This volume contains the following three works by Pierre d'Ailly,

De concordantia astronomie veritatis et narrationis historice
Elucidarium astronomice concordie cum theologica et historica veritate
Vigintiloquium de concordia astronomice veritatis cum theologia

Click each title above to access the notice and the corresponding text.

Cõcordãtia astronomie cũ theologia
Cõcordãtia astronomie cũ hystorica narratione. Et elucidariũ duox precedentium: dñi Petri de Aliaco cardinalis Cameracensis.

Theologus. Astronomus.

Pierre d'Ailly, *Vigintiloquium de concordia astronomice veritatis cum theologia*

Author: Pierre d'Ailly or Petrus de Alliaco (1350-1420), bishop of Cambrai and Cardinal.
Date: completed in Cologne in 1414.
Significance: this treatise, together with the *De concordantia astronomie veritatis et narrationis historice* and the *Elucidarium astronomice concordie cum theologica et historica veritate* (see), form one of the most important Western work on astrological history, i.e. the writing of history on the basis of the great astronomical cycles, most notably the great conjunctions of Saturn and Jupiter. The ultimate aim of the trilogy is to demonstrate the validity and utility of astrology and, as the titles indicate, its concordance with both theology and history.
Contents: the *Vigintiloquium*, in 20 chapters (or *verba*), mainly deals with the calculation of the age of the world (which varied according to the translation of the Old Testament in use) on the basis of astronomical and astrological data, in order to provide the necessary chronological framework to equate historical events with the great conjunctions.

Reproduction: Venice, Erhardus Ratdolt, 1490 [Warburg, FAH 1620], sig. a_2r-[b_6r].
Title: *Vigintiloquium de concordia astronomice veritatis cum theologia domini Petri de Aliaco cardinalis Cameracensis viginti continens verba feliciter incipit.*
Inc.: 'Primum secundum philosophum omne verum omni vero consonat…'.
Expl.: '... honor et gloria in secula seculorum. Amen. Explicit tractatus de concordantia theologie et astronomie a domino P<etro> cardinali Cameracensis compilatus et completus in civitate Coloniensi anno Christi 1414.'

Bibliography: L.A. Smoller, *History, Prophecy and the Stars. The Christian Astrology of Pierre d'Ailly, 1350-1420*, Princeton, 1994.

Notice By David Juste

Uigintiloquiū de ꝯcordia astronomice veritatis cum theologia: dñi Petri de Aliaco cardinalis cameracen̄. viginti contin̄s verba feliciter incipit.

Rimū fm philosophū omne verū omni vero cōsonat: necesse est verā astronomie sciam sacre theologie cōcordare.

Secundū. Uerā astronomie sciam quidā falsi nominis astrologi p varios errores ei adiūctos diffamauerūt ꝛ eā i ꝓncipio nascē tis eccl̄ie sacr(theolog(suspectā ꝛ quodāmō odiosā reddiderūt

Terciū. Prefati errores nō solū a sacris theologis sed etiā a veris astronomis sunt reprobati.

Quartū. Reiectis errorib⁹ p̄notatis alijsq; collateralib⁹ ꝛ cōnexis postq; creuit eccl̄ia ꝛ fides catholica firmit̄ fundata est: vtile vidē theologos astrologiam studiosi⁹ indagare ꝛ int̄ varias vtilitates vna esset theologicis prophetijs asti o nomica iudicia respectu quorūdā futuroꝝ aduentuū coaptare.

Quintū. De theologicis prophetijs quib⁹ astronomica iudicia possunt conuenienter aptari aliqua expedit exempla particulariter annotari.

Sextū. De annis ab origine mūdi nobis volētibus ꝓtractare distinctionē de varia anni acceptione expedit premittere.

Septimū. Premissaz anni varietatē variāq; distinctionē ad vniformē ꝛ cōple tā āni solar(q̄titatē reducē: ꝛ i ꝟ theologicā veritatē ꝛ astronomicā ꝯcordare

Octauū. Ex p̄missa anni varietate variaq; acceptione nō procedit apparēs dissonātia seu cōtrarietas in hebreoꝝ ꝛ septuaginta interp̄tuz sentētijs seu i xp̄ianoꝝ historiographoꝝ cronicis sup cōputatione annoꝝ a mūdi origine.

Nonū. Ad explicandū dissonantiā opinionū variarū in cōputatione annoruz a mundi origine distinctionē etatū mundi cōuenit p̄notare.

Decimū. Dissonātiā opinionū de annis mūdi vsq; ad xp̄m expedit recitare.

Undecimū. De annis mūdi vtile est cōputationē hebraicā annotare.

Duodecimū. Ad annoꝝ mūdi computationē expedit astronomicā considerationem adaptare.

Terciūdecimū. Ad annoꝝ mundi cōputationē volētib⁹ magnarū temporā cōiunctionū adaptare: opus est cōiunctionū dr̄am p̄cognoscere.

Quartūdecimū. Magnarū cōiunctionū significationes hic cōueniens est breuiter explicare.

Quintūdecimū magnaꝝ cōiūctionū que fuerāt a diluuij tpe numerū possum⁹ veraciter a posteriori calculare.

Sextumdecimū. Per predictā coniunctionū maioꝝ calculationē a posteriori nō possum⁹ annos ab origine mundi certitudinaliter verificare nec circa hanc opinionum dissonantiā cōcordare.

Decimūseptimū. Multū vidē difficile magnarū cōiūctionū calculationem a priori ad annos mūdi certitudinaliter applicare.

Decimū octauū. Occasione difficultatis p̄misse vtile vidē de creatiōe lumiarū ꝛ eoꝝ primeua dispositione ꝛ opinionē theologoꝝ ꝛ astronomoꝝ discutere.

Decimumnonū. Presuppoſita cōi tam theologoꝝ q̄ astronomoꝝ opinione q̄
mūdus creatus est in eqnoxio vernali sole existēte sub ariete: ex hoc cōsequēt
primā alioꝝ planetaꝝ dispositionē quā vocāt figuram seu faciē celi possumus
describere.

Vicesimū. Supposita p̄missa figura celi p eā a priori possum⁹ primā ꝯiūctionē
maximā cōsignare: z a posteriori p tabulas astronomicas vnā aliā cōiūctionē
similē inuenire: z ex eis p aliarū hmōi cōiūctionū calculationē: legittimā verū
numerū annoꝝ seclusa opinionū variarū dissonātia certitudinaliť cōcludere.

Ec cōcordia theologie z astronomie aliquid scribere ab
amico ī vtraq̄ perito trāsmisse mihi l̄re occasionaliť indu
xerūt. In qb⁹ primo se nō prorsus ꝺtentū esse dicebat scie
maioris dignitate notatos z theologos appellatos astro
nomie quā naturalē theologiā vocat termīos nō pleni⁹
amplecti ī quo labor vtilis videreť si supior theologia p
futuris ingrēdis p̄stitueret: z naturalis de inferioꝝib⁹ cō
petenť iqsitiōz validaret astronomie iudicijs accedētib⁹
ad dictamina pphetarū magnarū cōiūctionū significa
tiones pphetiarū tenoꝝib⁹ applicādo. Deinde se asserebat admirari nos fide
les ex hebreoꝝ z septuaginta interpretū sentētijs apparenť dissonantib⁹ tot in
lege noua ꝺtrarietates indeterminatas religsse vbi inter alia occurrit materia
q̄ ab adam vsq̄ ad r̄p̄m annoꝝ millenaria historiographi varie descripserunt
vt preter methodiū quē de magnitudine numeri excusant aliq. 5228. posuisse
videanť Eusebi⁹ cesariēsis. 6000. Beda vero numero minoꝝi. 5200. min⁹ vno
Que diuersitas vtiq̄ in cronicis nō ꝺtigisset si legū z cronicarū scriptoꝝes ma
gnarū tpa cōiūctionū in significādis scriptis suis veridice supposuissent: horuꝝ
igitur occasione dubioꝝum aliqua verba breuia explicabo.

Erbū primū: qz ꝑm p̄m omne verū omni vero consonat necesse
est vere astronomie sciam sacre theologie concoꝝdare. Quippe
cū etiā eidem tāq̄ dñe ancilla debeat pre ceteris sciētijs subserui
re. Cui⁹ rō est: qz teste ap̄lo. Inuisibilia dei a creatura mūdi p ea
que facta sunt intellecta cōspiciunť sempiterna quoq̄ ei⁹ virtus z
diuinitas. Sed inter oēs creaturas visibiles celestia coꝝpoꝝa de quibus astro
nomia cōsideratur sua multitudine ac magnitudine suoꝝūq̄ motuū z influentia
rū mira varietate variaq̄ virtute ī dei cognitionē z admirationē maxime nos
inducūt: ꝓpter qō merito ait psalmista. Celi enarrāt gloriā dei z opa manuuꝝ
ei⁹ annūciat firmamētū. Et iō astronomia nō icōueniēnť naturalis theologia
noiatur qz sicut superioꝝ theologia ad dei cognitionē p supnaturalē fideꝝ indu
cit: sic ista tāq̄ inferioꝝ ancilla eidē subseruiēs ad diuine cognitionis introdu
ctionē p naturalē rōnem manuducit.

Erbū ſecūdū. Uerā aſtronomie ſciam: quidā falſi noīs aſtrologi ꝙ varios errores ei adiunctos diffamauerūt: ⁊ eaz in pricipio naſcētis eccīe ſacris theologis ſuſpectā ⁊ quodāmodo odioſaz reddiderūt. Ideo nō mirandū ſi tūc in vtiliorib⁹ occupati: huius ſcie terminos min⁹ amplecti voluerūt. Int̄ ꝑtactos errores tres ꝑt notari ꝑcipui. Prim⁹ eſt eoz qui ex aſtr̄ oīa futura neceſſitate fatali euenire ſenſerūt. Secundus eſt eoz ꝙ aſtronomicis libris plures ſupſtitiones execrabiles artis magice miſcuerūt. Terci⁹ eoz qui termios aſtronomice ꝑtātis: reſpectu liberi arbitrij ⁊ quarundā rerū que ſolū ſubſunt diuine ac ſupernaturali ꝑtāti ſupbe ⁊ ſupſtitioſe exceſſerūt.

Erbū terciū. Prefati errores nō ſolū a ſacris theologis: ſed etiaz a veris aſtronomis fuerūt reprobati. Cōtra primū errorē Auguſtin⁹. v. de ciui. dei deſcribēs. Fatū ſm eſtimationē illoz qui vocant fatū vim poſitionis ſiderū ⁊ cōſtellationū ſm quā oīa in his inferioribus neceſſario eueniūt: ſic diffinit: ꝙ fatū nihil ſit. Et hoc ipſe ⁊ alij doctores theologi ſufficienť ꝓbauerūt. A quib⁹ nō diſcordat peritiſſimus aſtronomoz Ptolome⁹: vbi ait ꝙ vir prudēs dñať aſtris. Cōcordat igiť theologia ⁊ aſtronomia: ꝙ aſtroz cōſtellatio varia in inferiorib⁹ ad varios effect⁹: ⁊ in hoībus ad varios mores diſponit ⁊ inclinat nō quidem diſpoſitione ſimpliciter neceſſaria ⁊ ſufficiente: ſed remota ⁊ contingēte: vnde illos mathematicos qui de neceſſitate hominū aliter fata intelligūt: rep̄hendit Gregorius qz cū ipſi dicūt: ꝙ ſi quis ſub ſigno aquarij naſciť: piſcatoz miniſteriū ſortietur Cū alicubi aliquē ſub hoc ſigno naſci contingeret: vbi piſcator omnimode nō eſſet. Cū etiā dicūt ꝙ qui ſub ſigno libre naſcuntť trapezite futuri ſunt. In multis locis ſub libra multi naſcūť vbi trapezite penit⁹ ignorantť. Hmōi ergo aſtronomoz dicta intelligēda ſunt ſm inclinationē ⁊ diſpoſitionē cōtingentē: non ſm abſolutā neceſſitatē Contra ſm errorē: multi periti aſtronomi a ſuis libris magicā: tāq̄ artem execrabilē ⁊ abominabilē excluſerunt: ſicut ſe facturū Leupoldus in ſui operis exordio proteſtať. Et merito cū ſm leges gentilū ars magica damnata ſit: vt. viij. de ciui. dei dicit Aug⁹. Unde Albertus magn⁹ puriłē etiā tractatū edidit: in quo vere aſtronomie ⁊ artis magice libros per eorū principia ⁊ fines diſtinxit: vt aſtronomicā veritatē ⁊ magicā vanitatē abinuicez ſequeſtraret. Contra tercium errorē tractatulū compoſui: quem de legibus ⁊ ſectis intitulaui. Contra ſupſtitioſos aſtronomos qui legibus legem diuinā ſub eſſe contendūt: cui pro complemēto hoc opuſculū ſuperaddo. ¶ Ad hunc aūt errorem plurimi accedere videnť: qui generaliter dictamina prophetarū diuinarū que ad ſuperiorē theologiā pertinēt: aſtronomica inquiſitione validare. magnarū coniunctionū ſignificationes: aut alia queuis iudicia aſtronomica eis applicādo conanť. Cum huiuſmōi diuine prophetie plurimū ſint de his fu

turū que vim nature: ꝛ naturalis rōnis inuestigationē excedūt: sicut prophetia qꝫ xp̄s nasciturus erat de virgine qꝫ futurus erat deus ꝛ homo: qꝫ iudicaturus erat vivos ꝛ mortuos: ꝛ sic de similibus. De alijs aūt que nō excedunt vim nature fortassis nō esset inutile theologiā cum astronomia concordare supnaturalē inspirationē per naturalē inuestigationē confirmando: prout aliqualiter tetigi in prememorato tractatu: sed hec sequentia latius declarabunt.

QUartum verbū. Reiectis erroribus p̄n otatis: alijsqꝫ collateralibus ꝛ connexis: postq̄ꝫ creuit ecclesia ꝛ fides catholica firmiter fundata est: vtile videt̄ theologos astrologiā studiosi⁹ indagare ꝛ inter varias vtilitates vna esset theologicis prophetijs astronomica iudicia respectu quorūdam futuroꝝ euentuū coaptare. Cuius rei gratia tria euentuū futuroꝝ genera expedit distingue re. Nam quedam sunt futura que habent causam determinatā ꝛ infallibilem vt sunt aliqua que attendunt̄ circa motum celestium corporū in quibus est determinatio: ꝛ omnis impedimenti remotio: sicut coniunctiones planetarum ꝛ ecclypses ꝛ similia. Et de his nō est theologica ꝓphetia: sꝫ certa ꝛ euidēs astronomica scientia. Quedam vero sunt que habent causam determinatā: sed tamen fallibilem sicut illa que sunt fm inferiorē naturaꝫ: que ideo habet causaꝫ determinatā: qr intentio nature mouet determinate ad vnū. Et ideo fallibilē quia multiplex potest occurrere impedimentū: vt si ager sit debite seminatus: ꝛ terra bona ꝛ bene disposita ꝛ cōueniēs dispositio celestiū corporuꝫ affert bonum fructū. Et ista potest astronomus aliquo modo scire: non tamen ita certitudinaliter sicut predicta. Vnde si de huiusmodi futuris euentibus essent alique diuine prophetie: eis quodāmodo adaptari possent astronomicoꝝ iudiciorū coniecture. Sicut exemplū potest poni de prophetia ioseph super futura sterilitate. Alia vero sunt que habent causam indeterminatā ꝛ fallibilem: sicut sunt ea que procedūt libere ex volūtate humana: que indeterminata est: quia est ad opposita: ꝛ est fallibilis: quia etiā ei volenti aliquid perficere: multa occurrere possunt impedimenta. Et ideo talia non possunt certitudinaliter sciri astronomica seu alia scientia humana: sed solum reuelatione diuina. Vnde si de talibus sint alique theologice ꝓphetie: non possunt eis aptari astronomica iudicia: aliqno modo certitudinaliter: sed quodāmodo exili coniectura. Inquantū (vt dictū est) constellatio aliqualiter disponit ꝛ inclinat humanam voluntatē: cui maxime obediunt homines brutales: qui malis inclinationibus non resistunt per virtutes. Predictis aūt tribus generibus futuroꝝ euentuum que fiunt fm cursum nature: potest addi quartū gen⁹ eoꝝ q̄ eueniūt miraculose a sola virtute diuina: que licet habeant cām determinatā ꝛ infallibilē videlꝫ diuinā volūtatē: tm̄ qr illa est nobis penit⁹ ignota: nisi p diuinā reuelationē. Jō ꝓphetijs q̄ sūt de talib⁹ futur⁊: astronomicas cōsideratiōes adaptare est oino vane supstitiōis ꝛ supstitiose vanitat⁊ cū talia excedāt vim natare ꝛ nālis rōnis

Quintū verbū. De theologicis ꝓphetijs quibus astronomica iudi
cia possunt cōuenienter aptari: aliqua expedit exempla ꝑticu
lariter annotari. Nunc vero duo sufficiat explicare: vnū de veteri
aliud de nouo testamento: primū de generalis diluuij ꝓsignatio
ne: secundū de natiuitatis xꝑi figuratiōe. De primo igit exemplo
aliquid tetigi in predicto tractatu de legibus ꝛ sectis: vbi allega
ui Guillerinū parisien. libro de vniuerso: qui tractās de cataractis celi de quib⁹
scribit moyses loquēs de diluuio ꝛ ponit q̄ per eas intellexit ꝓpheta ꝓtes illas
celi: que generatiue sunt pluuiarū ꝛ inundationis aquarum: quales sunt signa
aquatica: vt cancer ꝛ pisces. Siliter pliades ꝛ orion: De planetis vo mars ve
nus ꝛ luna. Vnde cōcludit q̄ cataracte huiusmodi tunc aperte intelligunt: cū
cause huiusmodi ad istas operationes pluuiarū nutu creatoris laxate sunt: ꝛ
etiā confortate. Et ideo ly Noe illud diluuiū ꝓcognouerit ꝑ reuelationē ꝓphe
ticā: tñ ꝓbabile videt q̄ aliqua cōstellatio astronomica illū effectū ꝓsignauerit
Ad quod etiā cōcurrere potuit ꝯiunctio magna: maior vel maxima que hmōi
diluuiū antecessit: vt infra patebit. Nec min⁹ apparet probabile q̄ aliqua ꝯstel
latio illud diluuiū ꝓsignauerit: q̄ꝫ q̄ arcus celestis signū sit: consile diluuiū nō
ampli⁹ esse venturū: sicut in gen. scrib t. Arcū meū ponā in nubib⁹: ꝛ erit signuꝫ
federis inter me ꝛ terrā: cūq̄ obduxero nubib⁹ celū: apparebit arcus meus in
nubib⁹ ꝛ recordabor federis mei quod pepigi vobiscum: qđ nō erūt vltra aque
diluuij ad delendā vniuersam carnē. vbi dicit nigr̄ historiarū q̄ noe (qr̄ maxie
timebat: ne aque diluuij super terrā itex nundarent) quottidie orabat ne hoc
faceret. Et vt Josephus refert: pepegit fedus dñs: qđ vltra nō faceret diluuiū
Et in signū federis hui⁹ posuit arcū suū in nubib⁹. Et est signū duox: iudicij ꝑ
aquā ꝓteriti ne timeat: ꝛ futuri per ignem vt expectet. Inde est qđ duos hꝫ ca
lores: ceruleū qui aque⁹ est: ꝛ est exterior: qr̄ ꝓterijt aqua. Et rubeū qui ē igne⁹
ꝛ est interior: qr̄ futur⁹ est ignis. Deinde subdit ꝛ tradūt sci q̄. 40. annis añ iu
diciū nō videbit arcus: qđ etiā nāle ostēdet deficcationē aeris iā inceptā. Ex q̄
iterū pꝫ q̄ sicut ℔ nāle signū poterit ꝓsignare diluuiū ignis: ita celestis ꝯstella
tio potuit aque diluuiū ꝓsignare. Qđ aūt dictū ē de arcu feder̄ respectu exclu
sionis diluuij. Intelligēdū est de diluuio gnāli qđ notāt vba diuine scripture.
Nō erūt ingt aq̄ diluuij vltra ad delēdā vniuersaꝫ carnē. Nā postea pluries fa
ctū ē diluuiū ꝓticare: vt i thimeo platōis Et alibi legit̄ de q̄ Isidor⁹. xiiij. ethi
mo. in fine. Premisse vo scie theologice pōt ꝯuenient̄ applicari illa ꝯclusio per
spectiue: q̄ dicit xr̄idē cathaclismū excludē: sꝫ applicationē dimitto ne i primo
exēplo ꝑsequēdo: nimiū ꝓlixus exist̄. De secūdo aūt exēplo aliq̄lit̄ tetigi i ꝓal
legato tractatu: ꝛ itex sine temeraria assertione: sꝫ cū hūili reuerētia dico q̄ bñ
dicta xꝑi icarnatio ꝛ ntītas lꝫ i mult̄ fuerat miraculosa ꝛ supnālis: tamē etiaꝫ
q̄ ad multa fuit opi deifico ꝯceptionis ꝛ ntitat̄ nā tāq̄ famula dño suo ꝛ crea
tori subfuiēs dine oipotētie cooꝑari potuit: ꝛ ī his ꝑ celi ꝛ astrox vtutē ꝯcurrē

cū virtute naturali virginis matris eiꝰ. Et ideo videt rōni naturali cōsonū: nec
xp̄iane legi dissonū in his potestati astronomice veritatē theologicam concor
dare. Quia in re expediēs esse credere cōsiderare illā cōiunctionē maiorē: z se
re maximā que fuit. 24. anno Augusti cesaris quā dixerūt astronomi signifi
care sup legē mecurialē futurā. Et reuoluere motus saturni z iouis ad tempꝰ
illud: z inueniemꝰ eos fuisse cōiunctos p medios cursus suos ante natiuitatez
xp̄i p. 6. annos. 5. dies z. 3. horas. Et fuit ista cōiunctio in cancro. Et si fuisset
propinquior capiti arietis fuisset maxima vt dixerunt periti astronomi. Sicut
in dicto tractatu plenꝰ notatū est. Deinde attendere cōuenit figurā natiuitat(
xp̄i: que post dictos. 6. ānos fuit videlicet. 24. āno dicti augusti cesaris: die tūc
25. mensis decembris. Currente numero aureo p binariū: hoc est in secundo
anno cicli decē nouelumis z in. 21. anno cicli solaris fm cōpotistas: qđ tamen
habitū est: nō in experientia vel reuelatione: sed ex tabularū compositione: a
posteriori in aureū numerū resoluendo. Hora vero dicte natiuitatis fuit circa
mediaz noctem fm vsum ecclesie: cuius p̄cisa verificatio potest sūmi ex media
cōiunctione solis z lune in marcio precedēte die. 13. cōpleta ad meridiē irl'm:
vbi puer natus est nobis: vt pz per tabulas de medijs cōiunctionibus ordina
tas: p quas concordant astronomi antiquas experiētias z modernas. Unde
ex predictis videt posse concludi: quod illiꝰ benedicte natiuitatis ascēdēs erat
3. gradus libre. Cuiꝰ figuraz plenius describere peritis astronomis relinquo.
In premissis aūt hoc notant cōsiderandū est: q̄ ꝙ̄cūqz inuenta fuerit huiꝰ na
tiuitatis figura: dei sapia: humanitati xp̄i hypostatice vnita: bonitatē cōstella
tionis augere potuit in meliꝰ: ipsiusqz dispositionē in malū penitus suspendere
maxime qz stelle z planete naturaliter boni sunt: ita quātū in eis est: bona intē
dunt z efficiunt: nec ad mala inclināt de perse: sed solū per accidēs p ineptitu
dinē z inabilitatē suscipientis: sicut in dicto tractatu pleniꝰ expressuz est. Ex his
ergo que dixi circa duo exempla p̄missa satis innotescit: que cōformiter possūt
dici circa plurima: que in lege hebraica z i lege xp̄iana recitant. Ex oibus etiā
supra declaratis satis patet responsio ad primū dubiū principale in principio
huiꝰ operis ꝓpositū. Ex dicēdis aūt patebit respōsio ad secundū.

Extū verbū. De annis ab origine mūdi nobis volentibus ptractare
distinctionē de varia anni acceptione expedit p̄mittere. Nā fm Isi
doz. v. ethimo. triplex dicit annus. Est enim annus lunaris. 30. die
rū. Aliꝰ solstitialis vel solaris. 12. cōtinēs mēses. Aliꝰ magnꝰ oibꝰ pla
neti in eūdē locū cōcurrētibꝰ: qđ fit post ānos solstitiales plurimos. Et de isto
anno magno dixi i tractatu de legibꝰ z sectis: sed de ipo log nō ē p̄ntis ꝓpositi.
De anno vo lunari: licet q̄ñqz sumat pro vna lunatione: que est. 30. dieruz fm
Isidoz tñ vna lunatio minꝰ continet: videlicet. 29. dies z. 31. minuta diei cū
aliquibꝰ minoribꝰ fractionibus sicut dixi in tractatu de correctione kalendarij

Et cõmuniter capitur annus lunaris pro. 12. talibus lunationibus que vocant̃ menses lunares. Dic ergo ãnus lunaris minor est solari de. 11. dieb⁹: ex quib⁹ crescentibus pluries replicatis: colligitur vna lunatio: ⁊ sic constituitur annus lunaris embolismalis siue excrescens. 13. lunationes continens. Hebrei vero ⁊ arabes vtunt̃ anno lunari. 12. mensiũ: licet diuersimode ordinẽt suos menses ⁊ varie suas diuidant fractiones: ꝗ̃ notaui in tractatu de vero ciclo lunari ſm arabes. De anno aũt solari varie fuerunt opiniones: de quibus (vt ad ꝯcordiã reducantur) sciendum est ꝙ scientia de ratione anni prius fuit apud hebreos: caldeos: ⁊ grecos. Et anteq̃ plene tranſiret ad latinos Romulus prim⁹ rome vrbis fundator. 10. menses in anno ꝯstituit: incipiens a marcio: de quo Ouidi⁹ in libro de fascis ꝛpa distinxit tunc ꝯditor vrbis in anno Cõstituit mẽses qnq̃ bis esse suo. Cuius rõnem assignat Qđ satis est vtero matr̃ dum ꝑdeat infans hoc anno statuit ꝛpis esse satis. Aliam quoq̃ rationem assignat Ouidius: ⁊ de noibus mensiũ diffuse prosequitur: quibus non insisto: quia sunt extra ꝓpositũ Postea vero numa (qui successit Romulo) huius artis peritior. 10. mensibus duos addidit: videlicet ianuarium ⁊ februarium: vnde ibidem dicit Ouidius. Ac numa nec ianũ nec auctas preterit vmbras. mensibus antiquis imposuitq̃ duos. Annus ergo romuli constabat ex. 300. diebus: ⁊ quilibet mensis ex. 30. diebus. Ann⁹ vero nume ex. 354. dieb⁹. Sed iulius cesar in astronomia edoct⁹ sicut notat Lucanus contra quosdaz astronomos in egipto: de quantitate ãni solaris disputauit: ⁊ ordinẽ kalendarij: sicut suo ꝛpe fieri potuit: stabiliuit: vnde quia vidit solem non posse facere cursum suum in anno numq̃: eidem adiunxit 11. dies: et sic constituit annum ex. 365. diebus integris: quibus adiunguntur sex hore: que in q̃tuor annis diem faciunt bisextilem: hanc tamẽ quartam diẽ constantem ex sex horis: non ponunt astronomi integrũ: sed minorem de sexta parte vnius hore ⁊ modico plus vt declaraui in principio dicti tractat⁹ de correctione kalendarij: ⁊ magis in fine tractatus de legibus ⁊ sectis: vbi satis oñdi q⁹ p̃cisa q̃ntitas anni nonduz certificata est. Et dicunt aliqui periti astronomi q⁹ nunq̃ est precise equalis: sed modica differentia quantũ ad p̃sens ꝓpositum pro nihilo habet̃. De inicio vero ãni solaris sciendũ est ꝙ sicut numa: sic postea romani annum suum inceperũt a solsticio hyemali: quod tunc fuit in principio ianuarij: quia tunc sol incipit ascendere. Romulus aũt ⁊ hebrei incipiũt annũ ab equinoctio vernali videlicet in marcio: quia in eo mundus factus fuisse dr̃ Arabes aũt incipiunt a solsticio estiuali: quia dicũt ꝙ sol factus est in illo mẽse Egiptij vero incipiunt ab egnoctio autũnali: videlicet a septẽbri: iuxta auctorẽ Heñ. Protulit terra herbam virentem: ⁊ fructum facientem iuxta genus suum Autumnus aũt est ꝛps fructuosum: ideo in eo debuit esse anni principium: sed non obstantibus premissis: de anni q̃ntitate ⁊ eius inicio multe natiões longe aliter vtunt̃ anno: vnde Aug⁹ de ciuitate dei narrat: ꝙ apud plures scriptores

hyſtoꝛicos reperitur egiptios habuiſſe ānum.4.menſiū: acarnanas.6.menſiū: labinios. 13.menſiū:ꝛ ſubdit ꝙ Plinius ſcōs cū cōmemoꝛaſſet relatū fuiſſe in terris aliquez viꝛiſſe: 152.ānos:alios. 10.amplius:alios.200.annoꝝ habuiſſe vitam:alios.300.quoſdam ad.500.alios.600.nōnullos ad.800.etiā pueniſſe hec oīa in ſciētia tpm accidiſſe arbitratus eſt:Alij qppe inqt eſtate determināt annū:ꝛ alij hyeme:alij quadꝛiptitis tpibus ſicut archades quoꝝ anni trimēſes fuerunt. Etiam adiecit qm̄ aliqñ egiptios quoꝝ paꝛuos ānos quaternoꝝ menſiū ſupꝛa diximus lune fine limitaſſe annū:itaqꝫ apud eos inquit.ꝛ ſingula milia annoꝝ viꝛiſſe pꝛoduntur. De hac etiam annoꝝ paꝛuitate conformiter loqtur Solinꝰ in pꝛincipio li.ſui de mirabilibꝰ mundi:ſicut allegaui in tractatu de imagine mundi in ca.de inſula tapꝛobana :vbi per hanc annoꝝ paꝛuitatez concoꝛdare niſus ſum quandā eiuſdem Solini hyſtoꝛicā naꝛrationē:cum nr̄e fidei veritate de mundi duratiōe:inſup beatus Augꝰ ibidez recitat:ꝛ repꝛobat quoꝛundā opinionem qui pꝛimeue etatis hoīes tot annis viꝛiſſe cꝛedunt:ſicut ſacꝛa ſcꝛiptuꝛa cōmemoꝛat. Sed ad hoc ſaluandum putant aliter annos illis tpibus computatos.i.tāte bꝛeuitatis: vt vnus annus noſter. 10.illos habuiſſe cꝛedaꝫ. Quapꝛopter inquiunt:cum audieꝛit quiſqꝫ vel legeꝛit.900.ānos quēqꝫ viꝛiſſe: debet intelligeꝛe.90. Ille ergo annus minimꝰ q̄les. 10.faciunt vnū nr̄m 36. hēbat dies. Ex p̄miſſis itaqꝫ patet q̄ꝫ diuerſa et aduerſa de āni quantitate fuerit opinio.

Septimum verbū. Pꝛemiſſam anni varietatez:variāqꝫ diſtinctiōz oportet ad vniformē ꝛ completā anni ſolaris quantitatē reducē ꝛ in hoc theoloicā veritatez ꝛ aſtꝛonomicā concoꝛdare:nam cuz motus ſolis ſit nobis metrum ꝛ menſura alioꝝ motuū celeſtium neceſſe eſt qualꝛcunqꝫ computetur annus apud varias gentium nationes ꝙ eoꝝ anni reducanꝫ ad menſurā anni ſolaris cōpleti ꝛ pfecti.i.circuitꝰ ſolis ab vno eqnoctio in idem equinoctiū:vel ab vno ſolſticio ad idem ſolſticium: ꝛ ideo Augꝰ p̄allegato li.xv.de ci.dei pꝛedictā opinionem de paꝛuitate annoꝝ pꝛime etatis ita cōcludit. Pꝛouide remouet̄ hic eꝛꝛoꝛ qui coniectuꝛa falſa:ita vult aſtꝛuere ſcꝛipturaꝝ noſtꝛaꝝ fidem vt alibi deſtꝛuat. ꝛ ſubdit. Pꝛoꝛſus ꝛ tantus tunc dies fuit q̄ntus ꝛ nūc eſt:quē.24.hoꝛe diuꝛno circulo nocturnoqꝫ determinant:tantuſqꝫ menſis quantus ꝛ nunc eſt:quē luna cepta ꝛ finita concludit.ꝛ hunc menſem lunarē ponit Augꝰ:30.dieꝝ: vnde videt̄ ꝙ computatio ſacre ſcꝛipture non pꝛ menſes ſolaꝛes latinoꝝ: ſed pꝛ menſes lunaꝛes hebꝛeoꝝ debet attendi: cui etiam ꝛcoꝛdat computatio aſtꝛonomicaꝝ tabulaꝝ. Poſtea magis ad pꝛopoſitū ſubiungit: tantus fuit tunc annus quantus ꝛ nunc eſt:quem menſes lunaꝛes:additis ꝓpter cuꝛſum ſolarē gnqꝫ diebꝰ ꝛ quadꝛāte.i.q̄ꝛta diei pte cōſūmāt:ꝛ huic veritati theologice ꝛcoꝛdat antiq̄ aſtꝛonomoꝝ tꝛaditio:nā p̄dictā āni ſolaꝛis q̄ꝫtitatē docuit Abꝛathis.

qui fuit antiquissim⁹ astronom⁹ hebreoꝝ. Concordant etiã canones tabularũ
Azarchel ⁊ Alfoncij qui docent annos persarũ hebreoꝝ ⁊ arabũ ad predictaꝫ
anni quantitatẽ reducere. Etsi annus nr̃ adhuc esset rectificatus qui non plene
illã quartã partẽ diei ꝺtinet vt supra dictũ ẽ: precisior fieret cõputatio subtract⁹
subtrahendis: ⁊ additis addendis. Sed insuper non est hic prtermittenduꝫ ꝙ
astronomia p̃dicte veritati theologice ꝺcordat de longeuitate antiquoꝝ: nam
vt docet Alkabicius astronomi posuerũt varios ãnos firdarios planetarũ qui
habent respectũ ad longeuitatẽ nati videlicet maximos maiores ⁊ medios ⁊
miores. Exẽpli gr̃a anni maxim̃i firdarici sat̃ni sũt. 465. iouis. 490. mart⁹. 264.
solis. 1410. vener⁹. 200. mercurij. 480. lune. 520. Ad istos aũt ânos null⁹ puẽit
tpe nostro: tñ frustra ac sine fundamẽto eos posuissent astronomi: nisi ad eos
qñq; aliqui puenissent: in quo tñ mirum videtur ꝙ tot anni attribuunt̃ soli cum
li. p̃allegato dicat Aug⁹ ꝙ plures ad. 900. ãnos transierint: nemo tñ ad. 1000.
puenit: sed esse potuit ꝙ aliqui puenerunt quos scriptura sacra minime cõme-
morat: sicut idem Aug⁹ ibidem ait. Non omnes hoĩes qui tunc esse potuerunt
scriptorẽ sacre huius hystorie necesse habuisse noĩare: sed eos solos quos opis
suscepti ratio postulabat: videlicet eos a quib⁹ per successiones ceterarũ gene-
rationum ex vno hoĩe propagatarũ peruenirẽt ad abrahaꝫ: ac deinde ex eius
semine ad populũ dei ⁊ ciuitatẽ eius ipsiusq; regem ac conditorem x̃pm. Jam
vo adid qꝺ ꝓpositũ est: de annis firdaricis redeam⁹. Anni ergo maiores sat̃ni
sunt. 57. iouis. 69. mart⁹. 50. solis. 120. veneris. 82. mercurij. 76. lune. 108. Anni
vero medij saturni sunt. 43. cum dimidio: iouis. 45. cum dimidio: martis. 40. cũ
dimidio: solis. 69. cum dimidio: vel fm quosdam. 39. cum dimidio: veneris. 45
mercurij. 48. lune. 66. cũ dimidio. Anni aũt minores saturni sunt. 30. iouis. 12.
martis. 15. solis. 19. veneris. 8. mercurij. 20. lune. 25. De his ergo ãnis firdaric⁹
dicunt astronomi ꝙ si minores aliquis transiuerit: ad medios puenire poterit
sed medijs transactis: aliqui licet pauci ad maiores ãnos pueniunt: sed postea
declinant: que sentencia astronomica theologice veritati ꝺcordat: quam libro
preallegato idem Aug⁹ ita concludit. Tam magnos inquit ãnos vixerunt illi
ãntiqui vsq; ad amplius q̃. 900. quantos postea vixit abraham. 170. ⁊ postea
filius eius ysaac. 180. ⁊ filius eius iacob prope. 150. ⁊ nunc viuũt homines. 70.
vel. 80. ⁊ non multo amplius de quibus dictuꝫ est: ⁊ amplius eis labor ⁊ dolor
Ad confirmationem autem sacre hystorie de longeuitate antiquorum ibideꝫ
allegat Aug⁹ testimonia de magnitudinibus corporumque longe ampliores
tunc fuerunt q̃ nunc sunt: vbi inducit Virgilij auctoritatẽ, qua significauit ma
iora tunc corpora producere solem tellurem. Inducit etiam experientiam de
ossibus gigantium que modũ alioꝝ plurimũ excesserẽt: sicut ipse se vidisse testat
Inducit ꝓpterea plinium scõm: q̃nto magis magisq; p̃terit scri cursus minora
corpa naturã ferre: qꝺ etiam Homerꝝ poetã notasse cõmemorat. postea subdit

qđ dicit idem Plinius esse adhuc gentem vbi. 200. ānos viuitur: vnde ꝯcludit
Si ergo humanarum vitarum diuturnitates quas experti non sumus hodie
hr̄e credunt̄ incognita nobis loca: cur non etiaz habuisse credant̄ tpa: an vero
credibile est alicubi esse quod hic non est. Et incredibile est aliqñ fuisse quod
nunc non est. Sed de his ista sufficiant: vt id qđ propositum est exequamur.

VErbum octauū. Ex p̄missa anni varietate: variaꝫ acceptiōe non
ꝓcedit appens dissonātia seu ōrietas in hebreoꝝ ꝛ. 70. interpretū
sententijs: seu in xp̄ianorum hystoriographorum cronicis: super
computatiōe annorum a mundi origine: hoc manifeste seqtur ex
p̄missis: quia licet hebrei vtantur ānis lunarib⁹: ꝛ latini solarib⁹
t̄n lunares ad solares reducūtur vt dictum est. Nec illorum annoꝝ differentia
potest illorum auctorū dissonantiam: que in annorum computatione notatur
efficere: sicut ex dicēdis inferius ꝯsideranti clarius apparebit. De dissonantia
vero hebreoꝝ ꝛ. 70. interpretū de qua tactū est non intendo specialiter ꝓsequi;
sed solum contentari in verbo Aug⁽ qui in libro. xv. p̄allegato ita concludit.
Illa inquit numeroꝝ varietas que inter codices hebreoꝝ inuenitur ꝛ nostros
neqꝫ de hac antiquorū longeuitate dissentit. Etsi qua ita habet diuersa vt verū
esse vtrūqꝫ non possit: rerum gestarum fides ab illa ligua repetenda est: ex qua
interpretatum est qđ habemus: que facultas cum volentibus presto fit: non t̄n
vacat: q̄. 70. interp̄tes ī plurimis que diuersa dicere vident̄ ex hebreis codicib⁹
emendare ausus est nemo. Non enim est illa diuersitas puta mendositas: nec
ego vllo modo putandū existimo: sed vbi non est scriptoꝝ error: ad eos diuino
spiritu: vbi sensus esset consentaneus veritati: non interpretantiuz munere: sed
prophetantium libertate aliter dicere maluisse credendum est. De dissonantia
ergo que inter xp̄ianos scriptores reperitur: deinceps solum dicturus sum.

NOnum verbum. Ad explicandū dissonantiam opinionū variaꝫ
in computatione annoꝝ a mundi origine: distinctionem etatum
mundi conuenit prenotare. De his aūt in plurib⁹ locis tractauit
Aug⁹ in libro. iiij. de doctrina xp̄iana: in li. lxxxiij. questionū: in
li. de cathezizandis rudibus: ꝛ specialr in fine. xxij. li. de ciu. dei.
Has etates sex dieb⁹ mđane creationis adoptans ita distinguit
vt prima etas tanqꝫ dies vnus sit: ab adam vsqꝫ ad diluuium. Scđa inde vsqꝫ
ad abraham non equalitate tp̄is: sed numero generationū denas quippe hr̄e
reputantur. Hinc iam sicut Matheus euangelista determinat tres etates ge-
nerationum vsqꝫ ad xp̄i subsequuntur aduentū que singule denis ꝛ quaternis
generationibus explicant̄: ab abraham vsqꝫ ad dauid vna: altera a dauid vsqꝫ
ad transmigrationē in babiloniam: tercia inde vsqꝫ ad xp̄i carnalē natiuitatez
fuerunt itaqꝫ omnes quinqꝫ. Sexta nunc agitur generationum nullo numero
metienda ꝓpter id qđ dictum est. Non est vestrum nosse tpa vel momenta que

pater posuit in sua potestate. Postq̃ tanq̃ in die septimo requiescet deus id ẽ nos in seipso faciet quiescere: z sic septima erit sabbatum nostrũ cuius finis nõ erit vespera. De ser predictis etatibus tractauerunt Ysidorus libro. v. ethimo/logiarum: z magister in hystoria scolastica: z fere omnes catholici cronicarum scriptores quorum plures etiaz annorum ꝯnotationes ãnotauerunt. de quib⁹ inter eos mira fuit opinionũ varietas. Et quia primi annoz sũmatores fuerũt 70. interp̃tes: deinde Josephꝰ Eusebius Hieronimꝰ Prosper Orosius Beda Ysidorus: ideo eorum opinionem hic scribere decreui. 70. ergo a mundi prin/cipio vsq̃ ad diluuium ſm magistrum hystoriarum. 2244. annos posuerunt. Ipse vero Methodius. 2000. qui tantum per miliades secula disponit: nec ap/ponit annos si supersint: z ideo nihil certum de numero annorũ posuit. Hiero nimus autem non plene ponit. 2000. sed Josephus ſm aliquos posuit. 2656. ſm tamen alios hec litera videtur corrupta iuxta illos versus. Aurore tempus ad hoc ab adam iosepho teste fuerunt anni sexcenti milia pene duo. Orosius vero cui concordat Beda ponit in sũma ab adam vsq̃ ad ninũ regem sub quo natus est abraham. 3184. annos. Eusebius vero in prefatione cronice sue quã Hieronimus de greco transtulit in latinum ita scribit. Cum diuinã scripturam diligenter reuolueris a natiuitate abraham vsq̃ ad totius orbis diluuium in/uenies retrorsum annos. 942. Item a diluuio vsq̃ ad adam. 2242. in quibus nulla penitus nec greca nec barbara z vt loquar in cõmuni nulla gentilis inue nitur hystoria. Ex quo patet q̃ Eusebius concordat de ãnis prime etatis cum 70. interpretibus nisi solum de ãnis duobus quos vltra posuit magister hysto riarum vt patet superius quod forte ex vicio scriptoris factum est: patet insuper q̃ cũ Eusebio totaliter ꝯcordat Orosius: vnde verisimile est q̃ ipsi suã computatiõz a. 70. interpretib⁹ receperunt. Hieronimꝰ vero ab hebraica veritate: vnde cum Josephus hebreus fuerit mirũ videtur q̃ computationez Hieronimi z vnum alioz tam abundanter excesserit. Ex p̃missis igitur manifestũ est q̃ in compu/tatione annoz prime etatis magna fuit apud scriptores dissonantia. De alijs aũt etatibꝰ non tanta: z ideo hic breuitatis causa pretranseo. Contentus Ysidori computationẽ recitare: ipse nanq̃ ab adam vsq̃ ad archã edificatã cõputauit annos. 2242. in quo ꝯcordat cum. 70. deinde iungens primã z secundã etatez ab adam vsq̃ ad abrahã numerat annos. 3284. in quo ꝯcordat cum Eusebio z cum Orosio: deinde ab adam vsq̃ ad dauid tres etates cõprehendens com putat. 4224. deinde quatuor etates vsq̃ ad transmigrationẽ babilonis. 4679. deinde vsq̃ ad xp̃m in quo est finis q̃nte z iniciũ sexte etatis. 5210. z hec de mõi etatibus sufficiant de quibus finaliter illud notandum est qõ Eusebius in prin cipio sue cronice signanter expressit videlicet in hebreis etiam codicibus disso nantes etatum annos inueniri plusq̃ vel minus prout interpretibus visum est legitari sequendum illud potius quod exemplorum multitudo traxit.

Verbum. 10. dissonantiaz opinionū de annis mundi vsqz ad xp̄m expedit recitare: nā vt in. ij. dubio ꝓpositū est nostrarū hystoriarū seu cronicaruz scriptores eos varie descripseunt. Et inter primos accedat ille famosus Eusebius cesariensis ep̄us: cui ibidem false imponitur sex annoz milia posuisse: nō enim est ita qđ ex p̄missis manifeste patet qz ab abrahā t regno nini a quo suam cronicā inchoat ꝓcedit per decades q̄s. 124. numerat vsqz ad ioathan regem: deinde per olimpiades vsqz ad xp̄m qui ꝑm eū. 42. anno imperij augusti natus est: et. 15. anno tyberij p̄dicare orsus vsqz ad qđ tps annos recolligēs ita ꝯcludit. Computant̄ inquit anni in p̄item annū. i. 15. tyberij cesaris a scđo anno instauratōis tēpli q̄ facta est sub altero āno persarū darij: anni. 543. A salomone aūt t prima edificatiōe tēpli anni. 1060. a moyse ex egressu isrl t egipto anni. 539. ab abrahā t regno nini āni. 2044. a diluuio. 2986. ab adā anni. 5228. ex quib⁹ liquet intentū: sed postea vnum valde notandū subiungit qđ hic incidenter inserere dignū duxi. Jhesus xp̄s inquit mortem passus est anno tyberij. 18. quo tpe etiam in alioz ethnicoz cōmentarijs hec ad verbū scripta reperim⁹ solis facta defectio: bithi nia terremotu ꝯcussa: t i vrbe nicea edes plurime corruer̄t que oia his ꝯgruūt que in passiōe saluatoris accider̄t. Scribit vero sup his Flegō qui olimpiadaz egregius suppotator est in. xiij. li. ita dicens. Olimpiade inquit. 202. magna et excellens inter oēs qui ante eaz acciderant defectio solis facta diei hora sexta ita in tenebrosam noctē versus vt stelle in celo vise sint terreqz mot⁹ in bithinia nicene vrbis multas edes subuerteret: hec supradict⁹ vir. Argumentū aūt hui⁹ rei qz saluator isto āno passus sit euangeliū prebet in quo scribit̄ post. 15. annū tyberij cesaris tribus annis dn̄m predicasse. Josephus aūt vernaculus iudeoz scriptor circa hec tpa die penthecostes sacerdotes primū cōmotionem locorū etiam quosdā sonitus sensisse testat̄: deinde ex addito templi repentinā subito erupisse vocē dicentē. Transmigrem⁹ ex his sedib⁹: scribit aūt supradict⁹ vir qz anno eodē pilatus preses secreto noctis imagines cesaris in templo posuerit t statuerit: t hec prima seditionis t turbarū iudeis causa extiterit: hec Eusebius sub. 202. olimpiade signauit. Sed vt ad id qđ propositū est redeam⁹ ex p̄missis patet qz cōputatio p̄dicta annoz vsqz ad tps predicationis xp̄i satis cōcordat cū Orosij cōputatione vsqz ad tps sue natiuitatis: nam ipse ad Aug⁹ scribēs ita dicit. A primo hoie vsqz ad ninū magnū vt dicunt regem qñ natus est abrahaz fluxerūt ānni. ꝫ 184. qui ab oibus hystoriographis vel obmissi vel ignorati sunt Anni aūt ab abrahā vsqz ad cesarē augustū. i. vsqz ad natiuitatem xp̄i que fuit anno imperij cesaris. 42. qñ bella toto orbe cessarūt colligunt̄ anni. 2015. t sic fiunt anni. 5199. ab adam vsqz ad xp̄m ꝑm Orosiū: cui ꝯcordat Beda: sed cum Orosi⁹ t Beda vltra. 5000. ponant. 200. annos min⁹ vno: fuerunt tñ qui vltra 200. posuerūt annos. 24. alij. 28. Jsidorus aūt q̄si mediando inter istos ponit sicut supradictū est ab adam vsqz ad xp̄m ānos. 5210. t ne alloz computatiōz ignorare videat̄ ibidē subdit. Jnuenim⁹ ab inicio mundi vsqz ad natiuitatem

xpi ſm libꝝ Oroſij. ſ 199. vel ſm alios. 227. vl̃. 24. Ex quib⁹ patet q tota diſſonantia inter p̃dictoſ catholicos ſcriptores de annis ab ad̃ vſq ad xp̃m eſt de 29. vel. 30. ānis aut circiter: q̃ videret̃ facilr poſſe ꝯcordari per vnū modū quez tangit mgr hyſtoriarū in fine li. Regū ad determinandū ꝟrietates q̃ emergūt de colloatione regū iuda ꝛ regum iſrl videlicet q h⁹modi varietates ꝛ alie pñt determinari per ſinodoch̃e: hoc eſt q illi qui plures annos ponunt numerant partez pro toto ponentes qñq annos incōpletos pro annis cōpletis ꝛ pfectis. Cuius ſignū eſt q obmittūt annoꝝ fractiões ſicut dies menſes q̃rtas ꝛ tercias ac medietates annoꝝ. Ubi aūt eſſet tanta annoꝝ differentia q per hunc vel p alium rōnabilem modū non poſſet ꝟuenienter ꝯcordari ſicut id̃e ait hoc vicio ſcriptoris credendū eſt accidiſſe qui in ꝓꝓriis noibus ꝛ numeris ſepe falluntur ꝛ idem docuit Aug⁹. xv. de ciuit̃. dei. Prima inquit diuerſitas numeroꝝ aliter ſe hñtium in codicibus grecis ꝛ latinis aliter in hebreis ſcriptoꝝ tribuat̃ errori Et poſtea ſubdit q cū diuerſum aliquid in vtriſq codicib⁹ inuenitur q̃quidez ad fidem rerum geſtarū vtrūq eſſe non poteſt verū ei lingue potius credatur: vnde in aliaz per interpretes facta eſt tranſlatio. Hec igitur de latinis ānorum ſcriptoribus dicta ſufficiant.

Sequitur de hebreis.

VErbum. 11. de ānis m̃di vtile eſt computatōz hebraicā annotare hanc computatōz diffuſe ꝓſecutus eſt Vincentius in ſpeculo hyſtoriali cuius dicta breuiter recolligā. Anno igitur. 600. vite noe inundauer̃t aque diluuij: ab inicio aūt mundi. 1656. ꝛ ibi prima etas m̃di termīata eſt q̃ſi infantia obliuioni data. Anno vo ſcde etatis. 222. m̃di vero. 1878. genuit nachor filiū ſuuz thare in quo terminat̃ ſcda etaſ que tñ vſq ad ortū abrahe extenditur. i. vſq ad annū thare 70. ſic ſcda etas hūit ānos. 292. ſic q ab inicio m̃di vſq ad ortū abrahe fluxer̃t anni. 1948. ꝛ hoc ſm veritat̃ hebraicā: ſm vero. 70. longe plures. Ab abrahā aūt vſq ad regnū dauid fuit tercia etas hñs annos. 940. in cui⁹ principio regni incepit q̃rta etas: non vt quidaz dicunt pro regni iudeoꝝ inicio cū inchoaſſet a ſaule: ſed pro inouatione ꝓmiſſionis olim plurib⁹ facte de xp̃o ꝛ regno xp̃iano Siquid̃e iurauit dñs dauid veritat̃e de fructu ventris tui ponā ſup ſedem tuā Et habuit hec etas annos. 485. vſq ad vltimā captiuitatem iudeoꝝ: ab adam vero. 3373. igitur ab inicio captiuitatis que iuxta ꝓphetiam Jeremie. 50. ānis ꝓſeuerauit etas quinta exordium habuit que ꝯtinet annos. 500. ꝛ circiter. 90. que ad xp̃m terminata eſt. Ex quibus oībus ab adam vſq ad natiuitatem xp̃i vbi incepit ſecunda etas colliguntur anni. 3963. et hoc ſm Vincentium qui vt aſſerit ex diuina hyſtoria iuxta beati Hieronimi tranſlatioñe annoꝝ numerū computauit: veruntamen vt idem ait. Ante abrahe tempora tam ante diluuiū q̃ poſt: multo plures in editione. 70. leguntur q̃ in noſtra reperiantur. Et hoc patet ex ſupra allegatis ab Euſebio Oroſio ꝛ Jſidoro qui antiquam tranſlationem ſecuti ſunt quoꝝ computatio predictam hebraicaz computationem

excedit annis. 1236. Postea vero subiungit Vincentius q̄ si maiorem illum numerum prosequi volueri mus ꝛ iuxta librum iudicū ab exitu de egipto vsq̄ ad edificationē templi. 600. annos numeram⁹: ꝛ insuper in regno Amon regis iuda. 12. ānos quorum. 10. tantum apud hebreos habentur: computatis his omnibus inueniemus ab inicio mundi vsq̄ ad natiuitatem dñi fm Bedā quē sequitur ecclesia. 5199. ānos: vndē versus, Vnum tolle datis ad milia quinq̄ ducentis. Nascenti dño tot dat Beda a prothoplausto. Nec mirandum est si hec Bede computatio adhuc ab ecclesia obseruetur: q̄ long anteq̄ hebraica Hieronimi translatio in vsu ecclesie haberetur non solum Beda: ꝛ illi hystorio graphi quos x̄piani vt dictum est insequuntur: sed oēs catholici doctores tam greci q̄ latini iuxta translationem. 70. annorum computationē obseruabant: vnde illam etiam sequitur Aug⁹. vj. de ciui. dei vbi ait q̄ sexti millenarij annor̄ mundi posteriora spacia suo tpe voluebantur: vbi incidenter notandum est q̄ Aug⁹ ibidem non assertiue vt quidam crediderunt: sed solum recitatiue ponit illam opinionem que dicebat q̄ primeuam creationē ideo distinxit deus per sex dies vt significaret q̄ omnia que per totam durationē seculi huius facere disposuerat in sex annor̄ millenarijs adimpleret hanc siquidem opinionē in pluribus locis ꝛ specialiter vt supra dictum est in fine libri de ciuitate dei asser tiue repellit. Aliam quoq̄ in tytulo psalmi sexti illorum videlicet qui aduentū dñi ad iudicium post. 7000. annorū ab adam futurum crediderunt vt septem milia annorū tanq̄ septem dies transeant: deinde illud tps tanq̄ dies octaua aduēniat. De talibus aūt coniecturis quid catholice tenendū sit dudum satis probabiliter explicaui in quodaz sermone de aduentu dñi sup verbo. Scitote quoniam prope est regnum dei: sed his omissis ad propositum redeamus.

VErbum. 12. ad annor̄ mundi computationem expedit astrono/micam cōsiderationem adaptare. Hoc aūt videtur fieri posse per tabulas astronomicas a diluuio circa sed non supra: q̄ de superi oribus ānis vt ab Eusebio ꝛ Orosio predictū est nulli gentiles hy storiographi aliquid tradiderūt: quare nec astronomi de illis ta/bulas ediderunt: sed illos annos ex sola diuine hystorie reuelatione suscepim⁹ licet quidam iudei asserant tabulā astronomicā per quam cōiunctiones solis ꝛ lune calculāt Moysen tradidisse. Dico igitur q̄ a diluuio citra possunt astro nomi annos mundi certificare: qa a radice certa ꝛ cra sumunt sue pgressionis inicium: nam fm tabulas Alfonsi differētia diluuij talis fuit ad incarnationē christi q̄ eam precessit per annos. 3103. cum. 11. mensibus ꝛ. 29. diebus. Hi autem sunt anni ptici qui paulominus minores sunt annis romanis: quia pse suum annum ex. 365. diebus pretermissa quarta diei parte affirmant cōstare: quare manifestum est non idem inicium sumi anni in yna temporis parte sicut apud latinos ꝛ grecos potest inueniri: sed circulariter per tpm deduci spacia. eorum quoq̄ menses. 30. continent dies preter octauum qui continet dies. 35

Quia ergo predicti anni perfici minores sunt annis romanis. Ideo a diluuio vsq; ad xp̃m plures numerant q̃ romani: videlz plures de duobus annis vno mense. 17. dieb⁹ minutis obmissis. Qđ sic patet ſm Alfonsum: quia dr̃a diluuij z regis alfonsi sunt anni romani. 4353. menses. 3. dies. 12. minuta. 45. Dr̃a vero incarnationis xp̃i z regis alfonsi sunt anni romani. 1251. menses. 5. nihil in dieb⁹ minuta. 15. Et sic subtracto minori de maiori remanẽt a diluuio vsq; ad xp̃m anni romani. 3101. menses. 10. dies. 12. minuta. 30. Ex quibus patet q; cum Beda ponit ab adam vsq; ad xp̃m. 5200. annos vno minus subtractis inde. 2242. annis quos ponunt. 70. vsq; ad diluuiũ remanẽt ſm Bedam a diluuio vsq; ad xp̃m anni. 2957. Et sic discor dat computatio alfonsi z excedit alfonsus Bedam de annis. 143. vel circiter. Et adhuc minus discordant ab alfonso illi qui vltra computationẽ Bede ponunt. 11. annos vt Isidorus vel vt alij. 24. vel. 29. vel. 39. sicut ex supradictis patet. Cum vero Vincentius ponat ab adam vsq; ad xp̃m ſm computationẽ hebraicaz annos. 3963. patet q; subtractis inde annis. 1656. quos ponit pro prima etate vsq; ad diluuiũ remanẽt ſm eius computationẽ a diluuio vsq; ad xp̃m anni. 2307. Et sic discordat a cõputatione alfonsi que dictã computationẽ excedit de annis. 795. vel circiter. Et dixi circiter propter fractiones quas hic omitto exprimere. Vnde manifeste patet q; computatio Bede quã sequit̃ eccleſia multo magis propinqua est computationi alfonsi: videlicet de annis. 654. vel circiter. Quapropter videtur melius esse sequenda q̃ computatio vincentij. Maxime quia facilius potest concordari cum computatione alfonsi per modũ supra tactuz videlicet per synodochen: quia Beda annos integros sine fractionibus numerat. Alfonsus vero annoz fractiones non omittit. Quia ergo astronomice considerationes que motus z coniunctiones octaue spere stellarũ z planetarũ demonstrant: in talibus computationibus debent (ut videt̃) obtinere principatũ. Ideo alfonsi computationẽ sequar in sequẽtibus cõsiderationibus: que erunt de magnarũ cõiunctionũ temporibus.

Terciũdecimũ verbũ. Ad annoz mũdi computationẽ volẽtibus magnaz tpa cõiunctionũ adaptare: opus est cõiunctionũ dr̃am precognoscere. Sciendum est igit̃ q; ſm aliquoz̃ modernoz̃ astronomoz̃ opinionẽ duplex est planetarũ coniũctio. Una est superior que est triũ planetarũ superioz̃. Et alia inferior que est quatuor inferioz̃ planetaz̃. Coniũctio vo superior est quadruplex maxima: maior: minor z media. Cõiunctio maxima est quãdo cõiũgunt̃ tres planete superiores. s. saturnus: iupiter z mars. Cõiũctio maior est saturni cum ioue. Minor iouis cũ marte. Media saturni cũ marte. Magna autẽ cõiũctio est saturni z iouis in pricipio arietis que fit i. 960. annis semel. Et ſm albumasar z astronomos antiquos dicebat̃ maxima: vt notaui in tractatu de legibus

ꝛ sectis:qđ patet etiã ꝑ alkabiciũ dña quarta sui introductorij.vbi dicit ꝙ maior ex omnib⁹ cõiũctionib⁹ est cõiũctio saturni ꝛ iouis in inicio arietis. Secũda vo eoꝝ cõiũctio vt ibidẽ ait:est i inicio vniuscuiusqꝫ triplicitatꝭ. Et hoc in. 240. ânis Jungunt eni in vnaq̃qꝫ triplicitate duodecies.i.faciũt ĩ vnaquaqꝫ triplicitate. 12. cõiũctiones.deinde mutat̃ eoꝝ cõiunctio ad triplicitatẽ que hãc succedit. Tercia cõiũctio est saturni ꝛ martis ĩ inicio cancri: que fit in oĩb⁹ .30. annis. Quarta vo cõiũctio ſm alkabiciũ est saturni ꝛ iouis in vno quoqꝫ signo semel que fit in oĩb⁹. 20. annis. Sed qꝛ circa magnas cõiũctiones nr̃a versat intentio:de medijs ꝛ minorib⁹ cõiũctionib⁹ supioꝝ planetarũ de varijs quoqꝫ tã ipsꝰ ꝙ q̃ inferioꝝ planetarũ cõiũctionib⁹:nihil hic ampli⁹ dicturi sumus:qꝛ illorũ multitudo maiorẽ regrit tractatũ. Juxta doctrinã ptolomei in centiloquio verbo. 51. vbi ait. Nõ obliuiscaris. 120. cõiũctionũ que sunt in stellis erraticis In illis eni est maior scia eoꝝ que fiunt in hoc mũdo ꝛc̃. Et ibi haly illarũ cõiũctionũ dñas breuiter annotauit.

Q Uartũdecimũ verbũ. Magnarũ cõiũctionũ significationes hic cõueniẽs est breuiter explicare. Nã cũ dicat ptolome⁹ vbi statim allegatũ est quod in illis. 120. ɔiũctionib⁹ est maior scia eoꝝ que fiunt in hoc mũdo:tñ magnas cõiũctiones quas p̃dixim⁹: reperim⁹ maioris efficacie fuisse ad maiores mutationes in hoc seculo factas. Nã cõiũctiones illoꝝ superioꝝ planetaꝝ. sicut ait messahali significãt res maximas:ꝛ maxime mirandas ꝓpter tarditatẽ motꝰ eoꝝ Et i hoc cõcordãt oẽs astronomi. qꝛ nũq̃ fuit aliqua istarũ cõiũctionũ: sine aliqua magna ꝛ notabili mutatione ĩ hoc mũdo. Quib⁹ cõcordat aristoteles in libro de nã ꝛ ꝓprietatib⁹ elemẽtoꝝ. vbi ait. Qꝛ anni vbertas ꝛ sterilitas fiunt per stellarũ ꝓmutationẽ in signis diuersis sup̃ climata septẽ. Et mortalitates gentiũ ꝑteritarũ: ꝛ regna vacua fiũt apud cõiũctionẽ stellarũ duarũ saẽnj ꝛ iouis: ꝙ eoꝝ enĩ ꝓmutationẽ de triplicitate ad triplicitatẽ accidunt accidẽtia magna Sed in spãli loquendo de cõiũctione maxima triũ supioꝝ dicũt astronomi ꝙ si illã aspexerit sol:illa significat nouas sectas ꝛ regnoꝝ mutatiões ꝛ destructiones aliquoꝝ climatũ ꝙ magna ꝑte ꝛ significat ꝓhiam. Et si isti tres planete cõiũcti fuerint in casib⁹ suis significabit siccitatẽ ꝛ sterilitatẽ nisi sint fortuna ti vt innuit Albert⁹ in de natura ꝛ ꝓprietatib⁹ elemẽtoꝝ: Et euenit effect⁹ ſm cõueniẽtiã fortitudinis eoꝝ: vñ si fuerit illa cõiũctio ĩ signo igneo significabit terre sterilitatẽ. Si i signo aqueo:pluuiarũ mꝝtitudinẽ. Si ĩ signo aereo:vẽtorum fortitudinẽ. Si ĩ signo terreo:frigoris supfluitatẽ. Et si fuerit cõiũctio in signis masculinis:sig̃t decremẽtũ aĩaliũ masculinoꝝ. De cõiũctione vo maxima saturni cũ ione ĩ ꝓcipio arietis dicũt ꝙ sig̃t res sectarũ nouarũ. Et si iupit̃ fuerit fortior significabit bonũ. Et si saturn⁹ fuerit fortior:significabit maximũ decremẽtũ ꝛ tribulationes. Et si illa ɔiũctio fuerit ĩ signis igneis:sig̃t terre siccitatẽ ꝛ sterilitatẽ:ꝛ fiꝝr fit i signis aereis:sed i signis aquatic⁹ sig̃t inundationẽ aquaꝝ ꝛ pestilẽtiã nisi fuerit impediti. De significatiõe aũt illaꝝ ɔiũctionũ transeo gr̃a

breuitatẽ. Et qꝝ iste magne cõiũ ctiões magẽ ad ꝓpositũ ꝑtinẽt eo ꝙ magẽ posſ
ſũt applicari ad dictamĩa ꝓphĩaꝝ ꝛ mutationes ſectaꝝ ꝛ euẽt⁹ admirãdaꝝ reꝝ

Verbũ ꝟntũdecimũ. Magnaꝝ ꝯiũctionũ q̃ fuerũt a diluuij tpe numerũ poſſum⁹ a poſteriori veraciꝰ calculare. Hoc eniꝫ data certa radice facilĩ fieri poterit ꝑſuppoſita vltĩa ꝯiũctione triũ ſupioꝝ planetarũ q̃ ſm aſtronomos fuit anno xp̃i. 1345. die marcij. 24. in. 19. gradu aq̃rij vel ꝓpe: q̃ cõiũctio ſm Leopoldũ aq̃s diminuit ꝛ victualia generat ꝛ ex ꝯſequẽti peſtilẽtiã fiġt maximã vt patuit ꝑ effectũ euacuationis gẽtiũ a regnis ꝛ climatib⁹ varijs. Alioꝝq̃ plurimũ maloꝝ ſequẽtiuꝫ quoꝝ vſq̃ nũc remanẽt veſtigia. Ab hac igiꝫ cõiũctiõe poſſum⁹ a poſteriori cõputãdo. ſ. retroꝛſũ ꝑcedẽtes cõiũctiones ſiles calculare: qđ ſic oſtẽdiꝫ. Nã ſil̃ iũctis annis a diluuio vſq̃ ad xp̃m cũ annis a xp̃o vſq̃ ad ꝯiũctionẽ ꝑdictã ꝑꝫ ꝙ manifeſte ſeq̃ꝫ qđ ſi hec ꝯiũctio fiat ĩ oĩb⁹. 224. ãnis vt aliq dicũt ſequẽtes tabulas ꝓphacij iudei. Hoc fũdamẽto (exempli gr̃a) ꝑſuppoſito: facile erit calculare quot tales ꝯiũctiões vſq̃ ad diluuiũ ꝑceſſerũt. Et ꝯſil̃r poſſent calculari ille q̃ fuerũt añ diluuiũ: ꝛ ſignificari ꝑ q̃t annos a ꝓncipio mũdi fuit ꝑma talis cõiũctio: ſi de illoꝝ annoꝝ nũero eẽt nobis certitudo. Sꝫ nõ habem⁹ eram certã ſeu radicẽ iſti⁹ cõputatiõis ꝓpter diſſonãtiã opinionũ de ãnis a ꝓncipio mũdi vſq̃ ad diluuiũ. Sꝫ hic diligẽt aduertẽdũ ẽ ꝙ lꝫ ſm aliq̃s aſtronomos modernos ꝑdicta triũ ſupioꝝ planetarũ cõiũctio dicaꝫ maꝛia ꝓpt̃ planetarũ cõcurrẽtiũ pluralitatẽ. Tñ ſm antiq̃s aſtronomos cõiũctio ſaturni ꝛ iouis in ꝓncipio arietis ſimpl̃r dr̃ maꝛia ꝓpt̃ effectũ (q̃s fiġt) magnitudinẽ. Eſt eniꝫ maꝛiaꝝ rerũ ſignificatiã magẽ q̃ꝫ alia ꝑdicta: ſicut oẽs ꝯcoꝛdãt aſtronomi. Uñ reſpectu illi⁹ maꝛie ĩ capite arietis q̃ fit ĩ. 960. ãnis. Alie cõiũctiones ſaturni ꝛ iouis dicũt magne: maioꝛes ꝛ medie ſicut notat alkabici⁹ vbi ſup̃. Et vt ĩ ꝑallegato tracta tu de legib⁹ ꝛ ſect̃ pleni⁹ exp̃ſſuꝫ eſt. Quib⁹ ꝯcoꝛdat leopoldus ꝙ alioꝝ aſtronomoꝝ ſniaꝫ cõpẽdioſe recollegit. Nã ĩ ꝙnto tractatu ſui introductoꝛij ita ſcribit Generales ꝛ maioꝛes mũdi alteratiões ꝛ mutatiões ſciunt̃ ꝑ cõiũctiões ſaturni ĩ capite arietẽ ĩ. 960. ãnis: ꝛ hec ſm eũ in ſupioꝛi tractatu maꝛia eſt in mũdo. Et ſiġt mutationẽ ĩ ſectã ꝛ i regnis. Secũda eſt cõiũctio eoꝝ ĩn. 240. annis ſm mutationẽ eoꝝ de vna triplicitate ĩ aliã: q̃ etiã magnã alteratiõnẽ ĩ mũdo ſiġt Tercia eſt cõiũctio ſaturni ꝛ marteꝫ i. 30. annis ĩ inicio cãcri vbi eſt ſaltni debilitas ꝛ caſus martis. Quarta eſt cõiũctio ſaturni ꝛ iouis in. 20. annis q̃ fit duodecies in. 240. annis: hec ille varijs i locis ſcripſit: multaq̃ alia q̃ ad ꝓpoſitũ poſſent induci. Sꝫ iſta ꝓnũc ſufficiãt. Ex ꝙbus oib⁹ colligiꝫ ꝙ valde videreꝫ expediẽs: vnã vltimã ſaturni ꝛ iouis maximã ꝯiũctionẽ i capite arietis calcula re. Et ab illa ſicut ſupi⁹ tactũ ẽ a poſteriori retroꝛſuꝫ ꝯputãdo ꝑcedẽtes ei ſiles ꝯiũctiões nũerare. qꝝ ſi eaꝝ tpa notauerim⁹: ꝛ ad ea hiſtoꝛias applicem⁹ inuenie mus ꝓfecto circa hmõi tpa magnas ꝛ mirãdas mutatiões i ꝟ ſeculo cueniſſe.

Terbū sextūdecimū. Per predictā cōiūctionū maiorū calculatio/
nem a posteriori:nō possumus annos ab origine mundi certitu/
dinaliter verificare:nec circa hoc opinionū dissonantiā cōcorda
re. Hoc manifeste patet quia ſm peripateticos qui mūduz a pte
ante ꝛ a parte post perpetuuz opinant magnarum cōiūctionum
inuētio nihil agit ad mūdi etatem numerādam Scōm vero eos
qui ponūt mūdum habuisse principiū ꝛ finem etiam habiturum: nō possunt a
posteriori calculari anni qui fuerunt a principio mūdi vsq; ad primam cōiun/
ctionem maximā:nisi data certa radice pro computationis fundamento:ficut
supra tactū est. Utrū aūt a priori possit prima cōiūctio inueniri:ꝛ per hoc mūdi
etas a suo prīcipio calculari ꝛ veraciter certificari:deinceps probabiliter tēta/
re magis q̄; certitudinaliter tractare proponim⁹.

Decimūseptimū verbū. Multū videt difficile magnarū cōiunctio
nū calculationē a priori ad annos mūdi certitudinaliter appli/
care. Applicatio enī harū cōiūctionū pōt adhuc dupliciter cōsi/
derari. Unus modus est a posteriori:alius a priori. Prim⁹ proce
dit ab vltima cōiūctione ascēdēdo ad precedētes. Secūdus aūt
a prima cōiūctione descēdēdo ad subsequētes. Prim⁹ vero mo/
dus est facilior vt ex predictis patet. Secūdus aūt difficilior: vt ex sequētibus
manifestū est. Nā iste modus pcedēdi pſupponit pro fūdamento figurā celi: ꝛ
dispositionē planetarū que fuit i mūdi prīcipio:ꝛ inde calculat primā cōiūctio
nē ꝛ ex illa ceteras. Sed illud fundamētū est multū incertū:ꝛ maxie q̄ circa ꝑ
magna est varietas opinionū. Hebrei nāq; in egnoctio vernali dicūt munduz
fact ū esse. Arabes vo i solstitio estiuali. Egyptij aūt i egnoctio autūnali. Et ro
mani i solstitio hyemali sicut superi⁹ notatū est:vbi de anni prīcipio agebatur.
Difficile ergo est certitudinaliter scire:que istarum opinionū sit verior. Illā tñ
hic pſequar:q̄ apud astronomos cōiter obseruat. Et hec est opinio hebreoꝝ.

Verbū decimūoctauū. Occasione difficultatis p̄misse vtile videtur
de creatione luminariū ꝛ eoꝝ primitiua dispositione: opinionem
theologoꝝ ꝛ astronomoꝝ discutere. Et vt a capite. i. a prima mū
di die sumamus exordiū. Sciendū est q̄ doctores theologi ꝛ spe
cialiter Augustinus de prima luce:que prima die facta legit. Et
de luminaribus celi(que quarta die facta sūt)multas mouet questiones quas
Guilhelmus altissiodoren.in secūda parte sūme sue prosequit. Sed de his tres
solū tāgere pponim⁹:que magis ad ꝓpositū ptinere vident: prima igit questio
est:qualit illa lux faciebat diē ꝛ noctē. Et hic est duplex mod⁹ dicēdi vnus ſm
doctores grecos:videlicet damascenū ꝛ basiliuz. Alius ſm latinos. Illi enim
dixerūt q̄ lux illa seu nebula lucida emissione ꝛ cōtractione radioꝝ suoꝝ diez
ꝛ noctē faciebat:hoc aūt dicebāt esse i ptāte ipsi⁹ lucis:nō p virtutē ꝓpriā sed p

ceptionē diuinā. Cui⁹ſit forte factū eſt in paſſione dñi q̄ ſol dicit obſcuratꝰ fuiſſe: nō quidē natura ſed diuino precepto. Et ſic intellexerūt doctores greci fuiſſe in illo primo triduo. Alius eſt modꝰ dicendi ſm doctores latinos quem Beda ⁊ alij expoſitores cōiter ſequunt: qꝛ ſicut dicit bonauētura ſup ſecundū ſſiarū diſ. 13. hic modꝰ videt eſſe rōnabiliorꝛ: ⁊ virtuti naturali primiorꝛ: videlz q̄ lux illa noctē ⁊ diē faciebat ſuo motu ⁊ reuolutiōe: ſicut poſtea ſol fecit ſua actione. Nā lux illa intelligit facta fuiſſe vbi nūc eſt ſol: ⁊ ex illa formatus credit eſſe ſol: ⁊ ita quodāmodo ſolis ſſitudinē in diſtinctione diei ⁊ noctis habuiſſe eſtimat. Et hic modꝰ pbabiliꝰ ſuſtinet. Sed hic orit ſecūda queſtio: quia ſi lux illa p ſuū motū faciebat diē ⁊ noctē cū ipſa fuerit ante pducta tanq̄ mota: ſequit q̄ ipſa fuerit pducta añ omnē diē: ergo ipſa nō fuit opus prime diei. Si vero dicat q̄ ſimul cepit eſſe illuminare ⁊ moueri: querit vbi primo incepit: Aut eni ex oriēte: aut ex occidēte: aut ex aliqua alia parte celi. Si ex oriēte ergo videt: q̄ primo fuerit mane ⁊ poſtea veſperū. Et hoc eſt contra ſcripturam q̄ dicit: veſpere ⁊ mane dies vnꝰ. Si ex occidēte ꝙ videt q̄ lux cepit in occaſu: qđ eſt incōueniēs. Si in aliq̄ pte alia vt in meridie: tūc videt q̄ ille dies nō habuerit. 24. horas: qđ eſt cōtra expoſitores. Et iō quō eſt vbi lux illa primo facta fuerit: ⁊ qualiter inde diē ⁊ noctē fecerit. Ad quā q̄ſtionē ibidē rīdet Bonauētura. Q̄ formatio illi⁹ lucis fuit opus prime diei. Non qꝛ prima dies ipaz lucē p̄ceſſerit: ſed qꝛ ſimul incepit dies cū luce. Quāuis eni motus rei ſequat eē rei ſm nām: tñ duratione pōt ſimul cū mobili incipe. Et querat vbi lux illa incepat moueri. Rīdet vbi facta fuit. Sed de loco vbi facta eſt due fuerūt opiniones. Quidā eni dixerūt q̄ lux illa facta eſt in meridie duplici rōne. Prima qa lux illa primo faciebat veſpe ⁊ mane ſicut dicit ſcriptura: ergo videt q̄ pri⁹ tenderet ad occaſum: q̄z redieret ad ortū: Alia rō eſt: qꝛ dei pfecta ſunt opa. Et ideo diē ⁊ lucē fecit in ſua plenitudine: ⁊ iō in meridie. Et hoc videt ſentire beda ⁊ alij expoſitores qui dicūt primū diē plena luce cepiſſe. Et ſi obijciatur q̄ tunc a principio diei vſq̄ ad mane nō fuerūt. 24. hore. Reſpondēt q̄ ſex hore hui⁹ diei p̄ceſſerant ſucceſſione tpis ptrāſeunte; ppter mutabilitatē ipſi⁹ materie. Et poſtea ſexta hora q̄ eſt in numero pfecto facta eſt lux qđ eſt corp⁹ perfectū in ſui natura in plena ⁊ pfecta irradiatiōe videlicet in meridie. Et cū eēt tūc temp⁹ equinoctiale vſq̄ ad occaſuz fuerūt ſex hore. Et poſtea vſq̄ ad ortuz ſequētis diei fuerūt. 12. Et ſex p̄ceſſerāt ante formationē lucis poſt creationē celi ⁊ terre. Et ita fact⁹ eſt dies nālis perfectus ⁊ integer. Alia opinio eſt q̄ nō fuerit mora tpis interiecta inter creationē ⁊ diſtinctionē: ſed ſtatim poſt creationē celi ⁊ terre pduxit dñs lucē. Ita q̄ poſteri⁹ nā: ſed ſimul duratione. Sed iſti dicūt q̄ lux illa cepit in oriēte ⁊ ſua reuolutione pfecta: tendēdo ab eodem puncto in idē fecit diē nālē. Et hoc videt hugo in libro de ſacramētis ſentire. ⁊ iſtud videt ſatis pbabile: vt ibi cepit lux illa in die primo vbi conditus eſt ſol.

in die quarto. Tradit enim sol quarta die cōditus fuisse in oriēte ꝛ nō in meri/
die ꝛ luna i occidēte. Et si obijciat ꝙ pri⁹ ergo debuisset scriptura dixisse: factū
est mane ꝛ postea vespe. Dicendū ꝙ sicut tangit magister sniaꝝ in dis. ꝑallega
ta. Mane dicit finē p̄cedētis: ꝛ ex hoc dicit quandā obscuritatē: ꝓpter hoc nō
dicit tm̄ diei inicium: sed noctis cōsūmationē. Et quia in prima lucis formatione
nō p̄cessit nox. Ideo dr̄ dies illa cepisse a plena luce: ac'si fuisset i meridie. Nō
ergo dr̄ fecisse pri⁹ mane: qꝛ nō p̄cesserat nox: sed pri⁹ vespere: qđ est finis diei: ꝛ
postea mane qđ est finis noctis: qꝛ pri⁹ fecit diē ꝛ postea noctē. Unde finaliter
cōcludit p̄dictus doctor ꝙ tam hic mod⁹ dicendi q̄ꝫ p̄cedēs satis est ꝓbabilis.
Nec est facile discernere quis eoꝝ plus habeat veritatis. Ideo quicūq; istorū
modoꝝ dicat nō est facienda magna vis. Sed tm̄ hec ideo ex varijs doctorum
theologoꝝ sententijs recitaui vt appareat: qđ ab eis astronomoꝝ cōis opinio
nō discrepat: sed in trib⁹ concordat. Primo in astronomica rōne distinctionis
diei ꝛ noctis ꝛ. 24. horarū in motu illi⁹ lucis: q̄ primis trib⁹ diebus supplet vicez
solis. Scđo ꝙ illa lux ꝛ sol (q eidē succesit) conditi sunt in ẽgnoctio. Tercio ꝙ
sol cōditus est in plena luce. Et ꝝm aliquos theologos in meridie. Et hec cōis
oim astronomoꝝ opinio. Ideo incipiūt diē cōputare a meridie: qꝛ tūc est soli
maiori v̄tute. Alij tm̄ ex varijs cōsiderationib⁹ dies aliter distinguere cōsueue/
rūt: vt greci a mane in mane: qꝛ tūc primo apparet sol. Hebrei a vespera qꝛ tūc
incipiūt solēnizare. X̄piani a media nocte: qꝛ tunc nat⁹ est x̄ps. Uersus. Mane
diē greca gens incipit astra sequētes. In medio lucis iudei vespere sancta. In
chohat eccl'ia medio sub tpe noctis. ¶ Sed restat tercia difficilis q̄stio de prime
ua solis ꝛ lune dispositione. Utrū sez conditi fuerūt in cōiunctione vel opposi/
tione: ꝛ hoc est qđ in hoc passu querit Augustin⁹ vtrū luna creata fuerit prima
vel plena: quā questionē ꝓsequit dictus altissiodorēsis. vbi supra: ꝛ eandez tāgit
glo. ibi fiant luminaria ꝛc. vbi allegās Aug⁹ ita dicit. Luna post equinoctium
vernale vespere plenaq; ꝓcedēs pascalē terminū facit. Que regula vsq; hodie
viget de qua cū queraī an plena vel prima facta fuerit. Respondēdū est deuz
quotacūq; fuerit ꝑfectam fecisse: qꝛ (vt aiūt) nō decebat deū illa die aliqđ imp/
fectū facē. Alij dicūt ꝙ luna prima facta sit nō .4. qꝛ nemo sic incipit numera/
re. Si tm̄ deū aliqđ imꝑfectū fecisse dicaī rep̄hēsibile nō est. Qđ enī ab illo in/
choatū est ab illo ꝛ nō ab alio ꝑfectū est. Credit etiā ideo plena facta qꝛ verba
70. interp̄tū sic habent factū cū inchoatione noctis qđ fit cū plena est. Ex qua
glo. patet qđ de hac q̄stione duplex fuit opinio ꝛ vtrāq; tetigit Aug⁹. ij. li. de tri
ni. Ibidē finaliī ita cōcludēs. Ego aūt medi⁹ inī istos ita sum vt neutrū asserā
Sed plene dicā siue primā siue plenā lunā de⁹ fecerit fecisse ꝑfectā. Pro cuius
q̄stionis ampliori declaratione Sciēdū est ꝙ cū luna in p̄cipio creata fuerit
i materia informi q̄n̄ sez facta sunt celū ꝛ terra. Ipsa inde quarta die facta esti
sua ꝑfecta specie atq; plenitudine: qꝛ cū dei perfecta sint opera: vt dicit scriptu/

ra. Indecens fuisset deū tūc eam impfectā creasse. Et ideo fm qđ ait Augusti nus. Ipsa tūc facta est in plenitudine essentie ꝛ plenitudine luminis accidēta lis quā semp habet a sole quātū in se est quādo nō est eclypsis: licz qñq; nobis apparet corniculata: Et iō ꝓbabiliter dicere possum⁹ eam nō fuisse creatā ple nā illa plenitudine vsitata apud nos. Et fm hanc viā vt dicit altisiodoren. pa tet solutio ad obiecta opinionis aduerse. Quare ꝯcedimus ꝙ luna facta est in plenitudine speciei: lz nō in plenitudine luminis accidētalis quo ad nos. Nec fic est indecēs deū aliqđ impfectū facere: cū ei⁹ solius sit impfectio pfectionem addere. Nec etiā obuiat qđ dicit textus lumina facta inde in inchoatione noctis quo tpe nō apparet nisi cū est plena: ppter qđ dicūt eā in plenilunio esse fa ctā: Nā fm eū qđ dr in inchoatione noctis: sic est intelligendū. i. in principatu: qđ innuit greca trāslatio que habet archin vbi habem⁹ inchoationē ꝛ interpta tur grecum illud principatus. Hec de pñti qstione ex tantoꝝ theologoꝝ dictis collegi vt notescat qđ a ꝓbabiliori eoꝝ snīa nō discordat cōis astronomoꝝ opi nio: q ponit lunā nec primā nec factā fuisse: sed quartā vt patebit.

Verbū decimūnonū. Presuppositā cōi tam theologoꝝ qꝫ astro nomoꝝ opinione ꝙ mūdus creat⁹ est in eqnoctio vernali sole ex istente sub ariete. Et ex hoc ꝯsequent⁹ primā alioꝝ planetarū dis positionē (quā vocāt figurā seu faciē celi) possum⁹ describē. Pro cui⁹ figure declaratione ꝑmittēda est snīa Albumasar ꝛ sui tran slatoris hispalensis in introductorio ad sciam iudicioꝝ astroꝝ vbi tractatus. v. in dra. vij. sic ait. Cūqꝫ scirem⁹ domos in quibus exaltant pla nete ꝛ fortitudinē vuiuscuiusqꝫ eoꝝ in eodē signo volum⁹ scire terminū gradū exaltatiōis vniuscuiusqꝫ planete i signo. Rediuim⁹ itaqꝫ ad ꝟ, qđ dixeram⁹ i tra ctatu. ij. Q; inceptio ex diuisione esset a sole: ꝛ ex medio diei ꝛ inicio arietis: ꝛ ex luna eqlitatis ꝛ ex medio celi: qꝛ sol ascēdit dū ingredit arietē ꝛ incipit dies au gmētari ꝛ dies est cā noctis: ꝛ medi⁹ dies est fortioꝛ tpib⁹ diei. Nā ꝛ ascēsiones ꝛ ortus ascēdētis mūdi sup eos. In loco aūt linee equalitatis signoꝝ ascensio nis ꝛ ascēsiones medij celi eoꝝ fiūt motus: ꝛ p filem ascēsionē circuli signoꝝ in linea eqnoctiali fit mot⁹ signoꝝ in medio celi totius mūdi. Et fil gradū ex altationis planete est omnimode p vnū esse. Ob hanc itaqꝫ cām facta est ince ptio diuisionis ex loco circuli directi: ꝛ ex medio celi sup lineā equalitatis. Et iam notauim⁹ ꝙ cū fuerit primū minutū arietis ī medio celi sup lineā eqlitatis erit primū minutū cancri ascēdēs. Iōqꝫ dixerūt antiq ꝙ cācer sit ascēdēs mōi Et est diguū vt sit ascēdēs initio incremēti mūdi grad⁹: in q cōfortat iupit ex cancro. hec ille. Ex quib⁹ habem⁹ fundamētū describēdū figurā astronomicaꝝ ad tempus inceptiōis mūdi In qua sic procedem⁹: ꝑmo ponem⁹ primū gradū cācri ascendens mundi. ſcdo ꝑmū gradū arietis pro medio celi: tercio ꝑmum graduꝝ capꝛcorni pro septima domo ꝛ primū gradum libre pro angulo terre-

Et hi vocant quatuor cardines :seu quatuor domus angulares. Deinde po/
nem⁹domos succedẽtes videlz scdam vndecimã z qntã z octauã. Secũda erit
3. grad⁹leonis. 11. erit. 27. thauri quinta erit. 27. scorpionis. octaua erit. 3. aq̃
rij. Postea veniem⁹ad cadentes que sunt. 3. 6. 9. 12. 3. erit. 23. virginis. 6. erit
7. sagittarij. 9. erit. 23. pisciũ. 12. 7. geminoꝝ. Postremo ponem⁹planetas i eo/
rũ domib⁹(in quib⁹creati sunt)cũ gradib⁹eaꝝ exaltationũ. Exceptis sole z lu/
na qui in locis earũ exaltationũ ponẽdi sunt vt sequẽs tabula declarabit. Sa
turn⁹ponit in aquario in domo sua:alias in gradu sue exaltationis. 21. Jupit
ponit in sagittario vel in piscib⁹ fm aliquos qui dicũt q̃ ibi magis gaudet i do
mo sua in gradu sue exaltationis. 28. Mars i scorpione in domo sua in gradu
sue exaltationis. 28. Sol in ariete in gradu arietis sue exaltationis. 19. Uen⁹
in tauro in domo sua in gradu sue exaltationis. 27. Mercuri⁹ in domo sua in
geminis in gradu sue exaltationis. 15. Luna in thauro in gradu sue exaltatio
nis. 3. Caput draconis in geminis in gradu sue exaltationis. 3. Cauda draco.
in sagittario. in gradu sue exaltationis. 3. Ex premissis patet primo q̃ sol z lu/
na nõ fuerũt creati in coniunctione vel oppositione seu plenilunio. Sed luna
qu arta vel quasi. Et ad hoc videt congrua cõueniẽtia:qz cũ de illa luce q̃ pri/
ma die facta est:sol z luna postea quarta die facti dicant:verisimile videtur q̃
tũc in eadẽ habitu dine adinuicẽ fuerint:in qua fuissent si prima die in cõiun/
ctione creati extitissent. Secundo patet q̃ venus z luna erant in eodem signo
videlz in thauro. Tercio patet q̃ luna transeundo p caput draconis cõiunge/
bat mercurio in signo geminoꝝ. Et hec fuit prima coniunctio mũdi fm ps̃en/
tem figurã:deinde cum alijs planet coniungebat vsq̃quo applicabat ad solẽ
quod fuit. 27. die vel prope ab ipsoꝝ creatione. Unde sequit q̃ hec prima lu/
natio ad sui pfectionẽ requirebat illos tres dies precedẽtes creationẽ solis z
lune:alias non fuisset. 30. dieruz. Quarto patet q̃ in hac figura nõ ponit mer/
curi⁹in domo sua in virgine:in qua dicit gratulari z gaudere:sicut ponunt alij
planete in suis domibus principalibus:sed in geminis:quia mercuri⁹ non põt
distare a sole per duo signa:cuius oppositũ dicunt aliqui asserentes ipm crea/
tum in virgine tãq̃ in domo sua principali. Et hec que dicta sunt clarius pate
bunt ex subscripta figura.

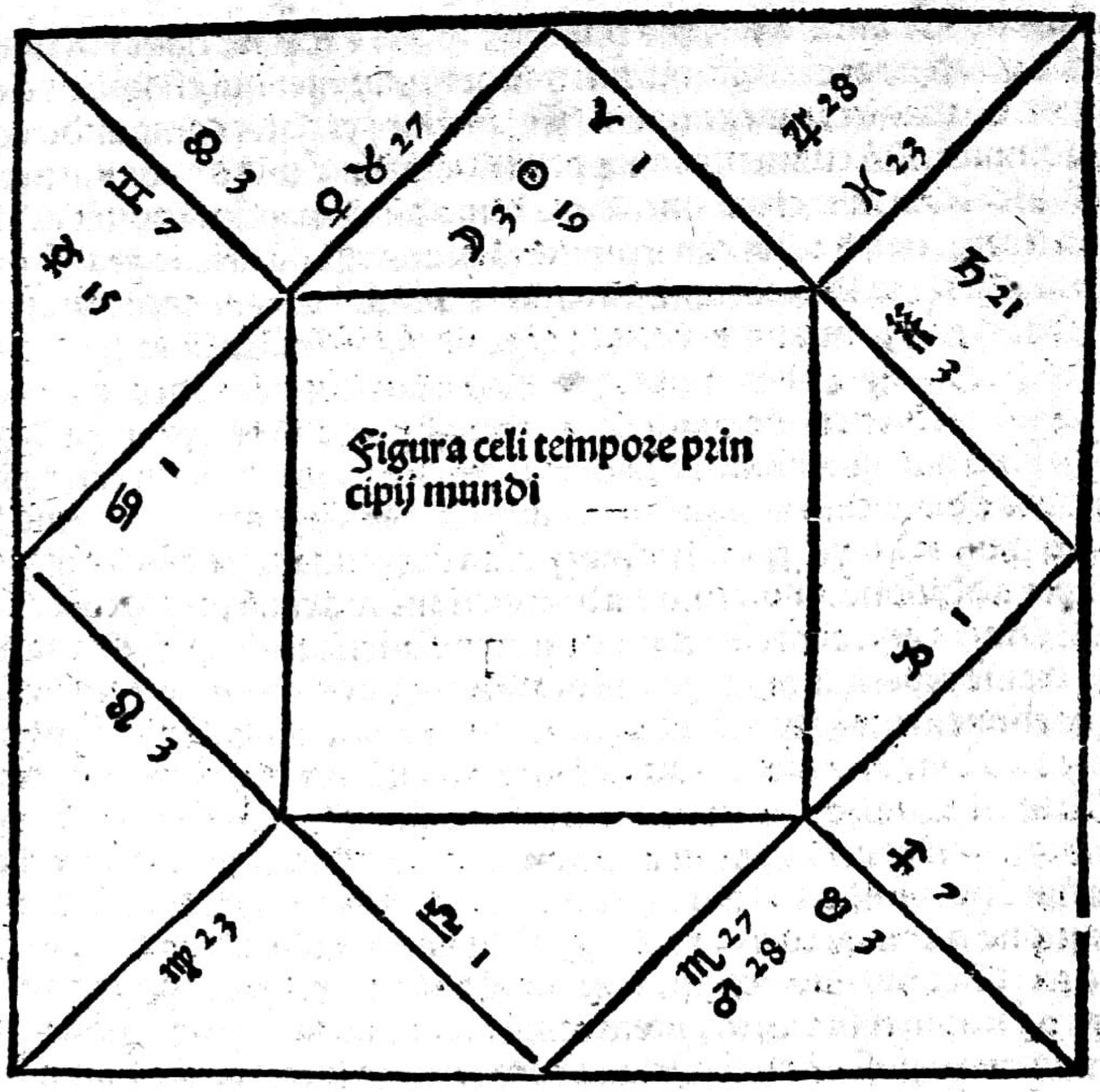

VErbum vicesimū. Supposita premissa figura celi per eaz a priori possumus primam coniunctionem maximam consignificare: z a posteriori per tabulas astronomicas vnam aliam cōiunctionem similem inuenire: z ex eis per aliarum huiusmodi cōiunctionum calculationem legittimā: verum numerum annoz mundi seclusa opinionū variarum dissonantia certitudinaliter concludere: hoc vltimū verbū tria principaliter contenta continet: quorum tercium facile est duobus primis suppositis: sed in illis est magna difficultas: non vnius hominis: sed plurimorū peritorum iudicio terminanda: nam sicut supra dictuz est: valde difficile videt predictam figuram celi z per consequens coniunctiones per eam ꝯsignandas certitudinalr verificare. Et ideo hic nō procedemus ſm calculationez equatā z precisam: sed veritati propinquam: quorundaz astronomoz opinionem satis probabilez inseqntes. Prima igitur ꝯiunctio maxima saturni z iouis in capite

arietis fm eos fuit anno a ꝑncipio mundi. 320. vel circiter: ꝛ hanc fm figuram
ꝓdictã a priori ꝓbare nitunt: quia in minori tpe iupiter qui est satno velocior
non potuit ad ꝓdictã ciunctionem satni ꝓuenire vt patet compando eorum
cursus adinuicẽ. Qd etiam cfirmant per csideratiõem minor coniunctionum
ꝛ dicũt fuisse. 16. in numero ciunctiones hmodi: quar primã ponũt in piscib⁹
sedam in scorpione: terciã in cancro: quartã prope vltimũ arietis gradũ: quintã
in sagittario: sextã in leone: septimã in thauro: octauã in capricorno: nonam in
virgine: decimã in gemis: vndecimã in aqrio: duodecimã in libra: tredecimam
in cancro: decimãquartã in piscib⁹: quindecimã in scorpiõe: sedecimã in leone:
per qs fm eos secuta est illa ciunctio in ꝑmo gdu arietis vel ꝓpe infra. 6. grad⁹
ꝛ hec fuit ꝑma maxima ciunctio ãno. 320. vel circiter: qr tot ãnos cõtinent. 16.
ciunctiones ꝓdicte: cum vnaqq in. 20. ãnis fiat. Scda maxima ciunctio fuit a
principio mdi. 1280. vel ꝓpe: ꝛ hec ꝓsupposita illa prima sicut oes seqntes clare
probãt per additionẽ. 960. annor ad ciunctionẽ maximã precedentẽ. Tercia
ergo fuit ãno. 2240. vel circiter: ꝛ hic cludo a posteriori illud qd Arabs astro-
nomus dixisse reperitur ante diluuiũ per spaciu duor annor vel circiter fuisse
vnã ciunctionem magnaz satni ꝛ iouis in ariete: vnde ꝓbabile videt qꝫ hec fuit
qcialis causa diluuij inquantũ ad talẽ effectũ causa natalis ccurrere potuit vt
supra dictũ est. Quarta ciunctio maxima fuit a ꝑncipio mdi ãno. 3200: diluuio
vno ãno. 958. vel ꝓpe. Quita fuit ãno mdi. 4160. a diluuio ãno. 1918. vel circit.
Sexta fuit ãno mundi. 5120. a diluuio ãno. 2878. vel prope: ꝛ hec fuit ante xpi
incarnationẽ annis circiter. 225. Septa fuit anno mdi. 6080. a diluuio. 3838.
vel circiter: ꝛ hec fuit ãno post incarnationẽ xpi. 735. vel ꝓpe. Sic ergo in sũma
fuerunt a ꝑncipio mdi vsqꝫ in pntem annũ xpi. 1414. septez ciunctiones maxie
tres ante ꝛ qtuor post diluuiũ. Octaua vero erit ãno mdi. 7040. a diluuio. 4798
a xpi incarnatione. 1693. vel circiter: ꝛ hanc non solũ a priori per viã predictaz
dicunt esse probatã: sed etiã a posteriori sufficienter posse ꝓbari ex tabulis astro
nomicis per calculationẽ legittimã: ꝛ sic fm eos ambe vie a priori scz ꝛ a poste-
riori in seinuicẽ concurrunt: ꝛ corditer cueniunt: quib⁹ ꝑsuppositis manifeste
cluditur qꝫ ab incio mundi vsqꝫ ad diluuiũ fuerunt ãni circiter. 2242. ꝛ in hoc
verificat cõputatio fm. 70. interptes quã segtur eccia. A diluuio vero vsqꝫ ad
xpm fm calculationẽ Alfoncij vt supra patet fuerũt ãni. 3101. menses. 10. dies
12. ꝛ. 30. minuta q̃ sunt minuta diei ꝛ valent dimidiũ diez: ꝛ in hoc cordat cũ
Albumasar: ꝛ sic a ꝑncipio mundi vsqꝫ ad xpm fuerunt ãni. 5343. cũ vno anno
impfecto ꝛ qsi incõpleto vt supra patet: ꝛ in hoc nõ verificat: sed corrigenda est
cõputatio Bede ꝛ alior quos vulgariter segtur eccia in aliquib⁹ particularib⁹
locis: ꝛ in ꝓdicta tam a ꝓori qꝫ a posteriori annor mundi computatione vsqꝫ
ad xpm cordant maxime ciunctiones ꝑmisse vt patet cuilibet veraciter calcu
lanti: in qua tñ calculatione non est pretermitendũ qꝫ anni ꝓdicti ante diluuiũ
non fuerunt cum ꝑcisione adequati: sicut anni post diluuium per Alfontium.

Pierre d'Ailly, *De concordantia astronomie veritatis et narrationis historice*

Author: Pierre d'Ailly or Petrus de Alliaco (1350-1420), bishop of Cambrai and Cardinal.
Date: completed in Basel on 10 May 1414.
Significance: see *Vigintiloquium de concordia astronomice veritatis cum theologia*.
Contents: in this treatise in 64 chapters, d'Ailly provides his astrological history of the world from the Creation to the Last Judgment (which he dates to A.D. 1789, see chapter 60), relating the major historical events to the great conjunctions of Saturn and Jupiter and other astronomical cycles.

Reproduction: Venice, Erhardus Ratdolt, 1490 [Warburg, FAH 1620], sig. [b6r]-e1r.
Title: *Prologus et divisio operis sequentis*.
Inc.: 'Ad tractatum nostrum de concordantia astronomie et theologie hunc secundum de concordantia astronomice veritatis...'.
Expl.: '... qui est benedictus Deus in secula seculorum. Amen. Explicit tractatus de concordantia astronomice veritatis et narrationis historice a domino Petro cardinali Cameracensis, completus in civitate Basiliensis anno Christi 1414 mensis Maii die decima.'

Bibliography: L.A. Smoller, *History, Prophecy and the Stars. The Christian Astrology of Pierre d'Ailly, 1350-1420*, Princeton, 1994.

Notice By David Juste

Licet aũt ſm Leupoldũ generales ⁊ maiores mundi alteratões ⁊ mutationes ſciant: non ſolũ per p̃dictas ꝯiunctiones ſaturni ⁊ iouis in capite arietis in .960. ãnis: ſed etiam per coniunctiones eorundẽ ſm mutationẽ de vna triplicitate in aliã in .240. ãnis: ⁊ per ꝯiunctiones ſatni ⁊ martis in oĩbus: 30. ãnis: propter qd̃ de iſtis coniunctionib⁹ ad ꝯfirmationez premiſſoꝝ aliqd hic dicere vtile videtur: quia conſignatis aliquib⁹ earũ a poſteriori retrorſum ꝓcedendo: poteſt conſiꝛr ſicut ſupra per cõiunctiones maximas annoꝝ mundi verificatio reperiri: tñ brevitatis cauſa de his ſupſedimus: ⁊ hunc calculandi laborez alijs relinquimus: nobis requiem ⁊ finem huic operi imponentes.

Hec igiꝛ viginti v̈ba ad duo dubia in ꝓlogo hui⁹ opis ꝓpoſita ſat vt mihi viſum eſt rñſiua non diffinitiue determinãdo: ſed diſputatiue ingrendo ꝓpoſuimus: nam tante rei determinatio maius examen reqreret: vnde valde expediens videreẽ q̃ eccl'a auctoꝛitate cõcilij gñalis vel ſũmi põtificis plures peritos theologos ⁊ aſtronomos ad hoc cõmitteret vt ex auctoꝛitatiua eccl'e declaratione ⁊ determinatõe in p̃miſſis decoꝛ ⁊ ꝯfirmatio fidei ſequereẽ ⁊ tolleretur occaſio ſcandali eoꝝ qui detrahunt catholice veritati ⁊ impꝛoperãt diſcordiaz que inter hebꝛeos ⁊ .70. interp̃tes ſctõſq̃ catholicos doctoꝛes in annoꝝ mundi cõputatione repitur. Mihi aũt ſufficit ad tante artificij vtilẽ inuentionis viam alijs p̃buiſſe: ⁊ occaſionẽ dediſſe ſubtilius indagandi: ideo videoꝛ mihi debitũ huius exigui opis adiuuante dño exoluiſſe. Quib⁹ aũt parũ vel quib⁹ nimium eſt mihi ignoſcant. quib⁹ vero ſatis eſt: nõ mihi: ſed deo mecũ gratias ꝯgratulantes agant: cui ſit honoꝛ ⁊ gloꝛia in ſecula ſeculoꝛum Amen.

¶ Explicit tractatus de concoꝛdantia theologie ⁊ aſtronomie a domino. P. cardinali cameraceñ. cõpilat⁹ ⁊ cõpletus in ciuitate Coloniensi ãno xp̃i. 1414.

¶ Prologus ⁊ diuiſio operis ſequentis.

Ad tractatũ noſtrũ de ꝯcoꝛdantia aſtronomie ⁊ theologie hunc ſecundũ de ꝯcoꝛdia aſtronomice veritatis ⁊ narratione hyſtoꝛice ſupaddere decreuim⁹. Quia vero ibi generaliter diximus q̃ maximarũ coniunctionũ tpa nouerim⁹ ad ea hyſtoꝛias applicantes: inueniem⁹ circa h⁹modi tpa magnas ⁊ mirandas alteratiões ⁊ mutatiões in hoc ſcl'o eueniſſe. Ideo nunc hoc ſpecialiter ꝓponimus declarare: non quidem hyſtoꝛiã oĩmodam texendo: ſed notabiliora hyſtoꝛiarũ geſta et cronicarũ tpa cõiunctionibus adaptando. Ad euitandum aũt ꝯfuſionem: hoc opus .64. capitul' diſtinguem⁹.

¶Breuis recapitulatio de coniunctionibus saturni ⁊ iouis primi tractatus capitulum primum.

De tribus coniunctionibus maximis.capitulum.ij.
De generationibus ade.capitulum.iij.
De generationibus caym.capitulum.iiij.
De generationibus seth.capitulum.v.
De generationibus noe ⁊ causis diluuij.capitulum.vj.
De archa noe ⁊ diluuio.capitulum.vij.
De dispersione filiorum noe post diluuium.capitulum.viij.
De turri babel ⁊ diuisione linguarum.capitulum.ix.
De regno assiriorum.capitulum.x.
De generationibus sem.capitulum.xj.
De quarta coniunctione maxima:⁊ de abraham.capitulum.xij.
De notabilioribus gestis abrahe.capitulum.xiij.
De generationibus abrahe ysaac ⁊ iacob.capitulum.xiiij.
De morte abrahe ⁊ ysaac ⁊ ortu ioseph.capitulum.xv.
De moyse ⁊ post eum gestis.capitulum.xvj.
De quibusdam hic incidentibus.capitulum.xvij.
De morte moysi ⁊ circa id tempus gestis.capitulum.xviij.
De captiuitate troye ⁊ postea gestis.capitulum.xix.
De quinta cõiunctione maxima:⁊ regno hebreox:⁊ edificatione templi.ca.xx.
De'diuisione regni hebreorum.capitulum.xxj.
De regno romanorum.capitulum.xxij.
De captiuitate iudeorum.capitulum.xxiij.
De regno persarum:⁊ reedificatione templi.capitulum.xxiiij.
De mutatione regni romanorum.capitulum.xxv.
De regno alexandri magni.capitulum.xxvj.
De destructione regni persarum ab alexandro:⁊ eius morte.capitulum.xxvij.
De coniunctione maxima:⁊ bello romanorum ⁊ carthaginensium.cap̃.xxviij.
De fine regni macedonum:⁊ machabeis.capitulum.xxix.
De innouatione regni iudeorum.capitulum.xxx.
De persecutione iudeorum a romanis.capitulum.xxxj.
De imperio romanorum:⁊ iulio cesare.capitulum.xxxij.
De octauiano augusto.capitulum.xxxiij.
De destructione regni iudeorum.capitulum.xxxiiij.
De destructione egipti.capitulum.xxxv.
De herode ⁊ eius crudelitate.capitulum.xxxvj.
De christi natiuitate.capitulum.xxxvij.
De tyberio cesare.capitulum.xxxviij.

De incidentibus circa hec tempora.capitulum.xxxix.
De cayo cesare.capitulum.xl.
De claudio z petro apostolo.capitulum.xlj.
De nerone z eius crudelitate.capitulum.xlij.
De vespasiano z de iudeorum destructione.capitulum.xliij.
De recollectione annorum fm Eusebium.capitulum.xliiij.
De recollectione annorum fm Hieronimum.capitulum.xlv.
De recapitulatione quatuor principalium regnorum.capitulum.xlvj.
De distinctione reuolutionum saturnalium.capitulum.xlvij.
De declaratione premissorum.capitulum.xlviij.
De lege christianorum.capitulum.xlix.
De dyocleciano z ch̄ stianorum persecutionibus.capitulum.l.
De secta sarracenorum.capitulum.lj.
De septima coniunctione maxima z circa eam gestis.capitulum.lij.
De decem reuolutionibus saturni a tempore machometi.capitulum.liij.
De gestis circa dictam coniunctionem.capitulum.liiij.
De gestis p̄d. dictas reuolutiones.capitulum.lv.
De alijs decem reuolutionibus saturnalibus z post eas gestis.capitulum.lvj.
De his que ante complementum aliarum decem gesta sunt.capitulum.lvij.
De vigintiduobus scismatibus ecclesie.capitulum.lviij.
De magno eccles[illegible]iate.capitulum.lix.
De octaua maxima coniunctione.capitulum.lx.
De aduentu anterp̄i z eius secta.capitulum.lxj.
De sex sectis principalibus fm astronomos.capitulum.lxij.
De octo preambulis aduentus anterp̄i fm Methodium.capitulum.lxiij.
De anterp̄i ortu z fine z de consūmatione seculi.capitulum.lxiiij.

¶Breuis recapitulatio de coniunctionibus saturni z iouis Capitulum.j.

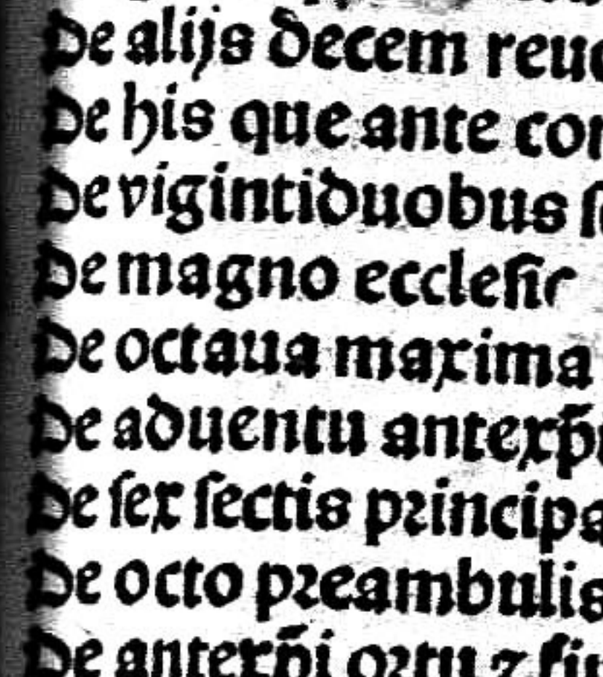

Stronomie veritatis viam seq̄ntes quaz sapientes antiq̄ docuerunt in tractatu p̄misso: et in eo quem de legibus z sectis intitulamus: aliqua ex eorum dictis collegimus de coniunctionibus planetarū maxime trium superiorz satn̄i iouis z martis: q̄ hic breuiter recapitulare vtile iudicam⁹. z specialr de ciunctionib⁹ magnis saturni z iouis que ad gn̄ales seculi alterationes z mutationes regnorz legum z sectarū z aliarum magnarū rerum precipue hr̄e dicuntur aspectū. Dicim⁹ igitur quadruplicē esse saturni z iouis coniunctionē: minorem videlicet magnā: maiorez: z maximā. Minor est qua ciunguntur in oibus. 20. annis semel. Jupiter eni'pficit cursum suū in. 12. ānis. Et saturn⁹ in. 30. z ideo

fit vt post.20.annos iungant in nono signo ab eo in quo prius iuncti fuerant:
deinde post alios.20.ānos in ḡnto a p̄mo:ꝛ post terciosꝫ.20.ānos itez iungunt
in p̄mo:ꝛ hec ab aliquib⁹ vocat magna ↄiunctio:ꝛ fit in oībus.60.ānis:que dr̄
figre pluries sup sublimationē regū ꝛ potentū:ꝛ sup grauitatez ānone:sup orr
ꝓphetarū. Et postqz in ista triplicitate totiens ↄiuncti fuerint vt ad aliā mutent
ꝛ ↄiungantur:vocat ↄiunctio maioꝛ que fit in oibusꝫ.240.ānis vel circiter:ꝛ figt
sup sectā ꝛ mutationē eius in aliquib⁹ regionib⁹.sed qñ fit mutatio ista de vna
triplicitate in aliam vt de fine cancri in p̄ncipiū arietis:tunc dr̄.maxima ꝓpter
reuolutionē saturni.32.vicib⁹:ꝛ fit in oībus.960.ānis vel circiter. Et significat
sup mutatione imperioꝝ ꝛ regnoꝛum:ꝛ sup ignitas impssiones in aere: super
diluuiū:ꝛ sup terremotū:ꝛ sup grauitatē ānone. De predictis aūt ↄiunctionib⁹
tratcat Alkabicius differētia q̄rta dicens.q̄ maioꝛ in oībus ↄiunctionibus est
ↄiunctio satni ꝛ iouis in inicio arietisꝫ:ꝛ hec fit in.960.ānis. Scda eoꝝ ↄiunctio
xc. est in inicio vniuscuiusqz triplicitatis:ꝛ hec fit in.240.annis.iungunt enī in vna
quaqz triplicitate duodecies.i.faciūt in vnaquaqz triplicitate.12.ↄiunctiones:
deinde mutat eoꝝ ↄiunctio ad triplicitatē que huic succedit. Tercia cōiunctio
est saturni ꝛ martis in inicio cancri que fit in omnibus.30.ānis. Quarta quoqz
ↄiunctio est saturni ꝛ iouis i vnoquoqz signo semel que fit in oībus.20.ānis sel
vnde patet q̄ addit terciā coniunctionē scz saturni ꝛ martis in.30.ānis.sed nō
logtur de ista ↄiunctione que magna vocata est ꝛ fit in.60.ānis:de qua tangit
Albumasar in li.de magnis ↄiunctionibus tractatu.ij.dr̄a.viij. Nec tn̄ de ista
locutus est leupoldus qui alioꝝ astronomoꝝ dicta vtiliter collegit:vnde in.v.
tractatu sui introductorij ita scribit. Sñales et maioꝛes mundi alterationes ꝛ
mutationes sciunt̄ per ↄiunctionez saturni ꝛ iouis in capite arietis in.960.ānis
per ↄiunctionez eoꝛundē ſm mutationē de vna triplicitate in aliā in.240.ānis
per ↄiunctionem saturni ꝛ martis in omnibus.30.annis per loca planetarū in
coniunctiuonib⁹ vel p̄ceuentionib⁹ introitū solis in tropica signa precedentib⁹
ꝛ per alia plura q̄ ibi enumerat:ꝛ specialr qō magꝫ ad p̄positū ptinet:ↄcludit
q̄ per iouē scitur sectarū distinctio:ꝛ per mutationē ↄiunctionū in triplicitatib⁹
sectarū mutatio. Ät etiā per saturni decē reuolutiōes in.360.ānis:vel vt credo
verius dici pōt:per satni decē reuolutiōes in.300.ānis ſm Albumasar p ānos
planetarū maioꝛes:per accessum ꝛ recessuz oꝛbis per.8.gradꝫ in.640.ānis. Ex
oibus predictis patet manifeste q̄ inter q̄slibet duas maximas cōiunctiones
sunt ad minꝫ tres ↄiunctōes maioꝛes satni ꝛ iouis.240.annoꝝ:ꝛ multo plures
satni ꝛ martis.30.annoꝝ:ꝛ iterū plures alie: de quib⁹ Ptolomeꝫ in centilogio
verbo.lj. Ne obliuiscaris. 120.cōiunctionū que fiunt in stellis erraticis:in illis
enim est maioꝛ scientia eoꝝ que fiunt in hoc mundo:ꝛ ibi distinguit Haly earū
differentias:quia quedā sunt binarie.i.duoꝛum planetarū: quedaz ternarie.i.
trium:quaternarie q̄tuoꝛ:quinarie quinqz:senarie sex:septenarie septem.i.oim

planetarū ſimul. Item etiā inter quaſlibet duas ꝯiunctiones maximas eſt ad minus vna reuolutio orbis.i.octaue ſpere in.640.ānis:ꝛ etiam plures reuolutiones magni orbis in.360.ānis.Sunt etiam inſuper plures decē reuolutiōes ſaturni:de quibus loquitur Albumaſar vt infra dicetur:que fiunt in.30.annis que oia magnam habent ſignificationē in ꝓmutationibus ſectarum ꝛ regnoꝝ ꝛ aliorum magnorū effectuū ſm doctrinam magnorum aſtronomoꝝ.Et ideo non ſolū maximas ꝛ mirabiliſſimas alterationes ꝛ mutatiōes ad quas p̄dicte ꝯiunctiones maxime dicunt̄ habere reſpectum:ex hyſtorijs ꝛ cronicis inferius ānotabo.ſed etiam qñq; magnas ꝛ notabiles inter medias q̄s alie ꝯiunctiōes ꝛ reuolutiones predicte ſignare ꝛ efficere potuerunt.in his tñ lectorem cupim⁹ eſſe premonitum:qđ nihil fatali neceſſitati aſcribimus: ſed naturali cauſalitati ꝛ inclinatiōi:cui liberum arbitrium in his que ſue ſubijciuntur facultati:poteſt dei ꝯcurrente auxilio reſiſtere. Ipſa quoq; diuina oīpotentia:ſolo voluntatis imperio efficaciter obuiare:de qua licet ſcriptū ſit.Omnia quecūq; voluit:fecit: tñ diſpoſuit cum cauſis naturaliꝝ operari:niſi vbi miraculoſa operatio interuenerit:quā cito ſine rōnabili auctoritate credere magis eſt temerarie leuitat̄ q̄ theologice firmitatis vel ḡuitatis. His itaq; p̄miſſis id qđ ꝓpoſitū eſt exeq̄ mur

De tribus maximis coniunctionibus ante diluuium Capitulum.ij.

Res coniunctiones maximas ante diluuium fuiſſe diximus.Et ſub annis inferius ānotatis vel circiter videlicet primam anno a principio mundi.320.Secundā vero.1280. Terciā vero.2240. ꝛ hanc fuiſſe ſicut dixit Arabs aſtronomus per duos annos vel circiter ante diluuium. Licet aūt de ānis mundi vſq; tunc varie fuerunt computationes auctoꝝ vt in dicto tractu notauimus:tñ computationē ſm.70.interpretes quam ſequitur eccleſia probabiliorē:ꝛ dict̄ coniunctionibus magis conformem ꝯcluſimus videlicet q; a mundi principio vſq; ad diluuium fuerunt anni.2242.vel circiter:q; ideo circiter dixi:quia anni predicti non fuerunt cum preciſione adequati:ſicut poſt diluuium per tabulas Alfoncij:ſed tñ gñiales ꝛ maiores mundi alterationes ꝛ mutatiōes que p̄cipue per hm̄odi maximas ꝯiunctiones ſm ꝯordem aſtronomoꝝ opinionē ſciunt̄ circa tpa dictarum ꝯiunctionum non diſtincte ꝛ particulariter:ſed ſimul ꝯfuſe ꝛ generaliꝝ notare volum⁹ ex cauſis ſequentib⁹.Primo ꝓpter diſcordantiam in cōputatione ānoꝝ mundi ꝛ etatū eius vt ſupra dictuꝫ eſt.Scđo quia de geſtis ante diluuiū:nulla eſt hyſtoria vel cronica que ānos determinate alꝫ diſtincte ꝛ ſpecialiꝝ notauerit. ſed de illis ſolū habem⁹ diuine ſcripte ꝛ ꝓphetice videlicet moyſi hyſtoriaꝫ.Tercio:qꝛ ipſe moyſes legiſlatoꝝ ſicut dicit hyſtoria ſcolaſtica multū breuiter gñiationes ade tranſit ꝛ multa ſubticet: feſtinās ad tpa abrahe patris hebreoꝝ: et ideo a tpe abrahe ſm cronicas:magis particulariter loqui poterimus.Hec autem generaliter tranſire ſufficiāt.

De generationibus Ade Capitulum.iij.

Scimus ergo sequentes scolasticaz hystoriam q̄ adam ꝛ eua fm Methodiuz virgines egressi sunt de paradiso. Et in āno vite ade 15. natus est caym: licet adam fact⁹ fuerit q̄si in etate. 30. annoꝝ ꝛ potuit ante caym multos genuisse qui tacentur. Post alios aūt 15. annos natus est abel. Anno aūt ade. 130. caym occidit abel. ꝛ tunc natus est ei seth. 30. āno prime cyliadis fm Methodium qui distinguit scl'a. i. etates m̄oi p cyliades. 1000. ānorum: ꝛ inchoat scl'a post. 200. ānos ade Et in hoc ꝛsonant. 70. interpretes ꝛ Josephus qui adam. 230. annoꝝ scribūt fuisse qñ genuit seth: ꝛ forte Moyses. 100. ānos luct⁹ ade nō sine misterio p̄ter misit. Dic igitur attende in occisiōe abel mirande ꝛ miserāde mutatiōis iniciū cui cito post succedit vna maior coniunctio quam secuta est prima maxima cō iunctio supradicta: circa cuius tempora ante et postea sunt notanda: que circa mundi alterationem scriptura sacra cōmemorat.

De generationibus Caym Capitulum.iiij.

Cognouit igitur caym vxorez suā que pepit enoch: a quo noīauit ciuitatē que ab ipso primo edificata est: vnde patet q̄ multi iā erant hoīes licet non exprimaī eorum generatio: quos ꝛuocauit caym: ꝛ eorum auxilio vrbem fecit. ꝛ dicit Josephus q̄ rapinis ꝛ violentijs opes ꝛgregans: suos ad latrocinia inuitabat ꝛ simplicitate vite hoīm adinuentionem mensurarū ponderū p̄mutauit ꝛ ad calliditatem ꝛ eoꝝ pctm̄ al's corruptionē p̄duxit. Terminos terre primus posuit: ciuitates muniuit: ꝛ timens quos ledebat: ob securitatē suos in vrbibus colligebat. Porro enoch genuit yrad: qui manuel: qui mathusael: qui lamech: qui septim⁹ ab adam ꝛ pessimus: ꝛ primus bigamiaz introduxit: duasq̄ vxores accepit. Ex quibus plures sunt filij procreati diuersarum artium inuentores: Jabel inuenit tentoria pastoꝝ: ꝛ plura circa pascua ordiauit. Tubal al's iubal frater eius fuit pater canentiū in cithara ꝛ organo: non tamen instrumentoꝝ inuentor: sed musice: quam artem scripsit in duabus columnis: vna marmorea vt non deleretur diluuio: altera latericia vt nō dissolueretur incendio: quia de his adam audiuerat prophetasse. Tubalcaym primus artem ferrariaz inuenit res bellicas exercuit: sculpturas in metallis fabricauit: quo fabricāte Tubal in sono malleoꝝ delectatus: ex ponderibus eorum ꝛ proportione ꝛsonantias excogitauit: quā inuentionez greci Pitagore attribuunt fabulose. Soror vero tubalcaym inuenit artem varie texture.

De generationibus Seth Capitulum.v.

Eterū de generationib⁹ Seth breuiter dicēdū est. Hic itaq; genuit Enos q caynan:q malaleel:q iares:q enoch: q mathusalez q lamech:q noe. Sicut igit in generatione malarū septimus lamech pessim⁹fuit. Ita in generatione pioz septimus fuit enoch: quē trāstulit dñs in locū voluptatis:vt in fine tempoz cuz helya cōuertat corda patrū in filios. Judei tñ dicūt cām hui⁹trāslatio nis attribuē dā numero septenario poti⁹ q̄ sanctitati ei⁹:qz plures leguntē sanctiores eo quoz nullus trāslatus est. Quia aiunt deū oīa sub septenario numero dispos uisse:de annis aūt mathusalē diuerse sunt opiniones. Nā fm cōputationē. 70 :interptū. 14. annis post diluuiū virit. Quod nō videt verū:qz nō legit in arcba fuisse:nec trāslatus vt enoch. Quidā dicūt q̄ mortuus fuit ante diluuiū. 7. annis. Hieronym⁹vero asserit q̄ anno quo fuit diluuiū. Tñ oēs i numero an noz vite ei⁹cōueniunt videlicet in. 999. Unde patet fm p̄missa q̄ ipse modicū ante scdaz cōiunctionē maximā natus fuit t post terciā mortuus fm Hieronymū.

Tractatus secūdus Et capl'm sextū in ordine de generationibus Noe t causa diluuij.

Noe vero cū esset. 500. annoz sem:cham t iaphet genuit. Moyses aūt dicturus de diluuio p̄misit cām ei⁹. Quia cū cepissent homines multiplicari sup terrā:viderūt filij dei.i.filij seth religiosi: filias hoim.i.de stirpe Laym:t victi ɔcupiscētia acceperūt de eis vxores:t nati sunt inde gigantes. Qñ aūt hoc factū fuerit vtruz sub Noe vel ante nō determinat. Josephus aūt dicit q̄ vsq; ad septimā generationē boni mānserūt filij seth: post ad malū prolapsi sunt. Et iō deū cōtra se irritauerūt. Nā multi angeli dei.i.demones incubi: mulierib⁹ coeuntes iniurioſos filios genuerūt. Qui ꝓpter cōfidētiā fortitudinis a grecis gigantes dicti sunt. Methodi⁹aūt cām diluuij.s.hoim peccata diffusius p̄sequit t tp̄a per cyliades designat:vt patet in historia scolastica. Post diluuiū vo nati sunt alij gigantes in ebron t post fuerūt in titana ciuitate egypti a qua dicti sunt titanes de quoz stirpe fuit Elyachim. Cuius filij habitauerūt in ebron de quib⁹ortus est Golias:t quidā alij. Iratus itaq; dñs pro peccatis hominum dixit. Penitet me fecisse hominē. Et ad Noe ait. Finis vniuerse carnis venit ad me. Deditq; dñs tempus ad penitendū videlz. 120. annoz. Et hec dixit dominus per. 20. annos anteq; archa inciperet fieri fm Hieronymū. Que facta legit. 100. annis. vnde patet q̄ circa hoc tempus facta est ante diluuiuz tercia coniūctio maxima:qu ā mirabiles mūdi alterationes secute sunt. Inter quas precipua fuit diluuij inundatio. Cuius dictā cōiūctionē parcialē cām extitisse annotauimus.

NOe igiꝫ fabꝛicata archa iuxta ꝓceptū dñi.600.anno vite ſue. Ingreſſus eſt cū omnib⁹ aīalibus que dixerat ei dñs. Que angelo⁹ miniſterio adducta ſunt mēſe.2.die.17.qui ab hebꝛeis niſan dicit:a latinis maius. Moyſes enī in legitimis niſan id eſt apꝛilez primū menſem cōſtituit ſm Joſephū. In alijs vo vſualiū menſiū ordinē ſeruauit. Ingreſſo aūt Noe archā pluit ſup terrā. 40. dieb⁹ ꝛ.40.noctib⁹: ꝛ excreuit aqua ſup oēs montes. 15.cubitis. Et ita exalte ſunt ſup terrā. 150.diebus:ꝛ poſtea ceperūt aque minui menſe.7. Ita q̄.27 die menſis requieuit archa ſup montes armenie vbi adhuc ei⁹ reliquie oſtenduntꝫ. Hui⁹aūt diluuij ꝛ arche vt ait Joſephus memoꝛiā faciūt etiā q̄ in barbaꝛo⁹ hiſtoꝛias cōſcripſerūt. Sicut veroſus calde⁹ꝛ egypti⁹ hiſtoꝛicus:manaſſes quoq̄ damaſcen⁹. Igiꝫ.601.anno vite Noe menſe ſcdo.27.die mēſis: ꝓcepto dñi egreſſus eſt cū filijs ſuis de archa eadē die q̄ ingreſſus fuerat reuoluto anno ſm hiſtoꝛiā ſcolaſticā. Et vt ioſephus refert pepegit cū eo deus qđ vltra nō fieret diluuiū. Et in ſignū hui⁹ feder(poſuit ſignū ſuū in nubib⁹. Cepitq̄ Noe exercere terrā:plātauitq̄ vineā bibens vinū:ſed ignoꝛās vim eius :inebꝛiatus eſt:ꝛ obdoꝛmiens denudatus .Et cū vidiſſet Cham verenda patris irridens nūciauit hoc fratribus ſuis;ꝓpter qđ Noe maledixit eum: non in ſe ſed in filio ſuo ꝛ eius ſemine:nec oēs de ſemine: ſed qui de chanaan quia ꝓphetice pꝛeuidit eos in cultu vnius dei non eſſe ꝓmanſuros. Poſtea impleti ſunt dies Noe 950.anni ꝛ moꝛtuus. Dicit aūt Joſephus q̄ nemo putet falſa que de longeuitate ſcripta ſunt:quia ꝓpter virtutes ꝛ gloꝛioſas vtilitates quas iugiter ſcrutabantꝫ id eſt geometriā ꝛ aſtrologiā deus amplius ſpaciū cōdonauit:que diſcere non potuiſſent:niſi.600.viuerēt annos. Unde patet ab antiquis ſanctis patribus aſtronomie ſciam ad poſteros deriuatā.

Capl'm.viij.de diſperſione filioꝝ Noe.

REcapitulatis aūt generationibus Noe texunt⁹. Ex his.72.generationes. 15.de Japhet.30.de Cham.27.de Sem. Hi tres diſſeminati ſunt in tribus partib⁹ oꝛbis ſm Alcuniū. Sem Aſyam: Cham Africā: Japhet Europā ſoꝛtitus eſt . Joſephus aūt hāc diuiſionē terrarū expꝛeſſius aſſignat. Et Iſidoꝛus.9.li.ethimo. gentes.72.a quibus diuiſa eſt terra:totidemq̄ linguas particulariter vtiliterq̄ diſtinxit. Narrant aliqui q̄ ex tribus filijs Noe adhuc eo viuente nati ſunt vltra.2400.viroꝝ extra mulieres ꝛ paꝛuulos:habentes ſe ſicut tres duces quos pꝛedixim⁹. Sed de his tranſeuntes dicemus de Nemroth

qui cepit esse in terra primus potens ꝛ robustus venator hominū .i. extinctor ꝛ oppressor amore dominandi. Et cogebat homines ignem adorare . Quare vero primus inceperit regnare ostendit Methodius:agens de quodam filio suo Noe:qui. 1000.anno tercie cycliadis ei natus est:ꝛ dicit eum yonicū . Cui 300.anno dedit Noe dominationes:ꝛ diuisit eum in terram etham:ꝛ intrauit vsq; ad solis regionem. Hic accepit a deo donum sapientie: ꝛ inuenit astronomiā a quo nemroth. 10.cubitor gigas eruditus est. Et accepit ab eo consiliuz in quibus regnare posset. Iste enim yonicus quosdam futuros euentus previdit:ꝛ maxime de ortu regnorum quatuor ꝛ occasu eorum per succession̄em . Quod etiā prophetauit Daniel. Et predixit qui primi regnarent de Cham de quo Belus descendit:post de Sem:medi persei ꝛ greci:post de iaphet romani Ideo nemroth sollicitauit alios ad dominādū. Cui acquieuit Cham ꝛ regnauit inter eos in babylone.

De terre babel ꝛ diuisione linguarū. Capm. viij.

Post obitum Noe ab oriente conuenerūt duces in vnū campum sennaar:ꝛ timentes diluuiū consilio nemroth volentis regnare ceperunt edificare turrim que pertingeret vsq; ad celos. Angeli aūt iussu dei euerterunt turrim:ꝛ uocem propriam vnicuiq; partiti sunt. Propterea babilonem contigit vocari ciuitatem babel id est confusionis . De hac turri meminit sibilla ꝛ de campo sennaar eſicius.

De regno assyriorꝝ. Capm. x.

Iste vero nemroth vi expulit Assur de terra sennaar : ꝛ de turri que eius erat iure hereditario. Regem equidem habuerunt babilonij qui de semine erat nemroth vsq; ad quartam cyliadem. Unde Belus nemrothides rex babylonie intrauit assyriam:sed parum obtinuit in ea. Quo mortuo filius eius ninus eam totam possedit. Et ciuttatem in qua erat caput regni : itinere trium dierum ampliauit ꝛ a suo nomine eaz niniuen dixit Inde est ꝙ quedam historie dicunt regnum . Assyriorum cepisse ab antiquo Belo. Quod verum est quantum ad initium . Alij vt Eusebius dicunt cepisse a nino quod verū est quātū ad regni ampliationē. Ninus aūt vicit Cham:qui adhuc viuebat ꝛ regnabat in bactria ꝛ dicebaꝫ zoroastes inuētor artiz magice q ꝛ septē liberales artes i q̄tuordecim calūnis scripsit:septē eneis,ꝛ septē latericeis:cōtra vtrūq; diluuiū Nin⁹vo libros ei⁹ obtulit. Ab ꝟ aūt nino orta sūt ido

la qz mozruo belo:i ſolatiū doloꝛis imaginē patr(fecit ſibi:'cui tātā exhibebat reuerētiā vt oib⁹reis q ad eā cōfugiſſent parceret. Ideo hoīes regni ſui diuinos honoꝛes imagini ceperūt impendere. Cui⁹ exēplo hic erroꝛ in plures nationes ĩualuit. Hic aūt aduerte qꝑ circa idē tēpus magica ꝛ idolatria vicinū oꝛtū habuerūt. Et ℞ fuit modicū ante quartā cōiūctionē maximā vt patebit infra

Capl'm vndecimū de generationib⁹ Sem.

SEd de generationib⁹ Sem aliqd dicēdū eſt:vt veniam⁹ ad abꝛaham. Sem igiť. 100. annoꝝ erat qñ genuit Arfaxat qui ſale: qui heber a quo hebꝛei dicti ſunt ſm Joſephū. Licet Aug⁹ dicat merito q̄ri:vtrū ab heber dicti ſint hebꝛei vel ab abꝛahā quaſi abꝛahei. Heber aūt genuit phaleg:qui interꝑtať diuiſio. Quia in diebus ei⁹ꝑ diuiſionē linguarū diuiſe ſunt gentes. Et diuiſio terrarū facta eſt. Sed ſub iſto ꝑcipue dicit facta:qꝛ in iſto ꝛ in filijs ei⁹ remanēte antiqua lingua videlz hebꝛaica ante diuiſionē earū linguarū nō dicebať hebꝛaica ſed hūana ſimplicit. Quia ea oēs hoīes cōiter vtebanť. Phaleg aūt genuit ren vel ragan:qui ſaruch:qui nachoꝛ:qui thare:in quo terminata eſt ſcḋa etas que tñ vſq̄ ad natiuitatē abꝛahe extendit. Thare vero genuit abꝛaham: ꝛ hic natus eſt ꝓpe temp⁹ quarte cōiūctionis maxīe vt ſequētia declarabūt.

Tractatus terci⁹. Capl'm. 12. de quarta cōiūctione maxima ꝛ de abꝛaham.

QUartā cōiūctionē maximā fuiſſe dixim⁹ anno a principio mūdi. 3200. A diluuio vo anno. 958. vel circiter. Sciendū aūt qꝑ euſebius cronicā ſuā incepit a primo anno abꝛahe: quā deinceps in ſequi ꝓponim⁹. qui a natiuitate abꝛahe ſicut in prologo cronice patet:vſq̄ ad toti⁹ oꝛbis diluuiū numerat annos. 942. ſm quaꝛ cōputationē patet qꝑ abꝛahā ante quartā cōiunctionē dictā natus eſt circiter annos. 16. Inſup ante eam ſatis ꝓpe magne regnoꝝ mutationes facte ſunt. Quia prim⁹ oīm Aſye:exceptis indis: regnauit Nin⁹ Beli filius Cui⁹nini tꝓibus zoꝛoaſtes magn⁹ rex bactrianoꝝ clarus habit⁹ eſt. Aduerſus quē idem ninus dimicauit. In huius nini imperio apud hebꝛeos naſcit abꝛaham. Cuius erat annus prim⁹ cum imperij nini erat annus. 43. Eodem nino regnāte apud aſſyrios in grecia:ſecūdus in ſycionijs impauit europs. Cuius regni anno. 22. natus eſt abꝛahā apud egyptios aūt. 16. ptās erat quā vocant dianaſtiā:quo tꝑe regnabāt Thebei qui pꝛefuerūt egptijs 190. annis. Poſtea vero aſſyrijs imperauit ſemiramis vxoꝛ Nini:de qua innumerabilia narranť. Que ꝛſi afiam tenuit:plurima babilonie vrbis reſtaurās. Cuius tempoꝛe poſt dictam cōiunctionem abꝛaham natione caldeus apud hebꝛeos vnam etatez texuit.

Capl'm. 13. de notabilioꝛibus geſtis abrahe.

POst quā ꝺiunctionē insignia abrahe gesta innotuerūt. Nā abraham cū. 75. esset annoꝝ diuino dignꝰ habebaī alloquio: ꝛ ea repromissione que ad eum facta est: a qua repromissione originez traxit oīs lex seu secta diuina: tam mosayca q̄z xp̄iana. Nā a dicto anno abrahe vsq̄z ad moysen ꝛ egressuz de egypto gentis hebreoꝝ supputanī anni. 430. Quoꝝ paulus ap̄s meminit. Ipse quoq̄z moyses in exodo hac videlicet rōne: qꝛ lex mosaica ab ista repromissione ortū sumpsit. Qꝺ etiam de lege xp̄iana ex dictis Eusebij declaraī. Qui ait. Primo oīm pphetarū abrahe cū verbū dei in figura apparuisset humana vocationē gentiū pollicet: quā in nr̄o tpe sermo xp̄i deduxit ad finē p euāgelicam in oēs gentes p̄dicationē.

De generationibus Abrahe. Capt̄m. 14.

ABrahā aūt cū esset. 86. annoꝝ ante dictā repromissionē ex ancilla agar genuit ysmahel: a quo ysmahelitarum genus qui postea agareni ꝛ ad postremū sarraceni falso noīe dicti sūt. Post dictā vero repromissionē abrahā cū esset cētenarius: genuit ex libera ysaac: cuiꝰ natiuitati supuixit. 75. annis. Ysaac autē sexagenario nascunī filij gemini: primꝰ esau qui ꝛ edom: a quo genꝰ ydumeorū: secūdus iacob qui postea israhel a quo israhelite qui nūc iudei. Cuius anni numeranī vsq̄z ad principatū filij sui ioseph. 121. Huius tpibus regnū argiorū sumpsit exordiū. Quoꝝ primꝰ ynachus apud argos regnauit: quoꝝ inuenit omne tempus annoꝝ. 382.

De morte abrahe ꝛ ysaac. Capt̄m. 15.

ABrahā vero. 175. annos habēs moriī repromissiōis ad se facte āno. 100. āno quoq̄z ysaac. 75. Quo tpe apis i egypto primū deꝰ deputatus est. Quē quidē serapin vocauerunt. Anno aūt. 150. ysaac. Anno vo. 92. iacob natus est ioseph. Postea ysaac. 181. annoꝝ moriī relinquēs filiū iacob habētez annos. 120. Joseph aūt dux egypti cōstituꝰ cum esset annoꝝ. 30. rexit eam annis 80. Cuiꝰ pater cū scdo anno famis ingressus esset egyptū. Interrogatꝰ de pharaone quotū annū ageret: rīdit se eē annoꝝ. 130. Et hic attēde aliquā circa ℔ tēpus fuisse cōiūctionē: q̄ huiꝰ famis seu sterilitatis causa esse potuit.

De moyse ꝛ post eum gestis. Capt̄m. 16.

SEd iam ad moysi tempora transeamus qui (vt dictū est) a repromissione facta abrahe de egypto egressus est anno. 430. Cuius tempore regnum athenienſium sumpsit exordium. In acta que nunc attica dicit. In qua primus regnauit citrops quo regnante primū in arca oliua nata est. Et ex minerue nomine (que grece dicta est athena) athene nūcupata est. Ip̄e quoq̄z primꝰ bouē

immolans:ioue appellauit:z cytropia regio ab eo noiata est.

De quibusdam hic incidentib⁹.Laplm.xvij.

Hic aũt signanter aduerte qꝫ Eusebius in prologo sue cronice cõtra porphiriũ impium quarto operis sui libro diffuse prosequit ostendere:cytropem(vt dictum est)moysi coetaneũ fuisse:z antecedere troianum bellum.320.annis. Ideo moyses omnibus (quos grecos antiquissimos putauit)senior deprehendit:homero videlicet z herodoto troianoqꝫ bello: ac multuz supior hercule: museo:lino:tyrone:orpheo:castore:polluce:esculapio:libero:mercurio:apolline z ceteris dijs gentiũ:sacrisqꝫ vatibus ipsi⁹quoqꝫ iouis gestis:quem grecia in arte diuinitatis collocauit. Nam hic citrops prim⁹(sicut dictum est)iouem appellauit:simulacra repperit:aram statuit:victias imolauit:nequaqꝫ istiusmodi rebus in grecia vnquã visis. Cetera quoqꝫ que apud grecos mira iactant posteriora cytropis annis deprehendunt. Et cõsequẽt moysi qui cũ eodẽ fuit. Post hunc enim describit diluuiũ sub deucalione. Incendiũ sub phetonte erithonio vulcani z terre filius dardanusqꝫ qui dardaniã condidit : de quo homerus. Quẽ primũ genuit celesti. Jupiter arte liberi quoqꝫ raptus. Et europe sacra. Leter(atqꝫ ysidis delubrũ in eleusina frumẽta triptolemi regnum troiscuius dij natum geminẽdẽ ad sidera raptum vina ioui magnis voluerunt'fundere mensis. Quo tẽpore tantulus z cythios fuerunt z apollo natus est. Post quos cathinus thebeas venit:qui semelem genuit:de qua pulcherrima proles liber condignã partu tulit editam frugẽ. Porro liber linus z zetus z amphion museus:orpheus:minos: perseus:esculapi⁹ gemini' castoris: hercules cũ quo apollo seruiuit ad meto. Post.200.annos cytropis fuerunt. Post quos facta est troiane vrbis euersio quã homerus longo prosequit interuallo. Homerus autem solone' z thalete milesio ceterisqꝫ qui cum his septem sapientes appellati sunt:multo prior reperit. Deinde vero pitagoras qui se non sapientẽ vt prior res sed philosophũ id est amatorẽ sapientie dici voluit. Quem secutus est socrates qui platonem erudiuit:a quo famosa in partes philosophia diuisa est. Hos autem singulos in suis Eusebius locis inserit ꝑm ordinem historie. Admulta igit de his mirabilibus mundi que hic incidentaliter tetigimus : plurimaqꝫ alia:de quibus sacra narrat historia:que hic gratia breuitatis subticemus concurrere potuerunt alique cõiunctiones maiores:reuolutioneſqꝫ saturni:que a quarta vsqꝫ ad quintam maximã coniunctionẽ interuenerunt. Quas etiam verisimile est euersionis troiane partiales causas fuisse. Quam precessepia quoqꝫ multe pestilẽtie locales(vt plato cõmemorat)ꝑfuerunt.

De morte moysi ⁊ circa hoc temp⁹ gestis. Lapl'm. xviij.

ADhuc viuente moyse lacedemon condit̃ a lacedemone semele filio erictonius vulcani ⁊ minerue filius qui ab homero erictheus vocat̃: his tpibus fuit archas etiã fili⁹ iouis. Et calisto pelasgis in ditionẽ redactis regionẽ eox archadiã nominauit egypt⁹ pr̃imus acria dicebat̃ ab egypto: tunc sibi regnante nomẽ accepit Lui datũ est regnũ eiecto danao. Eisdem tpibus dardanus iouis fili⁹ cõdidit dardaniã: quo tpe moyses obijt cum. 120. esset annox. Circa idem tempus argis regnauit gelan⁹: quẽ cũ argini de imperio pepulissent: regnũ danao tradiderunt. Ita sibi argos danaus vendicauit: expulsus egypto hucusq; quinq; libri moysi continent gesta annox. 3730. fm. 70. seniox interpr̃tationẽ hebreox. Post moysen constituit̃ ihesus: ⁊ eodem tempore apud eos eleasar suscepit pontificatum. Et post eum alij quos sacra cõmemorat historia ad quam nos de his remittim⁹. Notandum tamen q; post aoch hebrei ab alienis in ditione redacti sunt annis. 20. quibus cõiungunt̃ tpibus delbore ⁊ barach fm iudeorum traditionẽ. Circa id tempus mida regnauit in frigia in dardania quoq; regnauit ylus filius troy: a quo yliũ nuncupatum. Tunc arginox reges defecerũt. Qui imperauerunt annis. 544. in micenas arginorum translato imperio. Lui primus prefuit euristeus hebreox iudice abimelech filio gedeonis annis tribus successit ei thola annis. 22. Circa id tempus hercules antheũ interfecit: ylium vastauit. Porro in dardania post laomedontẽ regnauit priamus. Theseus helenam rapuit. Hercules cũ in morbum pestilentẽ ob remediũ doloris se iecit in flammas anno sue etatis. 52. Imperante micenis agomenone. Menelao vero in lacedemonia quo tempore hebreox iudex esebon prefuit annis. 7. quẽ precessit iepte annis. 6. qui in libro Judicũ ab eta te moysi vsq; ad semetipsum ait supputari annos. 300.

De Troie captiuitate ⁊ postea gestis. Lapl'm. xix.

ANno. 15. regni Menelai capta est troia. Nam rapta helena troianum bellum decennale surrexit causa mali quod trium mulierum de pulchritudine certantiũ premium fuit. Hoc tẽpore hebreox iudex labdon. 8. annis prefuit. Tunc vo troia post decennalem certationem ⁊ cedes infinitas ad vltimum proditione ciuium capta ⁊ destructa est: a cuius captiuitate vsq; ad natiuitatem moysi colliguntur anni. 410. vsq; vero ad vltimam Nini etatẽ numerant̃ anni. 834. circa quod tẽpus nat⁹ est abrahã vnde pz q; troie captiuitas centũ annis ⁊ ampli⁹ quintaz maximã cõiunctionẽ precessit. Abhinc vero regni latinorum (qui postea romani nuncupati sunt)

exordiū ponit apud quos eneas a troia profugus: t italiā petens: post terciuz annū captiuitatis troie: siue (vt qdā volūt) post octauū regnauit annis tribus cū ante eū regnasset ibi: Janus: Saturn⁹: Pic⁹: Lamin⁹: Latin⁹ annis circiter 150. post labdon iudicē hebreoꝝ: eos inditionē redigūt alienigene .40. annis qui coplanī annis iudicū posterioꝝ fm iudeoꝝ traditiones. Post hebreoꝝ iu/dex sampson p̄fuit annis .20. qui fortissim⁹ oim fuit: ita vt a gbusdā facta eius cū gestis herculis companī. Post sampson p̄fuit populo hebreoꝝ: Hely sacer/dos annis .40. fm hebreos. Hoc tpe Ascani⁹ derelicto lanine nouerce sue lau/nij albā cōdidit: q iuliū filiū procreauit: a quo familia iulioꝝ orta est. Et ppter etatē paruuli qui nondū regendis ciuibus idoneus erat. Siluij posthumū fra trē sinū regni reliquit heredē. Hic qz post mortē enee patris sui editus rure fue rat educatus t siluij posthumi nomē accepit: a quo oēs albanoꝝ reges sil/uij vocati sunt. Hic ficionioꝝ reges defecerūt qui regnauerūt annis .962. post quos sacerdotes carini cōstituti sunt: q p̄fuerūt annis .33. Defecit etiā regnum athenienſiū: quoꝝ omne temp⁹ inuenit annoꝝ .424: Ex quibus manifeste patz circa hec tpa quintā cōiūctionē maximā fuisse.

Tractat⁹ quartus de quinta cōiunctione maxima t regno hebreoꝝ. Cap̄. xx.

Anc igit cōiunctionē fuisse diximus circiter anno a principio mū/di .4160. A diluuio vero anno. 1918. vel prope. Ante hanc autē quintā cōiunctionē t prope eam magnas iam regnoꝝ mutatio/nes precessisse notauimus. Et post eam magnas subsequi inferi⁹ dicenda manifestant. Mortuo enī hely sacerdote de quo supra arca testamēti ab alienigenis possidet. Postea samuel propheta et saul primus rex hebreorum presunt populo annis .40. Hic exordium regni lacedemoniorum. In quo primus regnauit Euristeus. Et chorinthiorum in quo primus regnauit aletes: homerus quoq; his fuisse temporibus iudicatur De quo apud veteres magna dissonantia fuit. Postea hebreorum rex primus ex tribu iuda. Dauid regnauit annis .40. Quo tempore pphetabant Gad: Na/than: Asaph. Deinde carthago condita est: vt quidā volunt a carthedone ty/rio: vt vero alij a didone filio eius anno. 143. post troianum bellum. Post hoc annis circiter .20. hebreoꝝ. Rex salomon filius dauid regnauit annis. 40. qui templum in hierosolymis edificare cepit: cōsūmauitq; opus anno .9. Colligit autem omne tempus a moyse t egressu filiorum israhel ex egypto vsq; ad pre/sentem annum .80: vt regnorum liber tercius testatur. A diluuio vero vsq; ad moysen. 1447. Ab adam vsq; ad diluuium anni .2242. fuerunt simul omnes anni .4169.

De diuisione regni Hebreorum Capitulum.xxj.

POst mortem salomonis seditione orta in gente iudeorũ: z regno diuiso roboam filius salomonis regnauit annis. 17. in iherusalẽ d uabus tribub⁹ sibi subiectis que vocabanť iuda ob reges iudeorum qui ex iude stirpe descenderant. Decem aũt tribubus que in samaria erãt z vocabanť israhel regnauit prim⁹ roboam ãnis 22. quo tpe rex egipti contra iudeos dimicans: templũ spoliauit postea ãnis circit. 64. regnãte apd iudos. 12. ãnis ieroboã sardana pall⁹ tharsũ atq; archialem vrbes condidit: z in prelio victus ab arcemedo seipm incendio concremauit. z in eo regnum assiriorum deletum est vsq; ad id tps fuisse reges assiriorum hystoria refert: z fiunt simul anni regni assiriorum a primo ãno nini 1240. Arbates vero medus assiriox impio destructo: regnũ in medos trãstulit medonũ quoq; regnum hic sumit exordium: in quo primus caranus regnauit Circa hoc tps prophetabant apud hebreos osee: amos: ysaias: ionas. Ligurgi leges in lacedemoneñ hac etate sucepte sũt. Hoc tpe munitor pce superiorioz latinoz regẽ maior fili⁹ a fratre a mulio regno pulsus: in agro suo vixit cui⁹ filia adimendi ptus grauis virgo vestal' effecta: que cum gemios edidisset infantes iuxta legez in terrã viua defossa est: verũ puulos iuxta ripam tyberis expositos faustul⁹ pastor vxori sue detulit: que ꝓpter pulcritudinez z capacitatem corpis questuosi: lupa a vicinis appellabatur: vnde ad nostram memoriam meretricũ cellule lupanaria dicuntur. Pueri autez cum adoleuissent collecta pastorum z latronum manu interfecto apud albam amulio anum in regnum restituunt. Circo post lyndorum regnũ exordiuz capit in quo primus regnauit lyachis: hic lacedemoniorũ reges defecerunt: z hucusq; Eusebij cronica per decadas. 124 digesta est: abhinc per olympiades distincta. A captiuitate vero troie vsq; ad primam olympiadez fiunt anni. 405. qua etate ioathan regnabat in iherusalẽ z prophetabant osee: iohel: ysaias: obeth.

De regno romanorum Capitulum.xxij.

ROpe hoc tempus roma condita est: anno mundi. 4484. in qua primus romulus regnanit. Sabine rapte sunt ãno ab vrbe condita. 30. z hic regnũ romanoz' sumpsit exordiuz: qđ pri⁹ latinoz nomẽ habuit. nam vbi nunc roma est latini reges edificauerũt ciuitatez: sed eam ampliauit romulus z muris cinxit: de quibus Lucanus. Fraterno primi maduerunt sanguine muri: quia ibi rem u s interfectus frater romuli. hoc tpe romuli vltimus regũ israhel fuit osee in q u o regnũ defeçit: z captiuitas primo facta est. Decem nanq; tribus gentis iudee que vocabanť israhel: z erant in partes samarie victe a salmanazar rege caldeoz translate sunt in montes medoz: regnauerũtq; in samaria annis. 250 Predict⁹ aũt rex caldeoz ad custodiendũ regionẽ iudeã accolas misit assirios

vnde samarite nūcupati sunt quod in latina lingua exprimitur custodes: emulatoresq; iudee legis facti sunt. Romulus apud paludez capue nusq̄ compuit: z suadēte iulio proculo quirini nomine apud suos consecratus est: cui successit numa pompilius qui duos menses anno addidit ianuarium z februarium. capitolium quoq; a fundament̄ edificauit. hic nullum cum finitimis bellū gessit cuius tempore sibilla samia insignis habebatur. Manasses quoq; hebreorum rex ysaiam prophetaz interfecit. statuamq; suam in templo posuit. postea ānis circiter. 32. athenienſium reges z principes defecerūt. post quos athenis ānui principes constituti sunt. z nouem ex nobilioribus electi prefuerunt. Post hec tempora hieremias prophetabat z sophonias.

¶De captiuitate iudeorum Capitulum. xxiij.

Anno. 30. ioachim regis iuda nabuchodonosor rex babilonie iudeam cepit: z in ditionē suam redactis plurimis iudeorum: cum etiam partem vasorum templi inuasisset: z tributarium fecisset ioachim: victor ad patriā reuertitur. Tunc in babilone daniel: ananias: azarias: misael clari habentur. post ioachim regnauit sedechias quem rex babilonie captum in babiloniaz duxit: oculosq; eius eruit: prophetabant tunc ieremias z baruch: postea consūmata est captiuitas iudeorum. Siquidem nabuchodonosor rex caldeox iherosolimis capt̄ templum incendit: quod ab inicio edificatione sue manserat annis. 442. z perseuerauit desolatio templi. 70. annis vsq; ad. 2. annum darij. Sic ergo iherosolima capta ab assirijs: iudeorum regnum defecit. Ex premissis autez patet q̄ a diluuio fuerunt anni. 1927. vsq; ad primam templi edificationē: a qua vsq; ad eius destructionem vt dictum est fuerunt anni. 442. qui simul sunt anni. 2369. cui computationi ꝯcordant ere Alfoncij qui ponit a diluuio vsq; ad nabuchodonosor annos. 2355. in mensibus nihil: dies. 10. z sic non differt a dicta computatione nisi de. 14. annis qui interuenire potuerunt a principio regni nabuchodonosor vsq; ad dictam destructionem templi Mortuo nabuchodonosor babiloniorū rege vno intermedio: successit frater ei⁹ balthasar: sub quo daniel scripturam que in pariete apparuerat interpretatus est: significantē imperium caldeorum in medos z persas transferendum. Cito post hoc cyrus medorum rex destruxit imperium caldeorum: qui hebreorum captiuitate laxata. 50000. hominū fere regredi fecit in iudeam: qui constructo altari fundamenta templi iecerant. sed impedientibus vicinis gentibus imperfectum opus vsq; ad dariū permansit. Colligitur autez omne tempus captiuitatis iudeorum anni. 70. qui ſm quosdam a. 30. anno ioachim vsq; ad. 20. annum cyri regis persarum computantur. prophetabant tunc apud iudeos aggeus z zacharias.

¶De regno persarum z reedificatione templi Capitulum. xxiiij.

Egiptiorum dinastia.27. regibus egiptijs deficientibus regnum egiptiorum persis cessit: qđ obtinuit cambises ꝛ posteri eius vsq; ad darium filium xerxis annis. 1'11 .anno vero.2.darij templuz in iherosolimis extruitur a zorobabel:consūmaturq; op9 ānis.4 quod prius sub cyro exordium habuit. Lyrum regez tamiris regina massagetarū interfecit:cui scđs persarum successit in regno cambises filius eius quez nūc ab hebreis ſm nabuchodonosor vocari:sub quo iudith hystoria conscribitur ꝛ holofernis.

De mutatione regni romanorum Capitulum.xxv.

Romanorum reges prophetantibus apud hebreos aggeo ꝛ zacharia defecerunt:ꝛ ceperunt consules regere :expulsis vrbe regib9 vix tunc vsq; ad. 15.lapidem roma tenebat imperiū. Romanoꝝ Reges.7.a romulo imperauerunt vsq; ad tarquinium superbuz annis.240.vel.243.primum consules a bruto esse cepert:deinde tributi plebis ac dictatores:ꝛ rursum consules. R.P. obtinuert fere.464:vsq; ad iulium cesarem:qui primus singulare arripuit imperiū olympiadis. 182.censu rome agitato inuenta sunt hominum. 120000.tempore quo tribuni plebis rome facti sunt:consulibus eiectis:neemias hebreus minister vinarius artaxersis regis ꝺcedēte domino suo.20.eius anno de babilone venit iudeam:ꝛ anno eius.32.muros vrbemq; restituit hucusq; diuine scripture annales temporum continēt. Ea vero que postea apud eos gesta sunt prosequtur Eusebius ex libro machabeorum ꝛ iosephi ꝛ africani scriptis:qui deinceps vniuersam hystoriam vsq; ad romana tempora descripserunt:neemiā qui muros iherusalem construxit consūmasse opus anno .32. artaxersis regis persarum: Esdras cōmemorat. Si quis autē ab hoc tempore.70.ebdomadas a daniele scriptas numeret que faciunt annos.420.comperiet eas in regno neronis expletas:sub quo iherusalem obsidetur cepta. Secundo vero postea vespasiani anno capitur .postea circiter per.2.annos egiptus a persis recessit:et regnauit in ea amartheus. Lito post artaxerses darij filius persaruz vndecim9 regnauit sub quo dicitur hystoria que in Hester legitur expleta:nam ab hebreis assuer9 ꝛ a.70.interpretibus artaxerses nominat. Circa hec tempora socrates democritus ꝺyogenes cynicus pseusippus insignes habentur. Galli senones romam inuaserunt:excepto capitalio. Plato inde philosophus agnoscitur. Quo tempore tribuni militares rome pro consulibus esse ceperunt. Eo tempore magno terremotu plures vrbes absorpte sunt. Postea aristotiles. 18.etatis anno platonis auditor efficitur:camillus gallos qui bellum romanis intulerant:supat. Quo tempore ꝺyonisius sicilia pellitur. Ochus a podasmo iudeorum capto:in hyrcaniam accolas translatos iuxta mare caspium collocauit.

De regno alexandri magni Capitulum.xxvj.

ALexander philippi ⁊ olympiadis filius nascitur. 106. olympiade dyonisius siracusis interimitur: cuius filius siracusis tyrannidez exercet. Ochus postea egiptum tenuit. Neptanabo in ethiopiaz pulso: in quo egiptiorum regnum destructuz est. Romani gallos supant. Plato moritur: post quem pseusippus achademiã tenuit postea descriptiõe rome facta inuẽta sũt ciuiũ. 165000. pseusippꝰ moritur: cui successit zenocrates sub olympiade. 110. mecedonum alexander philippi filius regnauit annis. 12. mensibꝰ. 6. Idem capta troia iudeã inuadit a qua fauorabilr acceptꝰ: deo victimas imolauit: ⁊ pontificez templi honoribꝰ plurimis prosequitur: andromaco locoꝝ custode dimisso: quem postea samari tani interfecerunt: ob quã causam ab egipto reuersus alexander magnus eos supplicijs afficit: ⁊ vrbem eorum captam macedonibus ad inhabitandum tra didit. Alexandria in egipto ab alexandro condita ãno. 7. regni eius: quo tempore etiam latini a romanis perdomiti sunt.

De destructione regis persarum Capitulum.xxvij.

ALexander obtinuit babilonem interfecto dario: in quo regnum persarum destructum est: ⁊ regnauit asie ãno sui regni. 7. et tenet oĩa regna vsqꝫ in indiam sibi subiecta: hircanos ⁊ mardos capit: indum amnem trãsgreditur: bellaqꝫ plurima in india ꝓsequitur. ipse vero. 32. etatis sue ãno in babilone moritur. post quem translato in multos imperio diuersi regnauerũt. Naz in egipto apud alexandriam ptolomeus lagi filius regnauit. macedonibus philippus frater alexandri. indiam ⁊ thraciam ⁊ heleſpontũ lisimachus tenuit. ptolomeus lagi filius iherosolimis ⁊ iudea in ditionez suam redactis plurimos captiuorum in egiptum transtulit. Theophrastus philosophus agnoscitur qui a diuinitate loquendi vt ait Licero nomen accepit. Machabeorum hystoria hinc grecorum suppotauit regnum. Uerum hi libri inter diuinas scripturas nõ recipiuntur: vt ait Eusebius. Seleuchus antiochiam laodiciam seleuchiam: apamiã: ediſſam berocham ⁊ pellam vrbes condidit. ipse quoqꝫ babiloniaz obtinuit. Circa hec tempora censu rome agitato inuenta sunt ciuiũ romanoꝝ. 270000. legati alexandrini tunc a ptolomeo primum romam missi: amicicias ſimpetrauerunt. Seleuchus in eas vrbes q̃s condidit aꝛs extirpauit seu extruxerat. Judeos transtulit ⁊ honorauit. ipseqꝫ in cilicia demetrio subiecto firie ⁊ asie pariter impauit. Ptolomeus philadelphꝰ iudeos qui in egipto erãt liberos esse permisit: et sub eleastro pontifice diuinas scripturas in grecam vocez ex hebrea lingua per. 70 interpretes transferre curauit quas in alexandria habuit: ⁊ ibi bibliothecaz ex omni genere literature comparauit.

Circa hec tpa sextam ɔiunctionem maximaz ɔsignauim⁹: quam fuisse diximus anno mundi .5120. a diluuio anno 2878.vel prope:z hec fuit ante xp̃i incarnationem circiter 225. vnde sub. 137.olympiadis vel prope fuit predicta cõ iunctio: nam ab ea vsq; ad olympiadez sub qua natus est xp̃s numerantur .56.olympiades que sunt anni.224. vel forte ꝓpinquius signari posset dicta coniunctio sub olym/ piade. 138. Ante hanc aũt z post proximas fuisse magnas z miras mutatiões: iam dicta z infra dicenda manifestãt Romani siquidẽ. 130.olympiades carthaginenses nauali bello supant:z. 100 libie vrbes capiunt. sed cito post carthaginenses.90.romanoꝝ naues in filicia capiunt:metello ɔsule in fugam verso: parthis a macedonũ impio recedentib⁹ primũ regnauit arsaces vnde z arsacide dicti sunt:iudeoꝝ pontifex oniaſ clar⁹ alʒ vnus habeẽ: qui ɔsueta ptolomeo regi tributa non reddens ad iram eum impulit.vexꝝ iosephus inter suos nobilis legatus a iudeis ad ptolomeũ missus cum familiaritatẽ regis meruisset:dux iudee z vicinarũ regionum constituitur iudeorũ pontifex symon onie filius clarus habetur: sub quo iesus filius siracḥ sapientie librum componens:etiam symonis fecit mentionem. Circa id temp⁹ 40000.fere gallorꝝ a romanis cesa sunt.caria z rhodus ita terremotu concusse sunt vt colosus magn⁹ rueret.alexandrie z egipti ptolome⁹ philopatoꝛ regnat sub quo ea que in.ij.libro Machabeorũz scripta sunt:gesta fuerunt.quo victo antiochus rex sirie iudeam sibi sociat. romani marcello ɔsule siracusas capiũt subiugantqꝫ capuã z ciciliam.alexandrie z egipti ꝙntus ptolomeus epiphanes destinato principe militie iudeã capit z plurimas sirie ciuitates: sub. 148.olym piade sirie z asie seleuch⁹ qui z philopatoꝛ regnauit:vnde z.ij.li.Machabeoꝝ apud iudeos huius tpis ɔtinet gesta:titus linius clarus habeẽ:cũ ab antiocho per legatos hanibal reposceretur:cui se a scipione victus sociauerat:ad regem bithinie confugit:quem cum rursus ab eo senatus repeteret z tradendus esset: venenum bibit:z apud bibissam bithinie sepultus est. Hoc tpe ob sacerdotia z pontificatus iudeoꝝ seditione orta:ingentia miseriarũ semina pullulaũt.Anti/ ochus oẽm iudeoꝝ prouinciam ad ydolatriam cõpellens:qui parere noluerũt enecat.postea iherosolimam ascendens:templum z vasa dei vastat:in templo simulacrũ iouis ponit:in samaria sup̃ verticem montis iouis delubꝝ edificat ipsis samaritanis vt id faceret precantibus: verum mathathias fultus auxilio filioꝝ leges patrias vindicat:olympiade.153. Enni⁹ poeta.70.ãno articulari morbo perijt:sepultus in scipionis monumento via apia.

¶De fine regni Macedonum z Machabeorum Capitulum.xxix.

Macedonū regnū defecit. 153. olympiade: nā romani interfecto
rege perse macedones ylliricos ⁊ galathas liberos esse iusserūt
apud iudeos: defuncto mathathia: filius eius iudas machabeꝰ
dux fuit: hic duces antiochie de iudea expellēs: ⁊ templum ab
ydolorum imaginibus emundās: patrias leges post triēnium
suis ciuibus reddidit olympiade. 154. Alchinius alienus a sa-
cerdotali genere ambiciose pontificatū inuadit: qui aduersus iudā machabeū
inimicicias gerens cito post dei ira percussus interijt: ac ſi cum oīm iudeorum
fauore iude machabeo sacerdotiuꝫ decernitur: qui dignitate suscepta legatos
romaꝫ mittit: decernitqꝫ senatus iudeos amicos ⁊ auxiliatores habendos. Te
rentius comediaꝫ scriptori archadia moritur. iudas aduersus demetri duces
inito prelio occiditur: tribus annis pontificatu gesto: post quem frater eius io
nathas dux iudeoꝝ factus: bachide duce demetri'a iudea expulso pontificatū
accepit: descriptione rome facta inuenta sunt hominū. 332000. sub olympiade
158. tunc carthago inditionem romanorum per scipionem redigitur: habens
a conditione sui annos. 668. vel ſm alios: 748. Scipio nūmationes subuertit:
ionathas dux iudeorū pariter ⁊ pontifex cum romanis ⁊ sparciatis amicicias
facit: quez tripho dolo interfecit. Leterum tercius liber Machabeorum huius
temporis hystoriam continet. Johannes dux iudeorum ⁊ pontifex aduersus
hircanos bellū gerens: hircani nomen accepit: ⁊ cum romanis amicicias con-
traxit: hic samariam obsidione captam: solo coequauit: quam postea herodes
instaurans sebasten in honorem augusti appellari voluit: iugurtha contra ro-
manos dimicās capitur: rhodo terremotu concussa colosus ruit: cicero arpini
nascitur.

De innouatione regni Judeorum Capitulum. xxx.

Iudeorū aristobolus filius iohis rex pariter ⁊ pontifex primus
apud iudeos dyadematis sumpſit insignia post. 48. ānos ba-
bilonie captiuitatis: post quem regnauit iāneus cognomiatus
alexander: qui pontificatū administrans crudelissime ciuibus
prefuit. 200000. cymbrorū cesa ⁊. 80. capta per caium marium
hic quinquies consul eridianum cymbros superat: ⁊ post de eis
cum caculo triūphauit: hucusqꝫ siria possessa per reges in roma
nam ditionem cessit. descriptione rome facta inuenta sunt hominum. 463000.
Salustius crispꝰ scriptor hystoricꝰ nascitur. Silla als sibilla athenienses vastat
que deinde romam obtinuit: ⁊ post biēnium moritur. Lucius luculus primus
imperator appellatus est: victa armenia ⁊ mesopotania. Pompeius vniuersaꝫ
yberniam subiugauit. Virgilius maro non procul a mantua nascitur. Marcꝰ
porcius cato philosophus agnoscitur: antiochia sirie a romanis capitur.

¶ De persecutione iudeorum a romanis Capitulum.xxxj.

POstea iudei romanoꝝ vectigales effecti sunt: ⁊ pontificatū apud eos suscepit hircan⁹. ipse vero ⁊ aristobolus filij alexandri cōtra se de imperio dimicantes occasionē prebuere romanis vt iudeā inuaderent. Itaqꝫ pompeius iherosolimam veniens capta vrbe ⁊ reserato templo vsqꝫ ad sanctasanctoꝝ accedit: aristobolū secū vinctū adducit: pontificatū cōfirmat hircano: deinde antipatrez procuratorē palestine facit: ⁊ iudeos tributarios effecit. ea que catilina Salustius scribit ⁊ Linius gesta sunt. hoc tēpore oracius flaccus nascitur. Virgilius cremone studijs eruditur. Cesar rhenum transiens germanos vastat: ⁊ gallos capit. Hic inicium belli ciuilis cesaris ⁊ pompeij.

¶ De imperio romanorum ⁊ iulio cesare Capitulum.xxxij.

DEinde caius iulius cesar prim⁹ ex romanis singulare obtinuit imperium: a quo cesares romanoꝝ principes appellati. ⁊ imperauit annis.4.mensibus.7. Pompeius prelio victus ⁊ fugiēs a spadonibus: alexādrini regis occiditur cesar in egipto: cleopatre regnū confirmat ob stupri gratiā. Anthonius decreuit quintilē mensez: iulium debere dici: quia in eo fuisset nat⁹ iulius cesar: qui idib⁹ marcij in curia occiditur: cuius corpus in rostris ad honorem concrematū est: rome tres simul exorti soles paulatim in eundez orbem coierunt. in cetera portenta que in toto orbe facta sunt. Bos suburbano rome ad arantez locutus est: frustra se vrgeri non enim frumenta: sed homines breui defuturos.

¶ De octauiano augusto Capitulum.xxxiij.

ROmanorum scōs imperat octauianus augustus cesar ānis.56. mensibus.6. a quo romanorum reges augusti appellati sunt: aduersus eum anthonius bellum mouet. Licero occiditur.64. etatis sue anno. Ouidius naso nascitur de taberna emitoria transtyberim oleum terra erupit: fluxitqꝫ tota die sine intermissione significans christi gratiam: ex gentibus anthonium superat augustus: ⁊ interueniente senatu in amiciciam cum eo regreditur. Secunda secessio augusti ⁊ anthonij facta est. Salustius obijt quadriēnio ante acciacum bellum.

¶ De destructione regni iudeorum Capitulum.xxxiiij.

ANtigonus contra iudeos dimicans: tandē occiditur: a quo vsqꝫ in presens tps iherosolimorū regnum destructum est. Siquidez herodes post eum a romanis ꝯstitutus est princeps alienigena deficiente pontificum principatu: cuius tpe xp̄i natiuitate vicina regnum sacerdotū iudee destructuz est: completa prophetia que per Moysen ita logtur. Non deficiet princeps ex iuda neqꝫ dux

de femoribus eius donec veniat cui repositū est: ⁊ ipse erit expectatio gentium: In hoc etiam loco impletur prophetia Danielis. nam vsq; ad herodem xpi. i. sacerdotes erant principes iudeoꝝ: qui imperare ceperunt a. 65. olympiade: et ab instauratione tẽpli sub dario vsq; ad hircanū: ⁊. 185. olympiade annis. 483 in medio transact; quos Daniel figuit per ebdomadas. 69. que ꝑdictos ānos efficiunt vt declarat Eusebius. Filij quoq; herodis post eū regnauerūt vsq; ad nouissimā iherosolimoꝝ captiuitatē nequaq; ex successiõe sacerdotalis gener; pontificibus ꝯstitutis: neq; ꝓpetuitate vite: sed ꝟm legem moysi seruientib⁹ deo Ignobiles vero quidā ⁊ alio tpe alij ⁊ nõnulli vnius āni siue modico amplius a romanis principib⁹ sacerdotiū emebant: que oīa etiam Daniel vaticinat⁹ est

¶ De destructione regni Egipti Capitulum. xxxv.

POst augusti ⁊ anthonij tercia dissensio exordiū sumpsit: quia repudiata sorore cesaris cleopatrā duxisset vxorem: acciacū bellū exortum est. Cleopatra quoq; ⁊ anthonius semet interfecerūt: ⁊ egipti regnū qđ fuit in alexandria destructū est: in quo ptolomei qui vocabant lagide vsq; ad cleopatrā regnauerunt annis. 295 Defuncta ergo cleopatra: egiptus fit romana prouincia: quam primus tenuit cornelius gallus: de quo scribit Virgilius in buccolicis. Quidā ab hoc loco augusti monarchie primū annum cõputant: a quo sextilis mensis augusti nomẽ accepit: qui romanis plurimas leges statuit. censu rome agitato inuenta sunt hoīm ciuium romanorū. 4 164000. id est quadries semel centena sexagintaq̃tuor milia. Thebe egipti vsq; ad soluz dirute sunt. Terentius varro nonagenarius moritur. Augustus calabriā ⁊ gallos vectigales facit. Augusto dum monarchia deferretur: renuit. Tyberius ab augusto missus occupauit armeniam. Virgilius brundisij moritur: ossa eius neapolim translata tytulo h⁹ modi supascripto: quez ipse moriens dictauerat. Mantua me genuit: calabri rapuere: tenet nunc parthenope. Lecini pascua rura duces: augustus caium: agrippam adoptat in filium. Ipse quoq; augustus a senatu pontifex maxim⁹ appellat⁹. Tyberius de captiuis pãnonijs triumphat. Oratius rome moritur. 52. etatis sue anno. Tyberius vastata germania imperator appellatur.

¶ De herode ⁊ eius crudelitate Capitulum. xxxvj.

HErodes cesareā in noie cesaris cõdidit que prius turris stracõis vocabatur. ipse quoq; antiochiam condidit ⁊ antipatridaz atq; herodionem in honorẽ patris sui antipatris ⁊ suum extruxit. innumerabilia quoq; opera in singulis siriarū vrbibus. ipse quoq; hircanum qui olim sacerdos iudeoꝝ fuerat a captiuitate partica regressuz ⁊ filium eius qui sacerdotio patri successerat: interfecit. sororem quoq; eius et vxorem suam cum duobus suis filijs iam adolescentib⁹ ⁊ matrem vxoris scz socrum suam crudelissime necat. Et ad hoc que crudeliter

gesserat etiã hoc addidit virum sororis sue salome interfecit: ꝛ cũ eam alij tradidisset vxorez etiaz hunc necat. Scribas quoq; ꝛ interp̃tes diuine legis similiter scelere interfecit. Qui etiã cito post cũ xp̃i natiuitatẽ magoꝝ iudicio cognouisset vniuersos bethleem paruulos iussit interfici: hic morbo intercutis ꝛ scatentibus toto corpore vermibus miserabiliter moritꝝ.

Tractatus sextus De xp̃i natiuitate. Capl'm. xxxvij.

Ihesus xp̃s filius dei in bethleem iude nascit anno .42. Octauiani nocte diei dñice ꝛ anno. 15. tiberij p̃dicare orsus est: vixitq; annis. 32. mẽsibus trib⁹ iuxta illud euãgelij. Erat ihesus incipiens quasi annoꝝ. 30. Crisostom⁹ tamẽ dicit q; xp̃s virit plenarie. 33. annis ꝛ tm̃ supza quãtum est a ntitate xp̃i vsq; ad pasca. et sic virit ꝑm eũ. 33. ãnis ꝛ dimidio. Mortu⁹ est aũt ꝑm eusebiũ anno tiberij. 18. quo tpe sicut in ethnicoꝝ cõmẽtarijs reperit̃ multa mirãda cõtigerũt sicut in alio tractatu notauim⁹. Parũ aũt hoc tempus augustus cũ filio suo tyberio censum rome agitans inuenit hoim̃ nonagies ter centena ꝛ. 70. milia. 9370000. quo tpe defectio solis facta August⁹ 76. etatis sue anno morit̃.

De Tiberio cesare. Capl'm. xxxviij.

Ost quẽ tiberi⁹ terci⁹ impauit. Et iudeoꝝ principatũ obtinuit herodes tetrarcha. Ouidi⁹ poeta in exilio morit̃. 13. vbes terremotu corruerũt: Ephesus: magna Syra Sardis Moscene Aege: Hyero: Cesarcha: phliadelphia: Thelomustem⁹: Lume Smirna: Appollonia: Hyahircania. Pilatus a tiberio procurator iudee missus fuerat. Johannes filius zacharie in deserto iuxta iordanẽ fluuiũ predicans: filiũ dei in medio adesse testat̃. Ipse quoq; dñs ihs signis ꝛ virtutibus vera esse comprobans: que dixerat mirabilia q̃ in euãgelijs scripta sunt: fecit discipulis suis: vt cõuersionẽ gentiũ ad deũ annuncient: imperauit ꝑm pphetias que de eo fuerãt p̃locute. Computant̃ aũt vsq; ad. 15. annũ Tyberij cesaris a secundo anno instauratione tẽpli: que facta est sub altero anno darij persarũ anni. 548. A salomone autez ꝛ prima edificatione templi anni. 1060. A moyse ꝛ egressu filioꝝ israhel. ex egypto anni. 1539. Ab abraham ꝛ regno Nini anni. 2044. A diluuio anni. 2986. ab adam anni. 5228.

De incidẽtibus circa hec tpa. Cap̃. xxxix.

Scribit aũt iosephus inter alia mira que anno passionis xp̃i notauit q; pilatus p̃ses secreto noctis imagines cesaris in tẽplo statuerit. Et hec prima seditiõis ꝛ turbatiõis iudeis causa extiterit Ecclesie iheroſolimoꝝ primus ep̃s ab ap̃lis ordinat̃ iacobus frater dñi. Et ex hoc loco considerandũ quãte deinceps calamitates iu

deoꝝ gentẽ oppreſſerint. Pilatus poſt p̃dictã ſeditionẽ que ob ceſaris imagines fuerat cõcitata ſacrũ theſaurũ quẽ iudei corbanã vocant in aque ductum irrimoꝝ expendẽs ſecunde ſeditionis p̃buit semina. Seian⁹ prefectus tyberij qui apud eũ plurimũ poterat inſtantiſſime cohartat: vt gentem iudeoꝝ deleat philo meminit in libro legationis ſecũdo: pilato de xp̃ianoꝝ dogmate ad tiberiũ referente tiberius detulit ad ſenatũ: vt inter cetera ſacra recipereť: verũ cuꝝ ex conſulto patrũ xp̃ianos vrbe eliminari placuiſſet. Tiberi⁹ per edictũ accuſatoribus xp̃ianoꝝ cõminatus eſt morẽ. Scribit terculian⁹ i apologetico Tiberius in campania moriť.

De Laio. Lapĺm. xl.

ROmanoꝝ quartus Laius regnauit annis tribus menſibus. 10. Qui cognom̃inat⁹ eſt caligula. Hic agrippã a vinculis liberatuꝝ regem iudee facit. Factus prefectus egypti: multos iudeos premit cõſentiẽte alexandrie populo: ⁊ crebrũ aduerſus eos clamoribus perſonante. Synagogas quoq; eoꝝ imaginibus ſtatuis aris ⁊ victimis polluit. Ponti⁹ pilatus in multas incidẽs calamitates: propria ſe manu interfecit: vt ſcribunt romanoꝝ hiſtorici. Laius qui ſe metip̃m in deos intulerat: p̃cepit ſyrie p̃fecto vt in irrimis ſtatuaꝝ ſuã ſub noie iouis maximi poneret: totoq; orbe romano ſicut philo ſcribit ⁊ ioſephus in ſynagogis iudeoꝝ ſtatue ⁊ imagines ceſaris cõſecrate ponebanť. Hic caius pluribus nobilib⁹ interfectis etiã ſoroꝝes ſuas: quibus ſtuprum intulerat: inſulaꝝ exilio cõdẽnauit ⁊ oẽs exules iuſſit interfici. Tandẽ a protectoribus ſuis in palatio occidiť anno etatis ſue. 29.

De Claudio ⁊ Petro apl̃o. Lapĺm. xlj.

QUintus romanoꝝ regnauit Claudius annis. 13. mẽſib⁹. 8. diebus. 28. Petrus vo cũ primũ anthiocenã eccĺam fundaſſet: romã mittiť vbi euãgeliũ predicãs. 25. annis eiuſdẽ vrbis epꝰ perſeuerat. Marcus euãgeliſta interpres petri egypto ⁊ alexãdrie xp̃m annũciat. Prim⁹ anthiochie epꝰ, poſt petrũ ordinať Enodius Agrippa rex iudeoꝝ annis. 7. imperãs moriť. Cui ſucceſſit filius agrippa a claudio ſubſtitutus. Prophetia agabi (quã in actib⁹ apl̃orum de fame in toto orbe terrarũ futurã p̃dixerat) ſub claudio expleť. Claudi⁹ de britanijs triumphat ⁊ orcadas inſulas imperio adiecit romano. Deſcriptione rome facta inuẽta ſunt romanoꝝ ciuiũ ſexagies nonies centena ⁊ quadragintatria. 6943000. Tracia hucuſq; regnata in puinciã redigiť Jheroſolimis diebus azimoꝝ orta ſeditione. 30000. iudeoꝝ perierũt. Claudi⁹ felicẽ p̃curatoꝛeꝝ iudee mittit: apud quẽ paulus apl̃s accuſatus in ſui defenſionẽ porat. Claudius moriť anno etatis ſue. 64.

De nerone ꝛ eius crudelitate. Capm. xlij.

Extus romanoꝝ Nero regnauit annis. 13. mensib⁹. 7. dieb⁹. 28
Cui⁹ auūculus fuit Caius caligula. Sub quo paulus romā mittit. Jacob⁹ frater dñi quē oēs iustū appellabant a iudeis lapidibus opprimit: in cuius locū symeon uel symon secūdus assumit. Post marcū euāgelistā primus alexandrie epūs ordinat anian⁹ anthiochie secundus epūs ordinat. Ignatius ante mensaꝝ Neronis fulmie cecidit: terremotus rome factus est. In asia tres vrbes terremotu cōciderūt. Nero rome in citharistarū agone cōtendēs cunctos superat. Statius in gallia rethoricā docet. Lucan⁹ cordubeñ. poeta moritᵗ. Seneca cordubeñ. p̄ceptor neronis: ꝛ patruus lucani poete incisiōe venarū ꝛ veneni haustu perijt. Nero vero agrippinā matrē ꝛ sororē patris interfecit. Ipse quoq; cum ceteris viris insignib⁹: etiā octauiā vxorē suā interemit. Sed ꝛ plurimā partē rome vrbis incendit: vt sitūtudinē troie ardentis inspiceret. Insup vltra oia scelera sua: primus etiā in xp̄ianos psecutionē fecit. In qua petrus ꝛ paulus glorioſe occubuerūt: post petrū prim⁹ romā eccl̄iaꝝ tenuit linus. Cōtra iudeos rebellantes vespasian⁹ magister militie a nerone mittit. Qui plurimas vrbes iudee capit. Josephus scriptor hist̄oricus dux belli iudeoꝝ: cū a romanis interficiēdus esset: vespasiano p̄nūciat de morte neronis ꝛ ei⁹ imperio. Nero vo cum a senatu quereret ad penā seip̄m interfecit atq; in eo oēs augusti familia consumpta est. Post quē galba in hibernia. Uitellus in germania: otto rome imperiū tenuerūt. Galba septimo mense imperij sui in medio vrbis foro truncat. Otto tercio regni sui mense ꝓpria manu occubuit. Uitellus a vespiani ducib⁹ occisus in tiberim proijcit.

De Uespasiano ꝛ iudeoꝝ destructione. Capm. xliij.

Eptim⁹ romanoꝝ Uespasian⁹ regnat annis. 9. mensib⁹. 11. diebus. 22. Titus ab eo missus: iudea capta ꝛ iherusolymis subuersis. 600000. viroꝝ interfecit. Josephus dicit vndecies centena milia fame ꝛ gladio perijsse ꝛ alia. 100000. captiuoꝝ venūdata vt aūt tāta multitudo ibi reperiret cām azimoꝝ fuisse refert: ob q̄ ex omni gēte iudea ad templū cōfluētes i vrbe quasi carcere sūt recluſ. Oportuit eni his dieb⁹ pasce eos interfici: in quib⁹ saluatorē crucifixerunt. Sic igit regnū iudeoꝝ finitū atq; destructū est. Tūc lues rhome facta est ita vt p̄ multos dies fere. 10000. hoim mortuoꝝ referent. Tres ciuitates cipri terremotu corruerunt. Uespasianus. 69. etatis sue anno moritᵗ. Cui succesſit Titus romanoꝝ octau⁹ in vtraq; lingua disertiſſim⁹ magne bonitat̄ ꝛ bñficē tie. Sz de eo suisq; successorib⁹ nō vlteri⁹ p̄sequit. Nā sufficit nobis ad eos p̄uenisse: sub gb⁹ xp̄s nat⁹ est: p̄dicauit ꝛ occisus ē suisq; crucifixores iudei quersi sūt

Colligit aũt omne temptus in secũdũ annũ vespasiani ⁊ nouissimã euersionem iherosolimoꝝ a⁹ 15. anno tiberij ⁊ ꝓdicatione xꝑi anni. 42. a captiuitate quam ab anthiocho ꝓpessi sunt anni. 238. a darij secundo anno sub quo rursum templũ edificatũ est anno. 590. a prima edificatione sub salomone vsq; ad nouissimã eius ruinã sub vespasiano anno. 1102.

De recollectione annoꝝ ꝟm Eusebiũ: Capꝝm. xliiij.

NUnc expedit aliarũ rerũ gestaꝝ tpa breui recapitulatione colligere. Igit ꝟm Eusebiũ in prologo siue cronice anno. 42. imperij augusti xꝑs natus est. Et anno. 15. tiberij ꝓdicare orsus est. Si quis aũt retrorsum cõputet reperiet a tiberio vsq; ad annũ darij (sub quo templũ restauratũ est) annos. 548. Naz darij secũdus annus. 65. olimpiadis ãno prim o fuit. Et tiberij. 15. in. 201. illã olimpiadẽ incurrit: fuerunt ergo inter darium ⁊ tyberiũ olimpiades. 137. anni. 548. quadriennio in vnaquaq; olimpiade computato. Deinde secũdo darij anno septuagesim⁹ desolationis annus expleꝫ. A quo vsq; ad primam olimpiadẽ retrorsuz numerantꝫ. 64. olimpiades. Jn. 256. annis qui filr computantꝫ a predicte desolationis templi anno vsq; ad gnquagesimũ Osie regis medoꝝ sub quo ysaias ⁊ osee fuerũt. Jta prima olimpias. Et in ysaie ⁊ reliquoꝝ q cuz eo ꝓphetarũt incurrit etatẽ. Rursum si a prima olimpiade ad supiora vsq; ad captiuitatẽ troie proueharis. Jnuenies annos. 406. sicut curiosissima grecorũ historia cõscribit. Jtẽ apud hebreos a supradicto osie anno ⁊ tpibus ysaie ꝓphete vsq; ad sampson ⁊ terciũ annũ labdon iudicis computabis annos. 406. Post hoc itez ad supiora cõuertere ⁊ cũ. 329. annos retractos impleueris grecoꝝ cytropẽ ⁊ moysen inuenies hebreoꝝ. Nã ab anno cytropis. 45. vsq; ad captiuitatez troie. Et ab. 80. etatis moysi in quo populũ israhel de egypto eduxit vsq; ad labdon ⁊ sampson computantꝫ anni. 329. Jtaq; sine vlla ambiguitate moyses ⁊ cytrops qui prim⁹ athenienſiũ rex fuit ijsdẽ fere tpibus fuere. Ab. 80. vero anno moysi ⁊ egressu isrl ex egypto vsq; ad primũ annũ abrahe repies annos. 505. quos similiter a. 65. anno cytropis vsq; ad ninũ ⁊ semiramidẽ assyrioꝝ principes cõputabis. Jterũ a natiuitate abrahe vsq; ad totius orbis diluuiũ inuenies retrorsuz annos. 942. Jtẽ a diluuio vsq; ad Adam. 2242. annos in quib⁹ nulla penitus nec greca nec barbara nec gẽtilis reperiꝫ historia. Nũc etiaz supest vt hebreoꝝ annos ab abraham vsq; ad moysen. A moyse vsq; ad primã edificationẽ templi: ⁊ ab ea vsq; ad secundam eius instaurationẽ ⁊ vsq; ad aduentũ xꝑi videam⁹. A natiuitate aũt abrahe vsq; ad moysen ⁊ egressum ex egypto cõputantꝫ anni. 505. A moyse vsq; ad salomonẽ ⁊ primã edificationẽ templi anni. 479. Secundũ tñ minorẽ numerũ quẽ terci⁹ liber regnoꝝ cõtinet. Nã iuxta volumen iudicũ cõputantꝫ anni. 600. Circa quã computationis dr̃am diligenꝫ attẽde. An forte in ea fundari possit discrepantia que est inter

cõputationẽ Bede ꝛ cõputationẽ Alfoncij de annis ab Adam vſq; ad xp̃m: de qua in alio tractatu ſatis dixim⁹. A ſalomone vero vſq; ad inſtauratiõez templi: que ſub dario rege perſarũ facta eſt: colligunt̃ anni. 512. A dario vſq; ad predicationẽ xp̃i ꝛ. 15. annum Tiberij explent̃ anni. 548. Jtaq; fiunt ſimul ab Abrahã vſq; ad qndecimũ tyberij annũ: anni. 2044. Similiter a Nino ꝛ ſemiramide vſq; ad moyſen ꝛ cytropẽ anni. 505. Et a citrope vſq; ad primã captiuitatẽ troie anni. 329. A captiuitate troie vſq; ad primã olimpiadem anni. 406. A prima olimpiade vſq; ad ſecũdũ darij annũ ꝛ inſtaurationẽ templi anni. 256. A ſecũdo darij anno vſq; ad qndecimũ tiberij anni. 548. fiunt ſimul a Nino vſq; ad ſedecimũ tiberij totidẽ anni quot prius ab abrahã vſq; ad tiberiũ numerauim⁹. Et hoc ſm Euſebiũ.

De recollectione annoꝝ ſm Hieronymũ. Capm. xlv.

Jeronymus vero qui euſebij cronicã de greco in latinũ tranſtulit: ꝛ eam vſq; ad temp⁹ ſuũ cõtinuauit. In fine cronice ſue annorũ recollectionẽ breuius concludit ita ſcribẽs. Ab vrbe condita vſq; ad extremuz huius operis anni ſiunt. 1131. hoc modo ſub regib⁹ anni. 240. ſub cõſulib⁹ anni. 464. ſub auguſtis ceſaribus anni. 427, colligunt̃ omnes anni vſq; ad preſens tempus ita a tiberij anno. 15. ꝛ p̃dicatione xp̃i anni. 351. A ſecundo anno darij quo templũ reſtauratũ eſt anni. 898. Ab olympiade prima qua etate apud hebreos yſaias pphetabat anni. 1161. A ſalomone ꝛ prima edificatione templi anni. 1412. A captiuitate troie quo tpe ſampſon apud hebreos fuit anni. 1561. A moyſe ꝛ citrope primo rege actice anni. 1890. Sic igit̃ finaliter concludunt̃ ab abrahã ꝛ rege Nini ꝛ ſemiramidis anni. 2395. Ab abrahã vſq; ad diluuiũ anni. 942. Ab adam vero vſq; ad diluuiũ anni. 2242. quibus oĩbus ſimul collectis fiunt ab adam vſq; ad. 14. annũ valẽtis ꝛ valẽtiani iunioꝝ iterũ omnes anni. 5579. Luz igit̃ (vt dictũ eſt) a tiberij anno. 15. vſq; ad. 14. annũ valentis quo interijt numerent̃ anni. 351. Et inde vſq; ad abraham anni. 2044. Conſequens eſt vt fiant oẽs anni hiſtorie Euſebij ꝛ Hieronymi. 2395. Nos vero qui vſq; ad hoc temp⁹ valẽtis nõ pſecuti ſumus cronicã Euſebij ſed ſolũ vſq; ad Veſpaſiani tẽpus (vt p̃miſſuz eſt) deinceps ſequimur cões cronicas que omiſſa cõputatione per decadas ꝛ olimpiades a xp̃o ꝛ eius vicario petro ꝑ ſucceſſiones ſũmorum pontificũ annoꝝ numerũ notauerũt. Nec hiſtoricis narrationib⁹ inſiſtemus: niſi quãtũ potuerint applicari ad tempora maximarũ ꝛ maioꝝ cõiunctionũ ac etiã reuolutionũ ſaturnaliũ de quibus infra dicem⁹. Ideoq; longã narrationez quã de varijs regnis ſupra fecimus ad breuẽ recapitulationẽ regnoꝝ principaliũ reducemus. Non quia ad alia nõ ſit habenda conſideratio: ſed ad iſta maxime.

De recapitulatione quatuor principaliū regnor. Capm. xlvj.

Liendū est igit q fm quatuor partes orbis fuerunt principalia regna quatuor de quib⁹ daniel pphetauit. Sed t de his antea ionichus predixerat sicut supra tactū est. Primū ab oriente fuit regnū babylonicū quod incepit a Nino tpe Abrahe. Ninus em exceptis indis prim⁹ omniū asye impauit. Hoc aūt regnū assirioruz in sardonopalo mutilatū: q preter medos durauit vsq ad tyrū. Omnes vo anni regis assyriorz a primo anno Nini computanť. 1240. Et inde assyriorz regnū in medos translatū est. Secūdū a meridie fuit regnū carthaginense quod incepit tpe iudicū: quādo carthago condita est: videlz anno 143. post troianū bellū. Terciū a septētrione fuit regnū macedonicū: quod nō incepit ab alexandro: vt quidā dicunt: sed diu ante fm Eusebiū. Nā quando assyriorū regnū ad medos trāslatū est: tūc macedonū regnū, sumpsit exordiuz ab alexādro tñ recepit augmētū: a quo regnū alexādrinū iniciū t nomē accepit. Quartū ab occidente fuit latinorz quod diu postea a romulo romanū vocatū est fm Eusebiū. Et sicut dicit orasius ab vrbe condita. i. a romulo nuncupata vsq ad mundi creationē numeranť anni. 4484. Et ab ea vsq ad xpi aduentū anni. 5199. quā cōputationē sequiť Beda. Et eādē prius posuisse videtur Eusebius. Sed ab eo discordat Alfontius vt ī alio tractatu notū est. Hec aūt quatuor regna hic notata sunt: non fm ordinē originis: sed iuxta ordinez partiū orbis videlz orientis meridiei septentrionalis t occidētalis. Nā de eorum ortu t occasu varia p̄mutatione ex superius dictis pōt clarius apparere. Hic aūt notandū est quod ait Aug⁹. 18. libro de ciui. dei. Inter plurima ingt regna terrarū duo cernim⁹ longe ceteris prouenisse clariora assyriorz primum deinde romanorz. Illud prius in oriente: hoc posteri⁹ in occidente surrexit de nicz in illi⁹ fine: hui⁹ iniciū cōfestim fuit: regna cetera ceteroscz reges quasi appendices istorz dixerim.

Tractatus septim⁹. De distinctione reuolutionū saturnaliū. Capm. xlvij.

Quia vero ad p̄mutationes regnorz t sectarū nō solū habent respectū coniūctiones saturni t iouis de quibus dictū est. Sz etiā reuolutiones saturni de quibus loquiť albumasar libro de magnis coniūctionib⁹ tractatu secūdo: differentia octaua. Ideo de his dicere ppono: antequā ad cōiunctionē septimā vltra progrediar: docet ergo q⁹ mora secte t regni t earū p̄mutatio accidūnt fm quātitatē. 10. reuolutionū saturnaliū. Et p̄cipue si saturno cōueniat mutatio ad signa mobilia que sunt cancer: libra: capricorn⁹: aries. Dūmodo iupiter fuerit cadēs ab eo. Sed si iupiter fuerit cū eo: aut aspiciat eū: minuit multū de malo ppter eius bonitatē. Qñ enim fuerūt cmoplete. 10. reuolutiones saturni In diebus darij regis persarum fuit apparitio alexandri magni t destructio

regni persarum ⁊ circiter post alios. 10. reuolutiones completas apparuit ihesus filius marie cū pmutatione secte. Et quando cōplete sunt. 10. alie: venit meni cū lege que est inter nazarenos ⁊ paganos. Et post decē alias venit machometus. Et illud forte est ante complementū. 10. vt in reuolutione nona vl̄ post in vndecima. Et illud est fm quātitatē eius quod exigunt coniunctiones p̄misse que sunt fortiores istis reuolutionib⁹. Et sil̄r mutat̄ hoc citius vel tardius fm proprietates planetarū dominantiū regnis diuersis: vt Saturn⁹ dominatur indie: iupiter babilonie: mars thracie: sol romanis ⁊ imperio: mercuri⁹ egypto: luna assyrijs.

De declaratione p̄missoꝝ. Cap̄. xlviij.

AD declarationē p̄dictarū reuolutionū sciendū est q̄ reuolutio saturni est ei⁹ circuitus ab vno puncto incipiens: ⁊ ad idem punctū reditio. Et iste cursus eius vel circuitus p̄ficit̄ quasi in. 30. annis vt supra dictū est. Vnde patet q̄ premisse. 10. reuolutiones saturni fiunt in. 300. annis vel circiter. Sed in p̄missis triplex occurrit dubiū: primū a quo puncto celi hmōi reuolutiones incipiūt. Secūdū quare plus ab vno q̄ ab alio puncto celi incipere debeant. Terciū cur. 10. tales reuolutiones plusq̄. 9. vel. 11. aut. 12. talem effectū aut significationē habeant. Hoꝝ dubioꝝ solutio nō est clara: nec tamē hic sed alibi declaranda: quia ista nō sunt p̄ntis inquisitionis. Sed p̄dictis hic presuppositis manifeste patet q̄ semp inter tales. 10. reuolutiones ad minus est vna coniunctio maior saturni ⁊ iouis. 240. ānoꝝ plures etiā cōiunctiones saturni ⁊ martis 30. annoꝝ ⁊ alie plurime de quibus supradictū est. Et iste suos habent effect⁹ Et possunt dictarū reuolutionū significationes citius aut tardius compleri vl̄ debilius vel fortius fm exigentiā hmōi cōiūctionū: vt ex dictis patet. Sciendū est insup̄ q̄ sicut ab alexandro magno vsq̄ ad machometū note sunt hmōi reuolutiones: ita ab alexandro retrorsus superius cōputando. 300. annos p. 10. reuolutionib⁹. Et ab illis iterū. 300. ⁊ sic vltra vsq̄ ad principiū mūdi. Et maxime vsq̄ ad diluuiū. A quo vsq̄ ad alexandrū fuerūt anni circiter. 2799. Scōm Alfontiū possent notari post hmōi reuolutiones historie ⁊ cronice. Et vt plurimū circa hmōi tpa in pmutationibus sectaꝝ aut regnoꝝ reperiret̄ aliq̄d notabile cōtigisse. Sicut pōt patere diligenter cōsideranti ⁊ veraciter calculanti: ea que ex hist̄orijs ⁊ cronicis superi⁹ sunt notata. Ex quib⁹ vnū pōt poni exemplū N̄ā cōpletis. 10. reuolutionib⁹ añ illas. 10. que p̄cesserūt alexandrū magnum cito post secuta est captiuitas iudeoꝝ sub. 47. olimpiade. Qñ nabuchodonosor rex caldeoꝝ ir̄limis captis templū incēdit: ⁊ iudeoꝝ regnū defecit vt pleni⁹ supradictum est. Sil̄r etiā a machometo citra cōputando vsq̄ ad p̄ns tempus possent huiusmodi reuolutiones consignari⁹. Et ea que fm hist̄orias ⁊ cronicas magis notanda secuta sunt eisdem reuolutionibus applicari: quod inferius facere proponimus.

De lege xp̃ianorum. Capl'm. xlix.

SEd prius cõsiderandũ est id quod supra recitauim⁹ post alexandrũ circiter alijs. 10. reuolutionib⁹ cõpletis apparuisse ih̃m xp̃m filiũ marie cũ ꝓmutatione secte. Hoc enĩ post dictas reuolutiones cõpletas factũ fuisse post annos circiter. 11. Manifeste patet qz fm Alfontium ere alexandri magni z incarnationis xp̃i sunt anni. 3 11. menses. 3. dies. 2. vnde clare sequitur ꝙ albumasar libro⁹allegato vbi de his reuolutiõib⁹ loquit errauit in hoc ꝙ inter alexãdrũ z xp̃m bis. 10. reuolutiones numerauit: dicens ꝙ post apparitionẽ alexãdri cõpletis. 10. reuolutionib⁹ apparuit acelaser filius belquẽ qui reddit vim persis: z post alias decẽ reuolutiones apparuit iesus fili⁹ marie. Nec tamẽ ex hoc existimãdũ est ꝙ lex xp̃i ex hmõi reuolutionib⁹ aut alijs legibus astrorum dependeat quo ad ea que diuine z miraculose virtutis sũt z oĩno nature vires excedunt. Sed ista ad sanũ intellectũ referenda existunt: sicut in tractatib⁹ de legibus z sectis. Et de cõcordantia theologie z astronomie pleni⁹ declarauimus. Nec est sub silentio transeunduz ꝙ circa hui⁹ benedicte incarnationis z xp̃iane legis tpa multa notãda cõtigerũt: ad q̃ ꝑdicte cõiunctiones z reuolutiones habere potuerũt aspectũ. Nã romanũ imperiũ qõ pauloante iulij cesaris temp⁹ incepat: tũc octauiani augusti succedẽte imperio incrementũ accepit fuitqz in maxima ꝓsperitate z pace: iuxta illud euãgelij. Exijt edictum a cesare augusto vt describeret vniuersus orbis. Sed z nõ multo post tpe aduersarioz xp̃i. i. iudeoz. Sub vespasiano z tyto facta est mira subuersio. Et pri⁹ sub nerone: põstea vero sub pluribus alijs impatorib⁹ fuit xp̃ianoz horrenda ꝓsecutio que tñ quãto maior fuit tanto xp̃iane legi maiora ꝑbuit incremẽta.

De diocleciano z ꝓsecutionib⁹ xp̃ianoz. Capl'm. l.

ADhuc aũt cõsideratione dignũ est: ad quod de alijs. 10. reuolutionib⁹ succedẽtibus addidit albumasar videlicet ꝙ quãdo ille cõplete sunt veniet lex que est inter paganos z nazarenos. Sane que sit illa lex vel secta ex nostr(hist oriis z cronicis nõ plene intelligo. Cũ inter paganos quo ad dei cultuz nulla proprie sit lex vera sed sola erranea secta idolatrie. Que longe ante ꝑcessit verũ est tamen ꝙ Isidorus. vilj. li. ethimo. ca. v. vbi quot sunt secte hereticorũ: z vnde nomina acceperũt determinat. De nazarenis seu nazareis ita scribit. Nazarei dicti sunt quia xp̃m dñm qui nazarenus dictus est: filium dei confitentur omnia tamẽ veteris legis custodiũt. Possumus ergo dicere ꝙ forte hãc sectaz aliqui ex paganis secuti sunr: vel ꝙ inter paganos aliquis eam seruandaz esse suasit. Vtrum aũt hoc verum sit vel quo tpe fuerit: id ex scripturis certis nõ habem⁹. Ideo circa hec nihil affirmare ꝑsumim⁹. Sed sciendũ est ꝙ expletis ab alexnadro. 10. reuolutionib⁹ post annos. 11. menses. 3. dies. 2. venit christus.

Et aꝛp̃i incarnatione vſq; ad dyoclecianum fuerunt anni.283.menſes.7.dies 29.ꝛ ita per ãnos circiter.5.ante complementũ aliarum.10.reuolutionũ venit dyoclecianus a quo poſtea lex vel ſecta paganoꝛũ qđ annis roboꝛata et quaſi renouata eſt per legis xp̃ianoꝛum perſecutionez que ab ipſo dyocleciano facta eſſe dr̃:nam ſicut recitat Aug⁹.xviij.li.de ciui.dei.Quidam primã pſecutionez computant que facta eſt a nerone:ſecundam a domiciano:terciam a troiano: quartam ab anthonio:a ſeuero quintam:ſextam a maximo: a decio ſeptimaz octauam a valeriano:ab aurelio nonam:decimã a dyocleciano ꝛ maximiano veruntñ ibidem oſtendit beatus Aug⁹ꝙ ante neronem ꝛ in xp̃o ꝛ in ſuis aplis et diſcipulis graues perſecutiones pꝛeceſſerunt que inter alias decem minime numeranr̃.Poſtea inſuper iulianus adeo eccleſiam pꝛſecutus eſt ꝙ xp̃ianos liberales lr̃as docere vel diſcere vetuit.ſed etiaz valens ſupꝛadicti valentiniani frater arꝛianus magna pſecutione per oꝛientis pꝛes catholicã vaſtauit eccl'am Pꝛeterea rex gothoꝛuz in ipſa gothia perſecutus eſt xp̃ianos crudelitate mirabili:ideo Aug⁹ improbat illoꝛum opinionem qui dixerunt poſt illam decimaz perſecutionem dyocleciani non amplius eccleſiam paſſurã perſecutiones vſq; ad tempus antixp̃i:vnde concludit ꝙ non videtur eſſe diffiniendus numerus perſecutionum quibus exerceri oportet eccleſiam: inter has tñ perſecutiones: merito fuit numeranda illa dyocleciani perſecutio quaz in xp̃ianos crudeliter exercuit:ꝛ forte tunc inualuit illa lex vel ſecta quam eſſe apud paganos Albumaſar ſuperius deſignauit.

¶ De ſecta ſarracenoꝛum Capitulum.lj.

SEd adhuc cõſiderare conuenit:quia ſicut idem ait. Poſt illam ſectam completis alijs decez reuolutionibus venit machomet⁹ videlicet poſt dyoclecianũ per ãnos.338.vel circiter: cuius ſectã non ſolum deſignauerr̃t reuolutiones pꝛedicte:ſed etiam quedã pꝛecedens cõiunctio:de qua dicit Alkabicius differẽtia quarta ꝙ inter annum coniunctionis que ſignificauit ſectã ſarracenoꝛ ꝛ inter annum alhegera.i.ſeditionis vel ſeductionis machometi qui fuit pꝛim⁹ annus annoꝛuz arabum:fuerunt.52.anni ſolares ꝛ.57.dies: ꝛ fuit aſcendens anni cõiunctionis pꝛedicte ſecte ſignum geminoꝛ: ꝛ peruenit pꝛofectio eiuſdẽ ad virginem. Pꝛimus ergo annus machometi:ſiue pꝛimus annus arabum: ꝛ ante annos arabũ tr̃ãſierunt anni xp̃i.621.menſes.6.dies.15.ſicut in tractatu de vero tytulo lunari notauimus:ꝛ in hoc ɔcoꝛdãt tabule alfoncij:vnde ex his ꝛ alijs ſupꝛadictis patet cuilibet legittime calculanti ꝙ poſt.10.reuolutiones p̃dictas venit machometus poſt ãnos circiter.33.ꝛ huic ɔcoꝛdant ere dyocleciani:ꝛ ere arabũ que ſunt anni.337.menſes.10.dies.16.ſm alfonciũ:a quib⁹ ſubtrahas.5.annos quibus ante complementũ.10.reuolutionũ dyoclecianuz veniſſe diximus:remanent.32.ãni perfecti ꝛ vnus annus incompletus.De his

autem que circa hoc tps contigerũt: narrant hystorie q̄ phocas qui imperauit anno xp̃i.652.grauissima bella aduersus regez persarũ exercuit:quib⁹ romani fortiter debellati plurimas prouincias ꝛ ipsam iherosolimã diuiserũt. Postea etiam anno xp̃i.663.anno imperij eraclij cosdroe rex persarum multã partez R.P.romane cepit:deuastauitq̄ iherosolimaz:ꝛ venerabilia loca incendit:et multos captiuos in persidez duxit cum p̃cioso sancte crucis ligno. Sed anno eiusdez eraclij.12.cosdroe ab eo interemptus est:ꝛ populus xp̃ianus cũ sancta cruce a captiuitate reuocatus.Circa idem tempus machometus prophetа sarracen orum surrexit:ꝛ sectam suam perniciosissimam introduxit.Sarracenos vero ꝛ arabes qui hactenus sub regno persarum fuerant:eraclius deuictos romano subiecit imperio:multa quoq̄ magna ꝛ miranda post huius secte introductionem contigerunt de quibus transeo gratia breuitatis.

¶ De septima coniunctione Capitulum.lij.

IAm vero de septima coniunctiõe maxima tractandũ est quaz diximus fuisse anno mundi.6080.a diluuio.3838.vel circiter Et hoc anno post incarnationem xp̃i.735.vel prope:ꝛ ante eã circiter per.100.annos incepit secta machometi p̄ quã postea multa populo xp̃iano peruenerunt detrimenta:de quibus ad hystorias remittimus.Circa huius coiunctionis tempora post illas supradictas decem aliasq̄ plures imperatorum ꝛ regum paganorum in xp̃ianos psecutiones secute sunt alie periculosiores hereticoꝝ plurimorum ꝛ maxime arianorum:ex qua ariana heresi predicta machometi secta tanq̄ ex radice ramus processit sicut docent hystorie: de quib⁹ heresibus xviij.de ciuit.dei li.ita scribit beatus Aug⁹. Videns autem dyabolus templa demonum deseri ꝛ in nomen liberantis mediatoris currere genus humanum hereticos mouit qui sub vocabulo xp̃iano doctrine resisterent xp̃iane:ꝛ postea subdit. Inimici enim ecclesie quolibet errore cẽsentur:vel malicia deprauent: si accipiunt potestatem corporaliter affligendi:exercent eius patientiam:si tantũmodo male sentiendo aduersantur exercent eius sapientiam. Et multa notanda subiungit que hic inserere huius operis breuitas non permittit.

¶ De decem reuolutionibus a tempore machometi Capitulum.liij.

SEd sicut supra promisimus iam ab illo pseudo prophetа macho meto vsq̄ ad nr̃a tempora per supradictas saturni reuolutiones computabimus ꝛ eis notabiliora hystoriarum gesta que illoruz temporibus contigerunt applicare curabim⁹. Sciendum est igit̃ q̄ completis.10.reuolutionibus supradictis que fere.33.annis ante aduentũ machometi terminate sunt vt premissum est cõputando pro earum complemento pro alijs.10.reuolutionibus sequẽtibus.300 annos manifeste patet q̄ anno xp̃i.889.vel circiter he.10.reuolutiões cõplete sunt:ꝛ hoc fuit post aduentũ machometi per ãnos.267.vel prope;ꝛ post dictã

coniunctionem maximam circiter per annos. 154. ⁊ sic ista coniunctio fuit ꝙ̄
media inter. 10. reuolutiones predictas.

¶ De gestis circa supradictam coniunctionem Capitulum. liiij.

CIrca coniunctionis tpa vltra que generaliter promisim⁹ aliqua
otigerunt que specialiter sunt notanda: nam anno x̄pi. 707. tpe
sisinij pape maximū scisma fuit. postea papa cōstantin⁹ philippū
imperatorez denunciauit hereticum: eo ꝙ sanctorum imagines
deleuerat. deinde tpe gregorij scdi bonifacius episcopus gentez
romanoꝝ ad x̄pm ꝟuertit. huius tpe karol⁹ pater pipini saxones
debellat: alamanos ⁊ sueuos atq; barbaros vsq; ad danubium subegit: etiā ⁊
frisones burgundiā ⁊ lothoringiaz: sarracenos quoq; de transmarinis partib⁹
cum inumerabili multitudine in prouinciam venientes deleuit. Tpe leonis im
peratoris constantinopoli. 300000. hominū pestilentia perierūt. Eo tpe gens
sarracenoꝝ totam hispaniā occupauit: ⁊ cum postea etiaz aquitaniā occupare
voluisset: karolus marcellus plus ꝙ̄. 300000. deleuit. Post dictā vero coniun
ctionem circa annum. 738. constantinus quintus filius leonis imperatoris qui
contra imagines dei ⁊ sanctoꝝ bellum indixerat: paternam pietatem secutus:
consentiente sic anastasio constantinopolitano falsi nois patriarcha: vocata
synodo omnes imagines x̄pi ⁊ sanctorum mandauit deponi: ⁊ sic ecclesiaz dei
persequitur: vt etiam vesaniam dyocleciani transcendere videret. His tpibus
imperator constantinopolitanus fere solo nomīe imperabat: quia in oriente ⁊
meridie quasi totum principes sarracenorum occupauerant: a quibus x̄piani
multam persecutionem sustinebant.

¶ De gestis post dictas reuolutiones Capitulum. lv.

SEd ⁊ alijs omissis que post dictā ꝯiunctionez secuta sunt: de his
proseqūmur que cōpletis. 10. p̄missis reuolutionib⁹ saturnalibus
contigerunt. Igitur circa annū. 889. sub formoso papa magnū
scisma multaq; ecclesie alteratio fuit ex eius p̄motione subsecuta
Circa hoc tps gens vngaroꝝ a sicilia egressa in pannoniam
primitus venit: ⁊ inde reiectis incolis ibi vsq; hodie p̄mansit hec
gens illo tpe adeo inculta fuisse narratur vt carnibus crudis ad cibū: humano
vero sanguine vteretur ad potū: quemadmodū phalangi faciunt. His tpibus
arnolphus imperator normanos qui galliā vastabāt a lothoringiam ⁊ dardamam
inuadebant incredibili plaga p̄strauit. tunc cepit iugum normanoꝝ et dacorū
cessare: qui. 40. annis galliam vastauerunt. demū idem arnolphus longa infir
mitate tabefactus: nulla medicinali arte potuit adiuuari quin a pediculis ꝯsu
meretur: cui successit filius eius ludouicus: sed ad coronaz imperij non puen it
vnde ipse fuit finis imperij quantū ad posteritatē karoli culpis exigentibus
quia ecctas q̄s p̄res eoꝝ ꝯstruxerant nō fouebāt sed potius dissipabāt. postea
erepto impio a francis italici cepēt impare: diuisūq; fuit imperiū: qz quidā tm̄

in ytalia:quidā tm̄ in alamania impabant vsq; ad ottonem primū qui vtrobiq; imperare cepit.

¶ De alijs decem reuolutionib⁹ saturnalibus ꝛ postea gestis Capitulū.lvj.

POst predictas. 10.reuolutiones saturni secute sunt alie. 10.et complete anno xp̄i. 1189.vel circiter:circa qō tp̄s Innocentius tercius multis bonis operibus glorioſus digne cathedraz petri tenebat:cuius tp̄e a franc⁹ ꝛ venetis capta est constantinopolis similiter innumerabilis sarracenoꝝ multitudo contra hispanos veniens ad patriam suā confusa redijt. His diebus liuonia pro magna parte ꝺuersa est ad fidē. Anno vero pontificat⁹ sui. 17.rome celebratū est gn̄ale ꝺcilium pro subsidio terre sancte:vbi etiaz pro statu vniuersalis eccl'ie multa vtilia statuta fuerunt:vbi etiam abbatis ioachim libellum quem contra magistrum petrum lombardi composuit:damnauit. Insuper etiam almaricū cum sua heretica doctrina:non tn̄ damnata est doctrina dicti abbat⁹ ioachim qui in calabria floruit:pluresq; libros vtiles scripsit.qui a regibus ꝛ principibus requirentibus ab ipso de peregrinatione quam faciebant ad terram sanctam: predixit q; parum proficeret eo q; nonduz tempus proficiendi adueniſſet. hoc tp̄e impabat fridericus primus qui largus strēnuus ꝛ facund⁹ in oībus gl'osus fuit. Tūc rex alapie cepit ediſſam ciuitatē que in gen̄. dicitur arachi:francosq; ibidem captos aut morte aut seruitute damnauit: xp̄ianosq; multipl'r afflixit. His temporib⁹ sol diu obscuratus est:fameq; valida fuit. Eodem anno captū est sepulcrū dn̄i ꝛ eius crux:ꝛ a salhadino sub hoc imperatore sanctus thomas cantuarien̄.in ecclesia sua occiditur:super cuius morte heinricus rex anglicoꝝ postea apō papā alexandꝝ se excusauit:excusationēq; suā iuramēto firmauit. Eodem tempore petrus comestor qui hystoriam scolasticaz composuit.huius pape innocentij tp̄e inceperunt duo ordines mendicantium videlicet fratrum sancti dominici ꝛ fratrū sancti francisci. Post quos alij mendicantiuz ordines multiplicati sunt que res magna ꝛ miranda fuit in ecclesia xp̄iana in qua prius nec mendica religio:nec religiosa mēdicitas fuerat approbata:nec admiratōe caret:quod circa idem tempus sub heinrico. 50.imperatore traditur tartaroꝝ dominium inicium habuisse:qui sub montibus indie in regione que dr̄ tartara quasi sub aliarum vicinarum gentium seruitute constituti regez fecerunt.cuius potestas miro et quasi miraculoso modo breui tp̄e maxima facta est vt patet in hystoria tartarorum: vnde factuz est q; cito post sub friderico scdo imperatore qui ab augusto primo. 95.fuit. Gens ista tartarorum occupatis orientalibus ꝛ crudeliter subactis:in duo agmina se diuidens vngariam ꝛ poloniam intrauit vbi nobilibusq; vulgaribusq; tam viris q̄ mulierib⁹ in ore gladij exterminatis sic terras illas maxime vngariam redegerunt in solitudinē vt p̄e fame valida humanis carnib⁹ vescerent:ꝛ plericq; puluere cuiusdā mont⁹ pro farina vterent

¶De his que ante complementum decem aliarum reuolutionum gesta
z facta sunt Capitulum.lvij.

Sed res alias mirabiles ac miserabiles hic omittim⁹ q̄s euenisse
ostat vsq; ad presentez annum christi. 1414. ante complementū
aliarum decem reuolutionum:quod erit anno christi. 1489.vel
circiter.Solum enim contenti sumus aliquid dicere de his que
nostro tempore hucusq; facta referentur:maxime a tpe cuiusdā
maxime coniunctionis trium superiorū planetarū saturni iouis
z martis:de qua in alio tractatu diximus:quod fuit anno xp̄i. 1345.die marcij
24.in. 19.gradu aquarij vel prope: cui proxime fuerunt alie due coniunctiōes
saturni z martis:vna post:z alia ante.vna fuit anno xp̄i. 1327.die mensis aprił
31.in cancro gradu.6.minuto.8. Alia fuit. 1357.die mensis iunij.2.in cancro
gradu. 15.minuto.24. De coniunctiones ꝑm astronomos magnos habuerūt
effectus z precipue illa trium superiorum que ꝑm eos significauit aquarū dimi
nutionem:z victualium defectum:et ex consequenti pestilentiam: sicut postea
docuit experientia: vnde post eam secuta est mortalitas quasi vbiq; terrarum:
que per excellentiam magna vocatur:qz nulla tanta vix esse legitur.ipsa quoq;
multorum aliorum malorū causa fuit quorum hucusq; remanēt vestigia. Ego
siquidez per.5.circiter annos post dictam coniunctionez natus sum:nec huius
nostri temporis mala enarrare sufficerem pestes:clades:prelia:seditiones:mi
randosq; ac miserandos casus:non solum ciuitatum et populorum:sed etiam
regum z principum:inter mala non est silendum hoc horrendum scisma quod
ab annis.36.vsq; hodie perseuerat.

¶De vigintiduobus scismatibus ecclesie Capitulum.lviij.

Cius aūt occasione scismatis:de alijs etiam scismatibus ecclesie
breuiter aliquid dicendum est: vnde a quibusdam.22.scismata
fuisse numerantur preter alias intrusiones ab imperatoribus et
populo romanis factas: expulsis de roma veris pontificibus sū
mis. Primum i taq; scisma fuit inter cornelium z nouacianum.
Secundum fuit inter liberium z felicem.Tercium fuit inter da
masum primū z vrsinum.Quartū inter bonifacium primū z elialium presbiterq;
Quintum inter symachū primum z laurentium.Sextum inter sisimū z discorū
Septimum inter stephanum tercium z constantinum: qđ scisma si bene consi
deretur multum simile presenti scismati reperitur Octauum fuit inter gregoriū
secundum z sisimum. Nonum inter leonem quintum z christoferum presbiterq;
Decimum inter iohannez duodecimum nobilem romanum z leonem octauū
Undecimum inter gregorium quintum z iohannez placentinum.Duodecimū
inter benedictum quintum z leonem predicum. Tredecimum fuerat tempore
benedicti octaui.Decimumquartum tempore benedicti noni. Quindecimum

inter alexandrum secundum ⁊ cadulum episcopum parmen̄.Sedecimuz inter gregorium septimū ⁊ anthonium vel gimbertum rauen̄.qui clemens dictus est Decimumseptimum fuit tempore pascalis scdi. Decimumoctauū inter gelasiū secundū ⁊ burdinum hispanum.Decimumnonum inter innocentium secundū ⁊ petrum leonis. Uicesimum inter alexandrum terciu ⁊ quartū scismaticos. Uicesimūprimū fuit tempore ludouici de bauaria qui contra iohannem papā vicesimumsecundum antipapam petrum de corbario ordinis minoruz a quo suscepit coronam imperij.Uicesimūsecundū est presens scisma quod peius est ⁊ magis induratū quolibet p̄cedente: nullumq; tamdiu pseuerasse legitur.

¶De magno ecclesie scismate Capitulum.lix.

Sed mirandū stupendūq; nimis est ꝙ ad huius exterminationē scismatis sepe ⁊ multum multifarie multisq; modis laboratū est et tandem licet tarde propter hoc celebratum in ciuitate pisana solēne conciliuz generale:nec tn̄ adhuc istud monstruz extirpari voluit.Quapropter iterum decretum hoc anno sacrū concilium congregandum in ciuitate constancien̄ prouincie maguntineū. vbi rex romanoꝝ:⁊ vngarie rex promisit interesse.Et nihilominus fm aliquos astronomos prenosticatū est ex figura celi anni p̄sentis ꝙ retrogradatio iouis in principio anni in prima domo significat destructionē religionis:⁊ pacem in eccleſia adhuc non firmari. Sed deus est ille vere sapiens qui solus dominat astris:cuius singulari auxilio huic malo conueniens poterit adhiberi remediū alioquin formidandum est ne istud sit illud magnum scisma qđ esse debet pre ambulum aduentus anterp̄i:de quo multa scripserunt sancta Hildegardis et venerabilis abbas Joachim ⁊ quidam alij qui futura mala ecclesie quasi pro phetice preuiderūt:de quo scismate ipse ap̄s Paulus vbi de aduentu anterp̄i loquitur ante prophetasse videtur:dicens illum non esse venturum nisi venerit discessio primum ⁊c̄.Quod exponunt sapientes de discessione id est scismatica diuisione vel subtractione obedientie romane ecclesie seu romani imperij: sed de his ista sufficiant.

¶De octaua coniunctione maxima Capitulum.lx.

Iam vero de octaua ɔiunctione maxima loquamur quam futuram esse diximus:si deus voluerit anno ab inicio m̄di.7040 a diluuio.4798. a xp̄i incarnatione. 1693. vel circiter. Et post illam erit complementum. 10.reuolutionū saturnalium anno xp̄i. 1789.⁊ hoc erit post dictam coniunctionem per annos.97 vel prope:⁊ inter dictam coniunctionem ⁊ illud complementū dictarum. 10.reuolutionuz erit status octaue spere circiter per annos.25.qđ sic patet: quia status octaue spere erit anno.444.post situ augiū que fm tabulas astronomicas sunt adequate ad annum xp̄i. 1320.perfectum Et iō anno xp̄i. 1764.quib⁹ annis si addas.25.sunt ān̄i. 1789.quos predixim⁹

vnde iterū patet q̄ ab hoc anno xp̄i. 1414. vsq̄ ad statū octaue spere erunt āni 253. pfecti. His itaq̄ p̄suppotis dicim⁹ q̄ si mundus vsq̄ ad illa tpa durauerit q̄ solus deus nouit: multe tunc et magne et mirabiles alterationes mundi et mutationes future sunt: ꝛ maxime circa leges ꝛ sectas: nam cū predicta coniun ctione ꝛ illis reuolutionib⁹ saturni ad ♓ concurret reuolutio seu reuersio supe rioris orbis id est octaue spere p quā ꝛ p alia p̄missa cognoscit̄ sectaꝝ mutatio vt in pricipio huius tractatus notatū est. Et plenius notauit Albumasar libro de magnis coniunctionibus tractatu. ij. differentia vltima circa finem.

¶ De aduentu antixp̄i ꝛ eius secta Capitulum. lxi.

VNde ex his probab iliter concluditur q̄ forte circa illa tpa veniet antexp̄s cū lege sua vl̄ secta damnabili que maxime aduersa erit ꝛ contraria legi xp̄i: nam licet de aduentu sui determiato tpe vel momento hr̄i non possit humanitus certitudo: sicut alibi declarauim⁹: tm̄ indeterminate loq̄ndo q̄d circa illa tpa ventur⁹ sit: p̄t hr̄i probabilis ꝺiectura ꝛ verisimilis suspitio per astronomica iudicia. Cum enim dictum sit fm astronomos circa illa tpa fieri mutationē sectarū: ꝛ fm eos post machometū erit aliqs potens qui legez fedam ꝛ magicā ꝺstituet. Ideo verisimili ꝓbabilitate credi p̄t q̄d p⁹ sectā machometi nulla secta veniet nisi lex antixp̄i

¶ De sex sectis principalibus Capitulum. lxij.

IAm sicut notauim⁹ in tractatu de legibus ꝛ sectis fm astronomos: sex secte principales distinguunt̄ ex ꝺiunctione ꝛ applicatione iouis ad alios sex planetas: quia si cōiungatur iupiter saturno de sectis figt iudaicā: si marti figt super legez caldaicā que docet adorare ignem cuius nat̄e mars est. si aūt soli figtur lex egiptiaca que colit militiaz celi cuius princeps est sol. si veneri figre dr̄ super legez sarracenoꝝ que tota est venerea. si vero iupiter ꝺiungat̄ mercurio tunc est lex mercurial̄: ꝛ hanc quidā dicunt esse xp̄ianoꝝ. Alij aūt dicunt xp̄ianam legem esse solis. Si aūt ꝺiungat̄ iupiter lune tunc erit vltima quā attribuunt antixp̄o. Vtrum aūt ista solidam veritatē ꝺtineant non est p̄ntis opis discutere: sed tm̄ ista principal̄r fundantur in dictis Albumasar libro de magnis ꝺiunctionibus dr̄a q̄rta tractat⁹ p̄mi: in quo tractatu q̄tuor sunt dr̄e in quib⁹ principal̄r docet qual̄r aspicitur ex parte coniunctionū apparitio prophetarū ꝛ eorū qui ꝓphetisant̄ successorūq̄ eorum. Huius aūt tanti astronomi doctrinā possent in hac materia reddere suspectaz ea que scribit eod̄e libro dr̄a vltia tractat⁹. xxj. vbi ipse qui erat de secta macho meti dicit morazꝺ durationis huius esse. 584. anoꝝ vltra q̄d tp̄us eam satis diu durasse cognoscim⁹. Et adhuc manifestius errasse vid̄et: quia dicit morā legis romanoꝝ id est xp̄ianorum esse. 1460. annoꝝ qui sunt maxima anni solis vltra quod tempus iam tunc multo amplius durauerat.

¶ De octo preambulis aduentus antixp̄i Capitulum. lxiij.

Sed quia de aduentu antixpi sum⁹ locuti. Sciendū q̄ methodi⁹ martir de quo in libro illustrium virorum meminit Hieronimus de pricipio ⁊ consūmatione seculi multa scripsit que diuina reuelatione accepisse dicitur: inter que aliqua cōmemorat que erunt p̄ambula aduent⁹ anterpi Quor primū est discessio ats dissensio de qua in scōa ad Thessalonicen. epla dicit Paul⁹. Nisi venerit discessio primū ⁊c. sed de hac iam breuiter aliquid tetigimus. Secundum preambulum quod postq̄ absorpta fuerint plurima regna que aduersus regnum romanor confluxerant: consurgent pro illis aduersus romanū imperium filij israhel: filij agar: de quibus Daniel predixit. Et hoc erit in septimo millenario annorus mundi eo q̄ appropinquabit consūmatio seculi: ⁊ non erit longitudo amplius tpm. Hic tñ attende q̄ sicut dicit hystoria scolastica Methodius post 200. annos ab adam cyliades. i. etates seculi per millenaria annor annotauit

Terciium preambulū est q̄ terrā promissionis propter pctā inhabitantiū in ea obtinebūt filij ismahel. i. sarraceni q̄ deberet esse terra xp̄ianor: ⁊ hec euenient propter iniquitates varias: specialiter propter peccata sodomie: multaq̄ mala enumerat que super diuersis regnis ⁊ regionib⁹ ventura predixit. ⁊ ad hoc applicat illud apli. Nisi venerit discessio primū ⁊c. dicens q̄ discessio est disciplina vel correptio qua corripient vniuersi habitatores t̄re: de qua diffuse prosequtur

Quartū preambulū est qō in predicto tpe discessionis. i. discipline ⁊ correctiōis minuetur spiritus perfector: ⁊ multi abnegabunt veram fidem: etiam sine aliq̄ vi tormenti aut flagelli: ⁊ associabunt transgressorib⁹: sicut de his predixit apls

Et hec oīa fient vt per tribulationes probentur ⁊ manifestentur electi. Quintū preambulū est q̄ post tribulationez que fiet a filijs ismahel ipsi iocundantes in victorijs eor gloriantesq̄: quia desolauerunt persidā ⁊ romaniā ciliciaz quoq̄ ⁊ siriam capadociā ⁊ ysauriam: africam quoq̄ vel scilicia ⁊ eos qui inhabitāt prorime romaz ⁊ insulas: ⁊ blasphemantes dicent. Nequaq̄ habebunt xp̄iani ereptionē de manibus nr̄is. Tunc subito exurget super eos tribulatio: ⁊ exiliet rex grecor siue romanor in furore magno a mari ethiopie super promissionis terram habitantes. Et erit rex romanorū imponens iugū super eos septies tñ quantum erat iugum eorum super terraz. Sextum preambulum erit q̄ postq̄ indignatio ⁊ furor regis romanorū exarserit super eos qui abnegauerunt xp̄m erit pax ⁊ tranquillitas super terraz: qualis nondum est facta: sed neq̄ fiet filis vlla eo q̄ nouissima est ⁊ in fine seculor: ⁊ hec est illa quam apostolus exposuit quia cum dixerint pax ⁊ securitas: tūc eis superueniet subitus interitus: de qua etiam xp̄s loquitur in euangelio. Sicut in diebus noe ⁊c. ita erit ⁊ ī nouissimo die. Septimū preambulū erit post illam pacē tunc reserabunt porte aquilonis ⁊ egredientur virtutes gentium illarū quas eōclusit intus alexander. ⁊ ꝺcutiet ois terra a conspectu eor: ⁊ varijs crudelitatibus corrumpet: ⁊ cōtaminabitur

ab eis. Post ebdomadā vero tpis qñ cōprehenderint ciuitatē Joppem: mittet dñs vnum ex principibus milicie sue: ⁊ percutiet eos in vno momento tpis Octauū ſambulū erit ꝙ postea descendet rex romanoꝝ ⁊ morabit̄ i irlm septimana tpis ⁊ dimidia qđ est. 10. annis ⁊ dimidio: ⁊ tūc apparebit filiꝰ pditionis.

De antixpi ortu ⁊ fine ⁊ cōsumatione seculi.

Hic ait antixps pditionis filius: vt ibidem Methodius subdit nascet̄ in Corozaini: ⁊ nutriet̄ in bethsayda: ⁊ regnabit in caphar naum. Cum vero apparuerit antixps. ascendet rex romanorum ad locū vbi pro nobis xps mortē sustinuit: ⁊ tollet coronā de capite suo: ⁊ ponet eam super crucem: ⁊ tradet regnū xpianoꝝ deo patri. Et cum exaltabit̄ crux in celum sursuz: tradet ꝯtinuo spūm suum rex romanoꝝ. Et tunc destruet̄ omnis principatus ⁊ potestas: vt manifestius appareat filius pditionis. Erit aūt hic de tribu dan ſm prophetiaz iacob patriarche sicut ⁊ iudas traditoꝛ dñi de eadem tribu fuit. Faciet aūt ille fantastica ⁊ mendacia signa ⁊ prodigia multa super terram. Et is seducet (si fieri pōt) etiā electos: sicut dñs explicauit. Ingrediet̄ hic ad iherosolimā: ⁊ sedebit in templo dei sicut deus cum sit homo carnalis. Cūq; multiplicata fuerit tribulatio dierum: non sinet diuinitas filiū pditionis aspicere perditionem generis humani: sed mittet famulos suos Helyam ⁊ Enoch ad arguendū inimicum ⁊ ostendendū eum mendacem in conspectu omniū gentium: quos in furore ⁊ ira interficiet. Tunc apparebit signū aduentus filij hominis ⁊ veniet in nubibus celi cum gloria. Et interficiet eū dñs spiritu oris sui ſm expositionē apostolicā. Tunc fulgebūt iusti sicut stelle. Impij aūt proijcient̄ in infernū. A quo nos eripiat: qui est benedictus deus in secula seculoꝝ. Amen.

Explicit tractatus de cōcordia astronomice veritatis ⁊ narrationis historice a dño Petro cardinali Cameracen̄. completus in ciuitate Basilien̄. anno xpi 1414: mensis Maij die decima.

Pierre d'Ailly, *Elucidarium astronomice concordie cum theologica et historica veritate*

Author: Pierre d'Ailly or Petrus de Alliaco (1350-1420), bishop of Cambrai and Cardinal.
Date: completed on 24 September 1414.
Significance: see *Vigintiloquium de concordia astronomice veritatis cum theologia*.
Contents: this work in 40 chapters brings additions and corrections to d'Ailly's two previous treatises, the *Vigintiloquium de concordia astronomice veritatis cum theologia* and the *De concordantia astronomie veritatis et narrationis historice* (see).

Reproduction: Venice, Erhardus Ratdolt, 1490 [Warburg, FAH 1620], sig. e_1v-[g_8r].
Title: *Incipit elucidarium astronomice concordie cum theologica et historica veritate*.
Inc.: 'Mihi diligentius perscrutanti astronomorum dicta clarius innotuit...'.
Expl.: '... qui sine fine vivit et regnat in secula seculorum. Amen.'

Bibliography: L.A. Smoller, *History, Prophecy and the Stars. The Christian Astrology of Pierre d'Ailly, 1350-1420*, Princeton, 1994.

Notice By David Juste

Incipit elucidariū astronomice cōcordie cū theologica ⁊ hiſtorica veritate.

Ibi diligētius ꝑſcrutanti aſtronomoꝝ dicta clariꝰ innotuit veritas ſupꝫ aliquibꝰ que ſcripſi i tractatu ꝑmo de ꝯcordia theologie ⁊ aſtronomie ac etiā i tractatu ſecūdo quē illi ſupadidi de cōcordantia aſtronomice veritatis ⁊ narrationis hiſtorice. Et ideo ad illoꝝ declarationē hūc terciū tractatū quē elucidarium aſtronomice ꝯcordie cū theologica ⁊ hiſtorica veritate in titulo illis cōiūgere dignū duxi tāq̄ neceſſariū ad ꝑfectū eoꝝ complementū. Nec verebor in re taꝫ ardua fateri me ibi aliqua minus ꝑfecte minuſq̄ cōplete ſcripſiſſe q̄ hic opꝰ eſt elucidare ꝑfectiꝰ ⁊ cōpletiꝰ explicare. Nā ſile inuenio viris peritiſſimis cōtigiſſe oēs nullus de tēperie aeris ſufficienꝫ loquit. Quid ergo mirū ſi minꝰ mihi peri to illud accidit cuiꝰ ſile taꝫ peritis aſtronomis eueniſſe cognoſciē ſed hec hacte nus de ꝓlogo. Jā ad tractatū accedo q̄ quadragīta capitula cōtinebit.

Multi ſiqdē magni aſtronomi multa de tēperie aeris ⁊ de his que eueniūt in mūdo ſcripſerūt ſed in ſuis libꝛis ſemꝑ aliqua omittūt. Ptholomeꝰ enī in quadꝛipartito multa ſcribit vtilia ſꝫ docet regulas generales ꝓnoſticādi ꝑ eclypſes luminariū deinde ꝓnoſticādi ꝓmo ꝑ quartas anni ⁊ poſtea ꝑ cōiunctiones ⁊ oppoſitiones luminariū ⁊ deinde ꝑ eoꝝ quadꝛaturas ſed de cōiūctionibꝰ magnis videlꝫ triū ſupioꝝ planetarū ⁊ de reuolutionibꝰ annoꝝ mūdi nihil determinat Albumaſar i maioꝛi introductorio multas dicit regulas notabiles eas tñ nō ponit in ordine ⁊ lꝫ de cōiunctionibꝰ magnis ꝓtractet de eclypſibꝰ tñ luminariū nō multū loquit nec eoꝝ indicia manifeſtat. Alkindiꝰ vero int oēs rō nabiliter ꝓcedit nihil tñ loquit de cōiūctionibꝰ magnis nec de eclypſibꝰ Meſſahala tñ quaſi totaliter de magnis effectibꝰ ꝓtractat. Sed doꝛotheus ⁊ aomar ⁊ ſergiꝰ paucas regulas ſed notabiles ponūt: de eclypſibꝰ vero ⁊ magnis cōiūctionibꝰ nihil dicūt. Linconieñ. etiā ⁊ alij moderni ſm dignitates planetarum eſſentiales ⁊ accidētales ſolū de aeris mutatione iudicāt. Et ſic diſcurrēdo ꝑ oēs nullus de tēperie aeris ſufficienꝫ loquit. Quid ergo mirū ſi minꝰ mihi peri to illud accidit cuiꝰ ſile taꝫ peritis aſtronomis eueniſſe cognoſciē ſed hec hacte nus de ꝓlogo. Jā ad tractatū accedo q̄ quadragīta capitula cōtinebit.

Primū capitulū de generalis diluuij ꝓſignatione.
Secundū de natiuitatis xp̄i figuratione.
Terciū de magni anni declaratione.
Quartū de annoꝝ fridaricoꝝ diſtinctione.
Quintū de etatum mundi bꝛeui recapitulatione.
Sextum de annoꝝ mundi varia numeratione.
Septimū de cauſis erroꝝ in annoꝝ mundi computatione.

Octauū de cuiusdam opinionis reprobatione.
Nonum de triū planetarū supiorum varia coniunctione.
Decimū de plurium magnarū cōiunctionū annotatione.
Undecimū de quarundā aliarū magnarū coniunctionū spāli designatione.
Duodecimū de quarundā maximaꝝ coniunctioōū veraꝝ calculatione.
Decimūterciū de cuiusdam obiectionis vtili solutione.
Decimūquartū de varia mundi principij opinione.
Decimūquintū de cōmuniori ⁊ probabiliori circa hoc estimatione.
Decimūsextū de multiplici circa figuram celi prima dubitatione.
Decimūseptimū de cuiusdā falsē opinionis improbatione.
Decimūoctauū de incerta. 10. saturnaliū reuolutionū inchoatione
Decimūnonū de magnoꝝ orbiū reuolutione.
Uicesimū de cuiusdā opinionis impugnatione.
Uicesimūprimū de quadā circa hec dubia questione.
Uicesimūsecundū de magni orbis nūc currētis inuestigatione.
Uicesimūterciū de magnoꝝ orbiū enumeratione.
Uicesimū quartū de magnaꝝ cōiunctionū significatione.
Uicesimūquintū de maximarū coniunctionū ⁊ mediarū vera calculatione.
Uicesimūsextū de. 8. earundē cōsignatione.
Uicesimūseptimū de triplici ante diluuiū prima cōiunctione.
Uicesimūoctauū de prime figure celi vera descriptione.
Uicesimūnonū de. 8. cōiunctionū maximarū applicatione.
Tricesimū de cōiunctione regni israhel ⁊ legē moysi significante.
Tricesimūprimū de pluriū sequētiū cōiūctionū annotatione.
Tricesimūsecundū de radice sumenda pro minoꝝ cōiunctionū inuētione.
Tricesimūterciū de tabula maioꝝ cōiunctionū ⁊ eaꝝ enumeratione.
Tricesimūquartū de aduētus antixpi ⁊ fine mūdi cōiectura pronosticatione.
Tricesimūquintū de varia circa anni solaris quātitatē opinione.
Tricesimūsextū de opiniōis thebith circa motū octaue spere explanatione.
Tricesimūseptimū de quātitatis anni solaris inequalitate.
Tricesimūoctauū de varia annoꝝ solariū cōnotatione.
Tricesimūnonū de multiplici mensis lunaris acceptione.
Quadragesimū de cōsumatione operis ⁊ autoris excusatione. Cap. j.

EXordiar igit ab elucidatione eoruꝫ que scripsi in tractatu de cōcordia theologie ⁊ astronomie incipiēs a verbo quinto vbi dixi q̄ de theologicis ꝓphetijs quibus astronomica iudicia possunt cōuenient aptari aliq̄ expedit exēpla particulariť annotari vnuꝫ de veteri aliud de nouo testamēto. Primū de generalis diluuij ꝓsignatione. Secundū de natiuitatis xp̄i figuratione de quibus

hic aliqua speciali⁹ dicenda sunt. Sciẽdum est ergo circa primuz q⁹ sicut dicit
Aomar in fine libri sui de natiuitatibus ante inicĩ annoz diluuij per.279.an
nos fuit coniũctio significans diluuiũ. Et hoc idẽ asserit Albumasar primo li⁊
ctionẽ significantẽ diluuiũ ipsum ꝓcessisse per.287.annos tamẽ per priorẽ nu
merũ quasi omnes astronomi operant vnde oẽs fere actores in hoc cõcordãt
q⁹ illa coniũctio principaliter diluuiũ significans nõ fuit de maximis coniun⁊
ctionibus que fiunt in capite arietis videlicet saturni ⁊ iouis sed fuit ipsoz con
iunctio in. 14.cancri ⁊ illa precessit diluuiũ.279.annis romanis cum.248.die⁊
bus ⁊.8.horis fere. Et hec fere fuit ante xp̃m.3381.annis solaribus.200.die⁊
bus ⁊.9.horis sicut hec patent practicanti eoz̃dem planetarũ motus fm ra⁊
dices doctrine Alfonsi. Unde nota q⁹ de hac coniunctione henricus de mach
linia magnus alberti magni discipulus supra libz̃ magnarũ cõiunctionũ: al⁊
bumasar differentia prima ita scribit Inueni per tabulas machlinien̄. vltimo
verificatas annũ coniunctionis significantis diluuiũ.3382.annis ante annuz
incarnationis dn̄ice. In illo eni anno inueni mutationẽ triplicitatis per cõiũ⁊
ctionẽ iouis cum saturno circa.5.gradũ cancri in mẽse iunio illius anni ⁊ hoc
iuxta motus ordinatos fm nonam speram ratione cuius etiam imago nauis
que archam Noe significare poterat in directo loci coniunctionis illius erat:
hec igit̃ coniunctio per mutationẽ triplicitatis ad signa aquea ⁊ precipue ad si
gnũ mundi quod est cancer cõuenienter diluuiũ significare poterat ⁊ destru⁊
ctionẽ per cathaclisinũ. Item idem sic ait mirabilẽ aũt modum coniunctionis
inueni in fine quidem mensis septimi. Inueni coniunctionẽ iouis cum satur⁊
no circa principiũ.4.gra.leonis ⁊ ex hoc processerunt ambo cõtinue quousq3
peruenit iupiter ad.9.gradum leonis ⁊ saturnus post ipsum in.3.gradu ⁊ ibi
erat statio. Postea vero retrogradati sunt ambo ita q⁹ in reuolutione anni se
quentis cum sol intraret arietem per annos.3381. ante incarnationẽ dn̄i per
retrogradationẽ coniuncti sunt circa finem.28.gra. cancri ⁊ paucis diebus
post erat statio deinde vero inceperunt dirigi ⁊ sic perpendi q⁹ per annũ ⁊ am⁊
plius erant infra terminos coniunctionis. Et quid mirũ si talis cõiunctio sup
trarijs in fine cõtrarietatis ⁊ maxime talibus vt sunt leo ⁊ cancer tum etiam p
pter imagines alias que sunt in directo finis cãcri ⁊ principij leonis vt est ima
go nauis per quam archa Noe significat̃ ⁊ propter alia multa liquide paten⁊
tia intelligenti hec ille: hoc aũt quod ait hanc cõiunctionẽ fuisse per mutatio⁊
nem triplicitatis simpliciter loquẽdo non potuit esse fm veros motus quia sic
illa non fuit prima in hac triplicitate aquea sed forte potuit esse fm motus me
dios fm quos etiã intelligit̃ fuisse illa coniunctio circa.5.gra. cancri vel forte
intellexit hanc coniunctionẽ triplicitatis non simpliciter sed fm quid ⁊ accidẽ

taliter respectu coniunctionis circa principiū .4. gra. leonis. Inde etiam patet discordātia tabularū ex differētia gradus cōiunctionis quē ipse ponit ad gradum qui hic ponit fm tabulas Alfonsi. Quibus ꝑsuppositis manifeste patet falsitas illius opinionis quā verbo vicesimo eiusdem tractatus quasi probabilem recitaui ⁊ supra quā annos coniunctionū maximarū consignaui videlicet ꝙ duobus annis fere ante diluuium fuit vna maxima coniūctio saturni ⁊ iouis. Ad cuius confirmationē cuiusdam Arabis astronomi allegabat auctoritas. Hoc enim esse non potuit nam cōiunctio principaliter significans diluuiū fuit eorundē saturni ⁊ iouis quasi in medio cancri que precessit diluuium .279. annis fere vt dictū est. Et quia fuit in medio cancri adhuc restabant .120. anni, anteq̄ coniunctio eox veniret ad triplicitatē eorum subsequentē. Et per cō sequens necessario mutatio triplicitatis aquatice in igneā fuit annis .159. ante diluuiū ⁊ mānsit in eadem mutatione vsq̄ post diluuiū .120. annis: ⁊ tūc mutauit se in triplicitatē terream. Patet ergo ꝙ post diluuiū quasi fuit in medio triplicitatis ignee: ⁊ sic nulla coniunctio circa diluuium potuit esse in principio alicuius signi ignei: ⁊ hoc vtiq̄ verum est habendo respectū ad durationē triplicitatis ignee per .240. annos: ⁊ ad medios illox planetarū motus fm ꝙ precessit Albumasar: sed habendo respectum ad veros eox motus possibile est ꝙ aliqua coniunctio ipsox precessit diluuiū sub certo numero annox magno vl paruo etiā in signo eiusdem triplicitatis ignee vel terree sequenti vel aquatice precedenti semper tamē in propinquo. Et ista diuersitas huius respectus proueniet ex directione vel retrogradatione ipox duox planetarū tempore huius coniunctionis vel circa. Scire aūt que coniunctio eox imediate precesserit diluuiū non pertinet ad propositū pertractare licet ista forte naturaliter loquendo fecerit pro diluuij fortificatione. Nam hic nobis sufficit loqui de suprādicta coniunctione diluuium principaliter significante. Cuius figura sequitur ascendente primo gradu Arietis fm omnes actores.

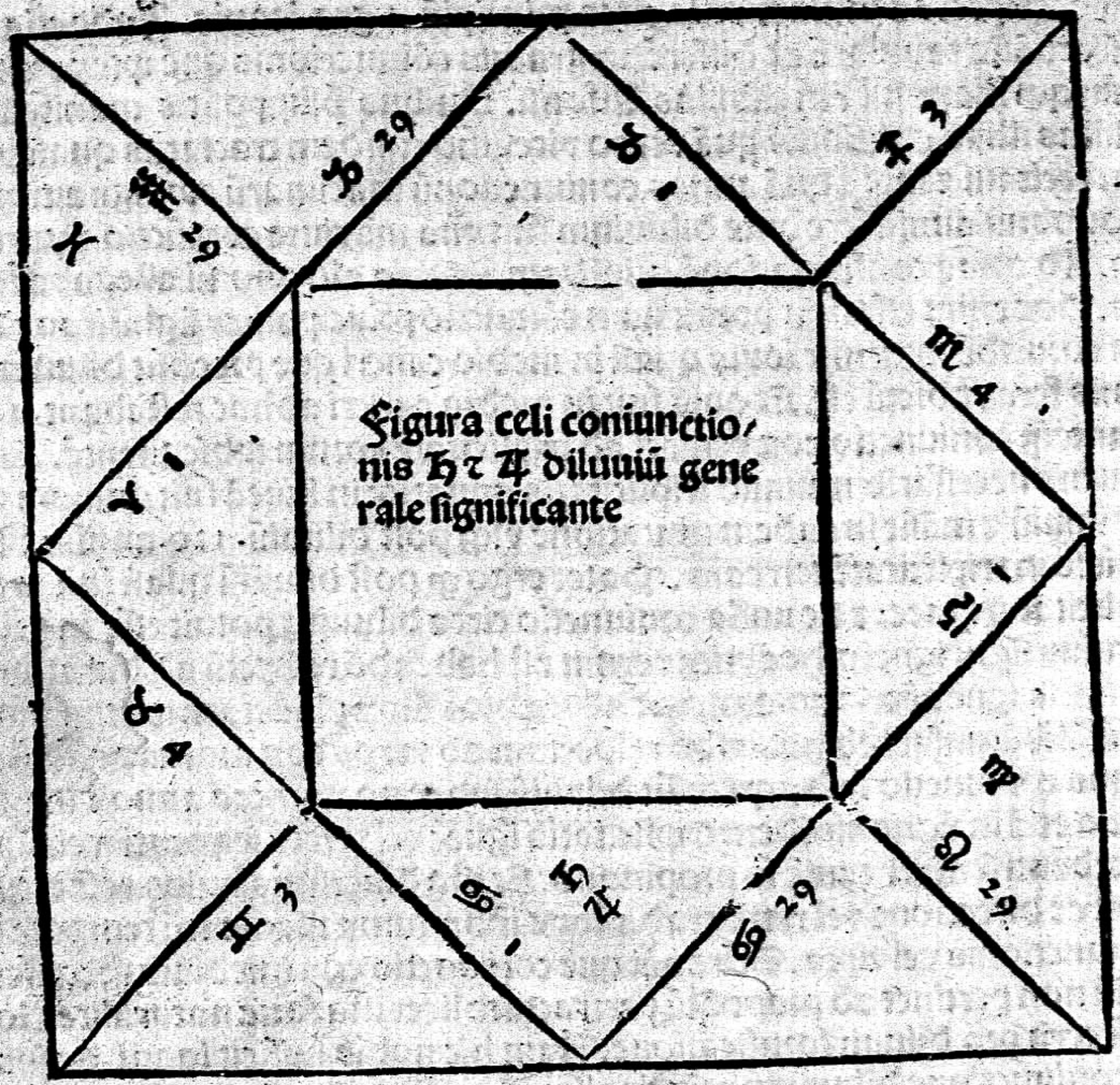

Figura sequẽs est ad latitudinẽ. 32. gra. s. hierusalem. Tamẽ ſm aliquos aſcẽ dens natiuitatis xp̃i fuit. 2. gra. 51. mi. 26. secunds libre: ☌ sic natus fuisset per terciã partem hore ante mediam noctem sed ponendo. 8. gra. virginis natus fuisset circiter per duas horas ante mediã noctem vt patet.

Circa secūdum exemplū supra notatū videlicet de figura natiui/
tatis xp̄i sciendum est q̄ hec figura subscripta valet in dicta nati
uitate ascendēte.8.gra.virginis vel circa secundū q̄ dicit Albu/
masar differentia prima tractatus.6.in capitulo de ascensioni/
bus imaginū prout hoc allegat Albertus magnus vnde dicit al
bumasar. Et ascendet in prima facie virginis puella. Et subiun/
git Albertus. Et iam scimus q̄ ascendente eadem parte celi natus fuit domi/
nus iheſus xp̄s ꝛc̄. De huius vero figure significatiōe ad astronomoꝝ iudicia
remitto salua tamen illa modestia atq̄ reuerentia quam in predicto tractatu
notaui.

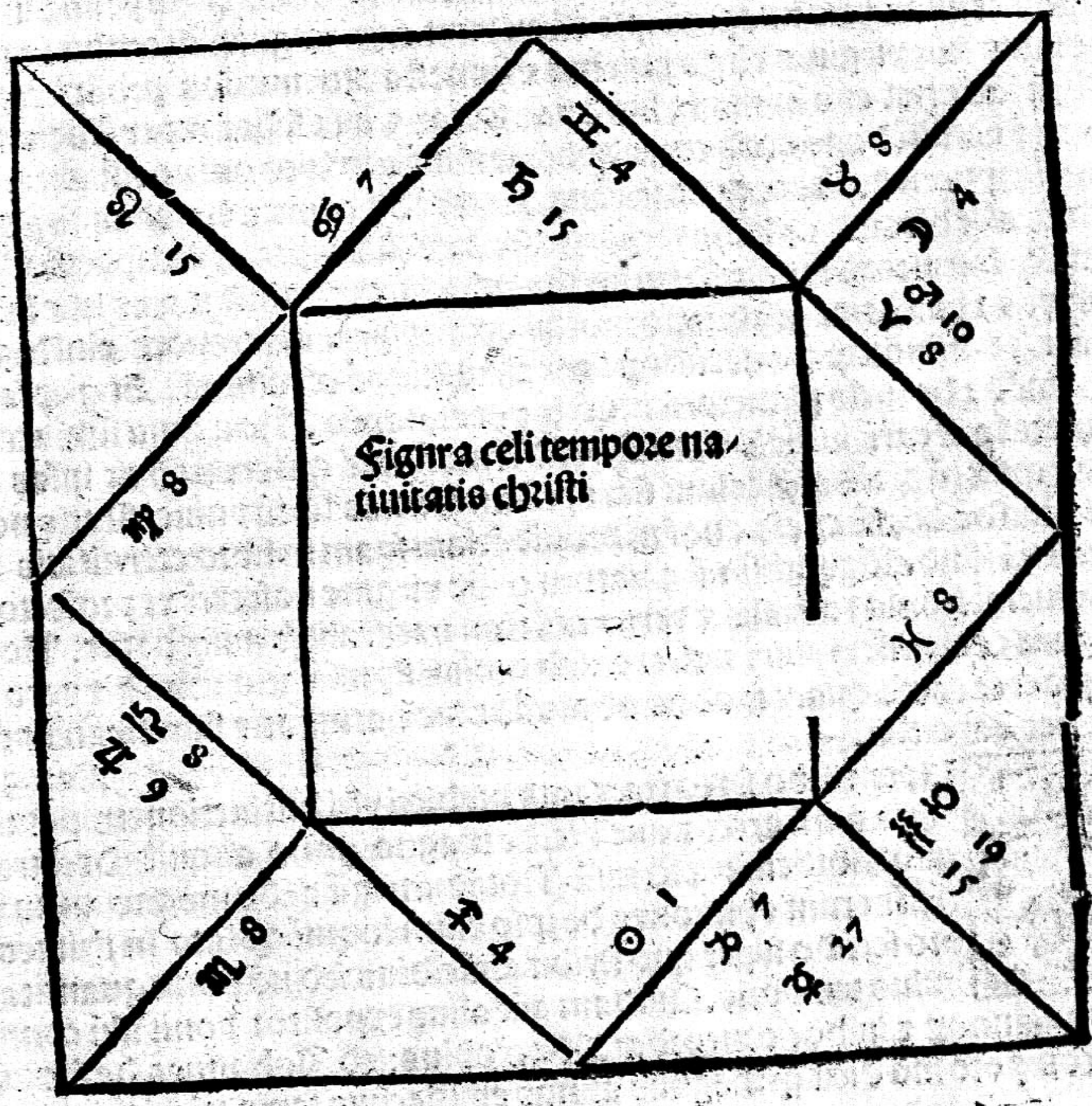

Hic aũt notandũ est q̃ circa hanc figurã natiuitatis xp̃i ꝛ eius significationeꝫ in. 34. capitulo huius tractatus aliqua narrabunt̃ que probabiliter videntur xp̃iane legis excellentiã ꝛ quandã theologie ꝛ astronomie consonantiã suade re: sed nec est hic pretermittendũ q̃ ꝑm aliquos circa figuram natiuitatis xp̃i Albertus magnus errauit in suo speculo: quia ut dicunt nõ fuit virgo nec aliqua facies virginis in ascendente natiuitatis iesu. Sed fuit ascendens libra vt aliorũ etiam quorũdam prophetarum. Nam ascendens natiuitatis xp̃i ꝑm aliquos fuit. 2. gra. 51. mi. 26. secunda libre. Et sic natus fuisset quasi per terciam partem hore ante mediã noctem sed ponẽdo ascendens. 8. gra. virginis natus fuisset circiter per duas horas ante mediũ noctis. Tamen virgo fuit in ascendente ꝺiunctionis significantis natiuitatẽ xp̃i q̃ p̃cessit forte p. 6. annos vel circiter cuius precisam calculationẽ peritioribus relinquo. Superaddit tñ Albumasar in suo maiori introductorio tractatu. 6. differentia prima in capitulo de ascensionibus imaginũ que ascendunt cum virgine. Ascendit in prima facie illius scilꝫ virginis virgo pulchra ꝛ honesta atq̃ munda prolixi capilli ꝛ pulchra facie habens in manu sua duas spicas ꝛ ipsa sedet super sedem stratã ꝛ nutrit puerum dans ei ad comedẽdũ confistẽs in loco qui vocaṫ abzie ꝛ vocat ipsum pu̾erũ quedam gens iehesum. Et ascẽdit cum ea vir sedẽs super ip̃aꝫ sedem: ꝛ ascẽdit cum ea stella virginis. Et dicit Albertus in suo speculo. Jam scimus q̃ sub ascendẽte eiusdem partis celi scilicet virginis natus fuit dñs noster iesus xp̃s: cũ hoc q̃ equatio motus octaue spere in tempore eiusdeꝫ fuit 8. gra. ꝛ. 30. minutoꝝ ꝛ. 2. secũdoꝝ ꝑm calculationẽ certissimã. Et q̃ ipsa erat tũc minuẽda de locis planetarũ inuẽtis per canones. Non quia subiacet stellarũ motui aut earũ iudicio natorũ desideratissimus qui creauerat ipsas stellas: sed quia cũ extẽderet celum sicut pellem formãs librũ vniuersitatis noluit litteris eiusdẽ deesse ex eis que ꝑm prouidẽtiam suam in libro eternitatis sunt scripta etiã illud elõgantissimũ a natura q̃ de virgine nasceret̃ vt profecto per hoc innueret̃ homo carnalis ꝛ verus qui non naturaliter nascebatur. Non q̃ celi figura causa esset quare nasceret̃: sed potius significatio immo ꝛ vero verius ipse erat causa quare modus admirãde sue natiuitatis significaret̃ per celum: ꝛ hec Albertus. Cap. 3.

SUper verbo sexto tractatus predicti vbi distinctionem posui de varia anni acceptione hic de magno anno aliquid declarabo quod ibidem pretermisi. Notãdum igit̃ q̃ de magno anno varie fuerunt opiniones de ipso enim loquit̃ Plato in thimeo libro secũdo super quo scribit Calcidius sed nõ ponit quantitateꝫ huius temporis. Quidam aũt alius expositor ponit illũ continere. 15000. annoꝝ ꝛ in hoc concordat Macrobius: sed Johannes de sacrobusco in compoto suo dicit q̃ magnus annus est spacium temporis in quo oẽs

planete simul cum stellis fixis vniuersis ad loca que in prima origine mundi te
nuerunt reuertuntur: de quo Josephus vbi loquitur de longeuitate antiquoꝝ
ponit ꝙ in .60000. annorum circulo magnus annus completur: sed premissa
opinio de .15000. annorū cōmunior est: vnde versus. Milia ter quinq; mundꝰ
complectitur annos. Ut plato testatur magnum quos nuncupat annum: huic
īn vulgari opinioni non est fides adhibenda: naz vt dicunt experti astronomi
stelle ideo fixe dicuntur in celo: quia motus earum vix comprehēditur: de hoc
motu stellarum fixarum: ⁊ de huius magni anni quantitate vide plenius infra
ca. 36. in figura motus octaue spere post finem huius tractatus. Lentum enim
annoꝝ curricula perlabuntur dum tantuz .1. gradū pertranseunt cum qōlibet
signum .30. gradus contineat. Et cum constet .12. esse signa sequitur stellas in
36000. annorum cursum suum perficere. et hic est magnus ānus philosophoꝝ
de quo Plato ⁊ Aristoteles ac alij loquuntur: sed an talis sit futurus incertum
est ꝥm fidem catholicorum.

Capitulum .4.

Super verbo septimo vbi pro confirmatiōe opinionis ꝥm Augu-
stinum de longeuitate antiquorum dixi de annis fridaricic(ꝥm
Alkabicium: hic describam eorundem annorū tabulam ꝥm Al-
bumasar septimo libro maioris introductorij differētia octaua.

Planete.	Anni fridarici.	Añi maximi.	Añi maiores.	Añi medij.	Añi minores
Sol	10	1461	120	39 ♂	19
Luna	9	520	108	39 ♂	25
Saturnus	11	465	57	43 ♂	30
Jupiter	12	427	79	45 ♂	12
Mars	7	284	66	40 ♂	15
Uenus	8	1151	82	42	8
Mercurius	13	480	76	48	20
Caput	3	0	0	0	0
Cauda	2	0	0	0	0

Hic autem notandum est ꝙ sicut quidam dixerunt quantitas temporis vite
erit ꝥm quantitatem annorum dictorum a planetis significantibus ānos vite.
Et sunt illi anni eorum maximi anni. Insuper ꝥm aliquos vita hominis vltra
80. annū est cōmuniter quasi moꝛs: propter hoc vt dicūt ꝙ circa hunc terminū
anni iouiales deficiunt videlicet āni iouis maiores qui sunt .79. Unde iupiter
est planeta humanus adeo beniuolus ⁊ vitalis vt de eo dicat Julius fernicus
ꝙ homines essent immortales si nunq; in genituris hominis iouis benignitas
vinceretur a malorum potestate scilicet a saturno ⁊ marte.

Capitulum .5.

Super verbo nono vbi dixi de etatū mundi distinctiōe hic breuez earum recapitulationez subijciam. Dico ergo q̄ cum prima etas incepit ab adam vsq̄ ad diluuium de hac est maior discordātia. nam Aug⁹. xv. de ciui. dei ca. ij. dicit q̄ in hac computantur āni 2262. fm codices nostros: sed fm. 70. interp̄tes cum quibus concordant Eusebius ⁊ Beda in libro de temporibus ac alij omnes cōmuniter: hec prima etas continet annos. 2242. sed fm Hieronimū hec etas non plene ꝺtinet. 2000. sed Albumasar dicit q̄ inter creationem ade ⁊ diluuiū fuerunt anni. 2226. mensis vnus dies. 13. hore. 4. In hac aūt materia hebrei a 70. interpretibus discordant vt patebit: sed magis a Josepho: quia ipse primo antiquitatū ca. iij. ponit q̄ pluuia diluuij incepit. 27. die aprilis: ⁊ vsq̄ ad hanc diem ab adam fuerunt anni. 2656. quod quidem tempus vt ait idem in sacris libris conscriptum multa integritate significatum est: sed fm hebreos hec etas solum continet annos. 1656. Et hanc discordiam quidam nituntur ꝺcordare per hoc q̄ de vno annorum nostrorum Joseph⁹ fecit duos: ⁊ sic superfluit ille millenarius superadditus hebraice veritati. Unde cōmemorant Josephus et Beda q̄ antiquorū vita tam diurna apud modernos est inopinabilis nisi per viam istam scz q̄ vnus annus computetur pro duob⁹ vel pro quatuor: sed huic dicto ꝺtrariatur Aug⁹ vt in tractatu predicto declarau. Secunda etas ꝺtinet fm Josephum ⁊ Hieronimū ⁊ hebreos ānos. 292. fm vero. 70. ⁊ Aug⁹. 1072. fm Bedam ⁊ Marianum. 522. fm Eusebium. 942. ⁊ Eusebius ⁊ sui sequaces computant fm annos solares: sed. 70. fm annos lunares quibus etiam vtunt hebrei. Tercia etas ab ortu abrahe vsq̄ ad regez dauid habuit ānos. 942. per generationes. 14. fm vtranq̄ editionem: ⁊ hoc idem dicit Rabanus. Quarta etas fm hebreos ꝺtinet annos. 473. menses. 6. dies. 10. vt dicit ibidē Raban⁹ sed fm aliquos continet. 474. integros: ⁊ in hoc ꝺcordat Beda: ⁊ hec etas fuit a principio regni dauid vsq̄ ad transmigrationez babilonis. Quinta etas fuit a dicta transmigratione vsq̄ ad natiuitatez christi: hoc est vt quidam dicunt a marcio ante combustionem templi in autumno factam vsq̄ ad kal' aprilis vel marcij: vnde hebrei incipiunt annuz: ⁊ continet hec etas fm Rabanum ānos. 589. sed fm verissimam traditionem vt quidam dicunt sunt anni. 591. Sexta etas incipit a xp̄i natiuitate qui fm magistrum hystoriarum natus est in nocte dominice diei anno ab vrbe condita. 752. octauo kal' ianuarij. Et ea die qua dixit. Fiat lux: visitauit nos oriens ex alto. Quidam autem considerationem habentes ad quatuor etates hominis ⁊ ad quatuor signa principalia que distinguunt quatuor quartas zodiaci: iuxta hoc dixerunt q̄tuor mundi tempora vel etates videlicet vt patet infra capitulo. xxiiij.

Capitulum. 6.

Super verbo. 10. & duobus sequentibus: & super finali ꝯclusione preallegati tractatus addam hic breuem recollectionez variarū opinionum de annis ab origine mundi vsq; ad natiuitatem xp̄i Sciendū est igitur q; iuxta hebraicā veritatē a mundi creatione vsq; ad natiuitatē xp̄i fuerūt anni. 3971. & fm mg̃r̄m hystoriarū vsq; ad annuz tyberij. 15. quo x̄ps fuerat baptisatus computant ab adā fm computationez hebraicā anni. 4000. & in hoc ꝯcordat Beda seq̄ns Eusebiū: ānotando q;. 16. āno tyberij fuerat principiū. 81. iubilei fm hebreos Ex quibus patet q; a natiuitate xp̄i vsq; ad. 15. tyberij fuerunt. 29. āni cōpleti: tñ sicut dicit Bacon in ep̄la ad clementē papā fm hebraicā veritatez vt Beda recitat fuerūt anni ab adam vsq; ad x̄p̄m. 3952. & ille numer⁹ examinat̄ discurrendo per oēs etates fm hebraicā veritatē: sed hanc hebreoz computationez non sequunt̄ plurimi sicut. 70. interptes Joseph⁹ Eusebius Orosius Ysidorus Beda & alij multi sicut diffuse in dicto tractatu declaraui qui omnes maiorez annorū numerū posuerunt: licet inter eos sit discrepantia que maxime ꝓuenit ex varia cōputatione prime etatis de qua iam dictū est. Et licet quidaz dicant q; cōputatio hebreoz qui posuerunt vsq; ad diluuium annos. 1656. in quibus 87. cicli & 3. anni magis sit seq̄nda: tñ Aug⁹ videt̄ sentire q;. 70. verius computauerūt vt patet. xv. de ciui. dei ca. xj. vnde maior pars autoz illos insequēdo computat. 2242. annos vsq; ad diluuium vt Ysidor⁹ Eusebius Beda & plures alij: & Aug⁹ ab isto numero non multū variat qui ponit. 2262. nec multū discordat Albumasar qui dicit libro. j. de magnis ꝯiunctionibus differētia. j. q; iam narrauit Belenus vel Bemen⁹ & alij extra eum q; inter creationē ade & noctē diei veneris qua fuit diluuium fuerūt anni. 2224. vel. 2226. mensis vnus dies 13. hore. 4. idem Albumasar eodez libro in fine tractatus quarti refert q; indi plura annoz milia estimauerunt. Ex ꝓmissis probabiliter ꝯcluditur q; omnes opinionꝭ de ānis mundi vsq; ad x̄p̄m reijciende sunt que non se extendūt ad 5000. annoz: & recipiendi sunt numeri annoz quos ponunt Eusebius & Beda & eorū sequaces vsq; 5199. & 5196. fm. 70. prout dicit magister hystoriarū: vel 5330. vt dicit Odnithon: silr. 5210. fm Ysidoz sicut quidam allegant & 5500. fm grecos vt aliqui dicunt & 5530. fm quosdam codices & 5326. anni. 3. dies 16. hore. 30. minuta fm Albumasar & Alfonsum sequendo vnaz calculationē vel. 5328. anni dies. 6. hore. 8. minuta. 30. sequendo aliam calculationem supponendo scz q; coniunctio significans diluuium precessit ipsum per. 279. ānos vt dicit Aomar quem sequuntur alij astronomi preter Albumasar vt predictū est. Item si addant̄ illi anni quos ponit Aug⁹ ab adā vsq; ad diluuiū videlicet 2263: annis positis ab Alfonso a diluuio vsq; ad x̄p̄m videlicet. 3101. cū diebꝫ 318: fient anni. 5363. et dies. 378. Isti ergo sunt numeri qui excedunt. 5000. annoz: & tñ inter illos est magna discordia: vnde verisimile est q; ille numerus

quem ponunt Eusebius ꝛ Orosius ꝛ alij sequẽtes eos multũ accedunt veritati videlicet .5199.ꝛ.70. non discrepant ab eo numero nisi qꝫ ponũt .3. ãnos min⁹ ꝛ in dicto numero Eusebij concordant Orosius Beda Marcus Martinus ꝛ Hildas in cronicis suis: quorum cõcordantia magnum dat argumentũ qꝫ iste numerus multum appropinquat veritati: sed astronomi qui precisius calculãt tẽpora ab isto numero aliquatr discordant: nam ſm Albumasar ꝛ Alfonsum ponunt̃ duo numeri suprascripti iuxta duplicem calculatõꝫ qui non discordãt nisi in .10. diebus. Et sunt anni integri absq; fractionibus .5328. vt supra patet ꝛ isti numero etiaꝫ satis prope ꝯcordat ille numerus qui colligitur ab ipsis .70. ꝛ ab Alfonso videlicet .5343. ꝛ dies .3 18. et similiter concordant multum cum numeris positis ab astronomis: numerus collectus ab Augustio et Alfonso: videlicet .5363. ꝛ dies .3 18. ꝛ maxime ꝯcordat multũ cum numer⁹ astronomoꝝ numerus ille quem assignant ſm opinionem .70. interpretum videlicet .5330. et ille numerus examinatur per omnes etates: ꝛ ideo cõcluditur qꝫ isti numeri vltimo positi sunt seruandi inter omnes alios ꝛ alij sunt reijciendi. Utrum aũt aliquis istorũ sit precisus incertum est: verisimilius tñ videtur qꝫ illi numeri ab astronomis collecti multum inuitantur precisioni. Quibus autẽ plus dubium relingtur: nec hoc aliqs scire potest vt dicit quidã doctor nisi ei fuerit inspiratũ et hoc causa est magni erroris in astronomia: qa ꝓpter hoc vt idem ait q̃si impossibile est scire in quo orbe magno sum⁹ a mundi creatione qđ tñ scire valde necessarium est ad astronomoꝝ iudicia vt postea tangẽt. Nec ista incertitudo annoꝝ mđi solũ est causa erroris in astronomia: sed etiã scandali in theologia vt in dicto tractatu notaui. Utrum autẽ de hoc naturaliter hñi possit certitudo per viam quã ibi tetigi dubium reputaui: de qua re magis inferius apparebit.

Capitulum .7.

Causone tante varietatis opinionũ predictarũ in computando annos mundi quidã assignauerũt .10. errores seu causas quare plures errauerũt in calculatione temporum. Primo qa quantitatẽ anni diuersi diuersimode sumpserunt nec vera anni q̃ntitate vsi sunt ꝛ de hoc Aug⁹ .xv. de ci. dei ca. xij. et Solin⁹ circa principiũ libri sui sicut alibi declaraui. et specialiter de hoc dixi in tractatu predicto verbo .6. ꝛ duobus sequentibus. Secundo quia supposito qꝫ omnes quantitatem qua vtitur ecclesia posuissent adhuc non bene precise ꝓcessissent. nam illa non est precisa vt declaraui in tractatu de correctione kalendarij. Et licet hic error sit modicus ꝛ parum fecerit ad propositum quantum ad annos integros tamen bene fecit quantum ad dies ꝛ dierũ fractiones. Tercius error quia diuersimode incipiunt annũ: ideo non est mirum si in computatione annorum non concordarunt. Quartus quia multi cum acciderũt fractiones annorum eas computauerunt pro anno integro sicut .70. frequenter fecerunt.

Quintus error quia quidam ꝑtermiserunt aliquas generationes ⁊ in aliquib⁹ pretermiserunt plures ānos:⁊ in prima etate due generationes caynā:⁊ in illa ⁊ alijs etatibus plures annos omiserunt vt ostendunt quidā autores. Sextus quia ān in sacra scriptura ab aliquib⁹ magis erant mistici ⁊ enigmatici q̄s veri anni sicut de.6000.annorū Methodij qui potius habent significare.6.etates q̄s numerum annorum. Et ponunt eam aliqui ad exemplum qđ non multum mihi videtur ad propositum pertinere videlicet de.7.ebdomadibus Danielis abbreuiatis que sunt.490.anni lunares computati a secundo āno artarxersis regis qñ permissum est templum reedificari vsq̄ ad passionem. Septim⁹ error fuit quia quidam noluerunt credere q̄ antiqui ante diluuium vixerint per tot annos sicut in sacra scriptura continet: ideo auferebāt. 1000.annos de prima etate quos Josephus posuit sicut supra tactum est. Octau⁹ quia tpe diluuij nō remanserunt nisi.8.aie de genere humano:vnde illi non multū tunc aduertēt ad annos qui p̄cesserunt ab origine mundi:q̄re difficile est annos ante diluuiū precise calculare. Nonus fuit quia quidam nihil penitus dixerunt de tempore durationis diluuij qđ vnum annum integrum continebat quem illi obmiserūt Unde hebrei aliqui ponunt q̄ annus diluuij fuit. 1657. alij q̄ fuit. 1656.⁊ per consequens fm eos fuit annus.3988. reuolutionis mundi. Et ista differentia potest concordari q̄ minor numerus sit annus diluuij inchoantis:maior vero annus diluuij finientis. Aliqui autez inceperunt secundam etatem a principio diluuij:aliqui vero a fine. Decimus error fuit quia sol in tēpore iosue stetit per spacium vnius diei:⁊ similiter in tempore ezechie per spacium. 10.horarum de quibus non cōmemorat aliquis in calculatione temporum.

Circa premissa occurrit quedam opinio merito reprobanda: nā illi qui vt predictū est auferūt a prima etate mundi. 1000.annos de numero iosephi vt eum concordent cū hebreis pro sua opiniōe: hanc precipue allegant causam: quia vt dicunt prima habitatio hominum fuit sub equinoxiali circulo vel prope tanq̄s sub loco temperatissimo reddente terram fertilissimaz vbi duo sunt yma solsticia ⁊ duo alta:ideo hñt duas estates ⁊ duas hyemes q̄re de vno nostrorū annorum fecerunt duos: ⁊ sic ille millenarius iosephi in prima etate superfluit Sed ista ratio potest rationabiliter improbari:naz dicitur Gen.iij.q̄ misit de⁹ adam de paradiso voluptatis vt operaretur terraz de qua assumptus est.i.fm magistrum hystoriarum in agro damasceno de quo sumptus fuerat:et in quo cayn fratrem suum abel occiderat: et iuxta quem adam et eua sepulti sunt in spelunca duplici. Hic vero ager est in valle mambre iuxta ebron ad orientez sic dictus a damasco seruo abrahe:sicut scribunt cosmographi. Unde non est ille ager prope ciuitatem illam magnam damascum qui caput est sirie: sed ab illo loco distat fere per.5.dietas. Constat aūt q̄ ebron versus septentrionē circiter

per.4.miliaria distat a bethleem que.6.miliarib⁹ fere in austrũ a iherosolimis in dorso situata est:vnde patet q̃ ebron non distat a iherusalẽ per duas dietas Si ergo prima habitatio hominum cepit circa ebron bethleem ꝛ iherusalem: ꝛ cõtinue plus ꝛ plus processit versus septentrionem: sed ex tabulis azarchelis patet q̃ latitudo iherusalem est.32.graduum: ꝛ eius longitudo.56.graduum Maxima vero solis eleuatio fuit ãno xp̃i.1345.sicut inuentum est.23.graduũ 29.minutorũ. Ergo latitudo iherusalem maior est maxima solis declinatione per.8.gradus ꝛ.31.minuta:et per consequens prima habitatio hominum fuit circa tropicum estiuum per tantum spacium terre quantum correspondent.8. gradus in celo videlicet per.453.miliaria: et hoc supponendo q̃ vni gradui in celo correspondent in terra.56.miliaria et due tercie vnius miliaris sicut dicit campanus. Ex quibus clare patet falsitas opinionis predicte. Cap.9.

SUper verbo.13.ꝛ.14.dicti tractatus:ꝛ super primo cap̃.tractat⁹ de concordantia astronomie ꝛ narratonis hystorice:ꝛ ad confirmandum ea que ibi dixi de coniunctionibus trium superiorum planetarum: hic allegabo quedam notabilia dicta magnorum autorũ. Notandũ est igitur q̃ Messahala libro suo de coniunctionibus cap̃.ix.dicit q̃ res maxime eueniunt ex coniunctione planetarũ altiorum:et hoc fit a tarditate motus eorum. Et cũ fuerint ꝯiuncti omnes tres in vno termino vel facie ꝛ aspexerit eos sol significat destructionẽ sectarum ꝛ regnor̃ ꝛ eorum mutationẽ:ꝛ res maximas ꝑm eorum fortitudinẽ Et hec est maxima coniunctio que significat aduentus prophetarum:ꝛ destructionem quorundam climatum: et precipue si adiuuerit aliquis planetarum inferiorum. Et ca.x.dicit q̃ coniunctio saturni ꝛ iouis est coniunctio maior:et significat magnos euentus in mundo ꝛ sectas. Et ca.ij.dicit q̃ cõiunctio sat̃ni ꝛ martis est coniunctio media:ꝛ significat euentus qui fiunt ex guerra ꝛ bellis ꝛ contrarietatibus:ꝛ cum eo concordat Albumasar libro.ij.de coniunctionib⁹ magnis differentia octaua. Cõiunctio vero iouis ꝛ martis vt dicit Messahala ca.xij.est ꝯiunctio minor ꝛ significat euentus ex pluuijs ꝛ niuib⁹ ꝛ corruptione aeris:ꝛ etiam guerram:sed Ptolomeus ꝛ Haly in centiloquio propositiõe.58 ꝛ.64.volunt intelligere per coniunctionem maiorem coniunctionem saturni ꝛ iouis in ariete:ꝛ cõiunctionẽ mediam coniunctionẽ eorum cum mutantur in nouã triplicitatẽ:ꝛ ꝯiunctionẽ minorẽ q̃ ꝯiungunt̃ in reliquis signis. Ca.10.

CAsione premissor̃ ꝛ super verbo.15.predicti tractatus ꝛ super ca.57.et.59.tractatus de ꝯcordantia astronomie ꝛ narrationis hystorice vbi aliqua dixi de quadã trium superiorũ ꝯiunctione ꝛ de p̃sentis scismatis duratione. Hic aliquas magnas coniunctiones illam precedẽtes ꝛ aliquas sequentes volui breuiter annotare. Sciendum est igitur q̃ sicut ibi dixi anno christi.1345.

ɔuenerunt tres planete ſupiores videlicet die. 21. marcij in eadem facie eiuſdē
ſigni videlicet in. 19. gradu aquarij. Et preter hoc fuit eclipſis lune vniuerſalis
eodem tempore videlicet per. 2. dies ⁊ 9. horas ante coniunctionem magnam
ſaturni ⁊ iouis que tunc apparuit in eodem menſe. Et illa eclipſis cum illis con
iunctionib⁹ magnis ſignificabat magnos effect⁹ ⁊ durabiles ſm aſtronomos
ſicut experientia docuit. Et illa cōiunctio que fuit in aquario ſigno fixo ⁊ hoc
ſignificauit effect⁹ fortiores ⁊ magis vniuerſales: ac plus durabiles q̄ alie con
iunctiones que fuerunt in eadem triplicitate: ⁊ p̄ſertim magiſ q̄ ille que fuerūt
in ſignis mobilib⁹ vel cōmunibus de quibus ſtatim dicam. fuit enim vna con-
iunctio predictam īmediate precedens anno x̄pi. 1325. ⁊ fuerunt ſimul ɔiuncti
ſol iupiter ⁊ ſaturnus in. 19. gradu geminorū. fuit etiam alia ſupradictam īme-
diate ſubſequens in anno domini. 1365. in. 8. gradu ſcorpionis. Et fuit media
eorum ſez ſaturni ⁊ iouis ac ſolis coniunctio in libra: ⁊ ita debuiſſet manſiſſe in
triplicitate aerea in qua ſumus: ſed propter eorum directionem peruenit con-
iunctio eorum ad ſcorpionem. Et quia iſtud ſignum ſemper eſt inimicum reli-
gioni: ideo dixerunt aliqui q̄ illa coniunctio valde ſignificatiua fuit preſentis
ſciſmatis. Et poſt anno chriſti. 1385. coniunctio eorum īmediata in geminis: ⁊
poſt hanc īmediate ſequens fuit anno. 1405. 12. ianuarij in. 25. ḡ. aquarij. Et
hanc quidam reputant facere per terminationem ſciſmatis et vnione eccleſie
propter coniunctionem duo⁹ ſuperio⁹ in aquario in cuius triplicitate ſumus:
quia fit per hanc coniunctionē reditus ad ſignum triplicitatis aeree: licet īme
diate precedens fuerit in ſcorpione que pretendebat ſciſma: ſed cū difficultate
⁊ tarditate propter ſignū fixum: ⁊ quia verſus occidentez ſunt planete: hec etiā
coniunctio ſignificabat odia principum almanor⁹: ⁊ hec ſufficiant de illis ma-
gnis cōiunctionibus que illam (que fuit anno chriſti. 1345.) ſecute ſunt.

Cap̄. ii.

Sed hic occurrunt alique magne coniunctiones que licet non fu
erint in ariete: tamen merito debent ſpecialiter deſignari: ꝙa ſub
eis certe magne mutatiōes facte ſunt ⁊ notabiles effectus quos
predicte coniunctiones diu antea preceſſerunt. Una fuit de qua
in principio huius tractatus dictum eſt que ſignauit diluuium.
Alia fuit tempore magni nabuchodonoſor videlicet. 16. annis
romanis cum. 336. diebus ante ipſum: ⁊ ante x̄pm per. 763. annos ⁊ 281. dies
⁊ hec fuit in principio triplicitat⁊ terree ⁊ per ɔſequens fuit mutatio ⁊ ɔiunctio
ſaturni ⁊ iouis in principio tauri marte exiſtente in. 5. gradu arietis: hec p̄ceſſit
tranſmigrationem filiorum iſrahel: ⁊ magnas mutationed indicauit. Alia fuit
circiter per. 26. annos ante natiuitatez x̄pi ⁊ fuit in ſigno cancri de qua dixi in
verbo quinto tractatus predicti: videtur tamen ſm aliquos q̄ magiſ notanda
eſſet illa que fuerit ante chriſtum fere per .6. annos in princip io arietis: et hec

signauit super legem mercurialem futuram ꝑm aliquos astronomos:hec autē
sola posita est ꝑm medios motus dictoꝝ planetarum.Cetere vero hic ānotate
dicunt a peritis astronomis fuisse diligenter verificate ꝛ adequate ex radicib⁹
verorum motuum ꝑm tabulas alfonsi. Alia fuit anno incarnationis xp̄i.571.
incompleto ꝛ fuit in.5.gradu scorpionis: venere existente in. 1.gradu eiusdem
signi:ꝛ hec ꝑm omnes significauit sectam machometi que sequebaꝫ postea per
50.annos fere videlicet anno xp̄i.661. fere vt plenius notaui in dicto tractatu
de concordia astronomie ꝛ narrationis hystorice.Et īmediata eorū cōiunctio
precedens videlicet saturni ꝛ iouis fuisset circa annos xp̄i.600. circa principiū
cancri si fuissent directi:vel circa finem geminorum si fuissent retrogradi. Alia
fuit dictorum duorum planetarum etiam notabilis coniunctio post annos xp̄i
808. completos adiunctis. 193. diebus cum .23. horis fere ꝛ fuit in.6.gradu
sagittarij: ꝛ etiam fuit mutatio triplicitatis aquatice in igneam ꝛ hec debuisset
fuisse in principio sagittarij:sed propter eorum directionem processit vsq; ad.6
gradum eiusdez.Sub hoc autem tempore viguit dominium francigenarum ꝛ
presertim karoli magni ꝛ suorum:ꝛ alij effectus notabiles sunt secuti. Alia fuit
eorundem planetarū coniunctio anno xp̄i. 1226. incōpleto die quarta marcij
vel aprilis circa principium aquarij videlicet ambobus existentib⁹ in.3.gradu
aquarij:ꝛ fuit ibi mutatio triplicitatis terre in aereaz:in qua triplicitate adhuc
ad presens sumus ꝛ erimus in eius participatione ꝛ significatiōe vsq; ad ānos
1465.vel circa:ꝛ ibidem tunc erit coniunctio eoꝝ: ꝛ etiam mutatio triplicitatis
aeree in aquaticam:ꝛ quia tunc mars fuit in angulo celi in scorpione in domo
propria multum fortis illa coniunctio habuit significare super mutationibus ꝛ
destructionibus regnoꝝ ꝛ regum ꝓturbationibus legum:ꝛ sub hac ɔiunctione
inceperunt ordines predicatorum ꝛ minorum:et sub eodem tempore inualuit
dominium tartarorum multaq; alia mirabilia sunt secuta. Cap. vi.

SEd adhuc de aliquibus maximis cōiunctionibus expedit verā
calculationez subiungere.Sciendū est ergo ꝙ sicut aliqui periti
astronomi dicunt se veraciter calculasse ꝛ practicasse ꝑm radices
alfonsi post xp̄m.53.annis solaribus completis cum.91.diebus
videlicet secunda die mensis aprilis āni.54.incompleti fuit vna
coniunctio saturni ꝛ iouis in capite arietis videlicet pertranfitis
vno gradu ꝛ.17.minuto signi arietis existente tunc sole in.2.gradu ꝛ mercurio
in.6.gradu eiusdez signi:ꝛ hec ɔiunctio ꝑm eos licet nullum habuit significatū
super terremotibus seu diluuijs magnis propter debilitatem ꝛ casum saturni ꝛ
martis ꝛ remotionem eoꝝ ab angulo terre ꝛ a signis terreis:tñ alios maximos
effectus durabiles ꝛ adhuc durantes signauit: et adhuc sumus in partipatiōe
ꝛ diuisione eiusdem ɔiunctionis ꝛ erimus per multos ānos. Et post predictam
saturni ꝛ iouis ɔiunctionem fuit vt dicunt alia eorum ɔiunctio vera sub anno

dñi.908.26.marcij:z fuit in.9.gradu arietis:deinde post annos xp̃i.1761.erit iterum vna cõiunctio eorum in.16.gra.arietis. Et postea anno xp̃i.2616.con iunctio eoꝝ vera in.25.gradu arietis: z iste cõiũctiones nõ sunt simpliciter de maximis quia nõ sunt in principio arietis sed vt dicunt post has intermedias erit vera maxima circa principiũ arietis circa annos xp̃i.3469.z fm eos int predictas duas cõiunctiones veras simpliciter maximas sunt anni.3415.vel circiter. Nõ tamẽ per hoc excludit quin alique fuerunt intermedie coniunctiones vere simpliciter maxime.

Cap.13.

Si vero obijciat q hec sunt contra illud qđ in dictis tractatibus de cõcordia sepe allegatũ est in Alkabicio z alijs videlz q saturni z iouis cõiunctio in principio arietis fit in.960.annis semel respondet q illud z alia que ibi dicta sunt de temporibus vniformibus illius cõiunctionis z aliarũ sunt intelligenda de coniunctionibus medijs z nõ de coniunctionibns veris. Nam coniunctionũ verarũ tempora raro sunt vniformia seu equalia. Exemplũ de cõiũctione solis z lune quia sicut dixi in tractatu de ciclo lunari: licet cõiunctio media solis z lune id est reditus lune ad solem fm vtriusq; cursum mediũ semper fiat in equali tempore tamẽ tempus lunationis vere id est temp⁹ reditus lune ad solem fm vtriusq; cursum verũ raro est equale tempori lunationis equalis cũ lunatio vera quãdoq; maior est lunatione equali quandoq; minor. Et ita proportionabiliter in alijs cõiunctionibus planetarũ. Nota q in veris cõiunctionibus.5.planetarũ specialẽ facit varietatez z difficultatẽ eoꝝ retrogradatio z directio. Nam.3.superiores a sole retrogradi sunt.4.signis z postea.8.signis directe vel fere. Et venus postq; transiuerit solem.45.gradibus vsq; ad.48.vl circiter incipit esse retrograda. Mercurius postq; solem transiuerit.23.gradibus vsq; ad.25.vel circiter fit retrogradus: sed tamen astronomi iudicant fm cõiunctiones veras quia autores volũt influẽtias planetarũ magis habere processum in cõiunctionibus veris q; in medijs. Unde fm Alkindũ in effectibus magnis proueniẽtibus ex magnis cõiunctionibus saturni z iouis nõ debem⁹ habere respectũ ad eoꝝ motus medios sed ad veros z ad verã eoꝝ cõiũctionẽ vl Albumasar fm medios motus eoꝝ processerit. Nec propterea tantus auctor i hoc oĩno reprobãdus est quia vt credo ipse processit in computationibus mutationũ magnarũ ad propinquũ qđ fieri solet cũ medijs motibus z nõ veris. Ex predictis manifeste sequit q cũ illa cõiũctio triũ superioꝝ anno.1345.de qua dictũ est fuit cõiũctio vera z nõ media nõ est possibile q cũ similis fiat in oibus 224.annis sicut aliqui dixerũt vt recitaui verbo.15.tractatus de cõcordia sed media cõiunctio illi correspondẽs sequebat eam z fuit circa.23.iulij eodẽ anno in.25.gradu aquarij uel fere. Utrũ aũt inter duas tales medias cõiunctiones fuerunt.224.anni vt ibi ponit nõ est certum. Et cuz hoc ibi positum fuer.t

pro exemplo nõ r equir it illius exempli verificatio: quia quodcũq; certũ temp⁹ signatum inter d uas tales cõiũctiodes medias seu duas alias quorũlibet pla netarũ sufficeret ad propositũ illius quod ibidẽ queritᷣ. Hic vero notandũ est q; cõiunctio triũ superiorũ vera vel etiã media rarissime fit ꝟm eũdẽ gradum & ideo non posuerũt de hoc autores regulam certam sed tamen in .40. annis vel circiter in vno signo cõiungunᷣ saturnus & iupiter & in eodez signo vel pro pe inuenitᷣ mars & hoc large loquendo isti tres possunt dici cõiuncti verbi gra tia. Anno. 1345. fuit vna talis cõiunctio ipsorum triũ & postea anno. 1385. de inde erit alia anno. 1425. vlterius sequitur ex premissis q; falsa est illa opinio quã recitaui verbo. 20. eiusdem tractatus. Nec deductio ibi facta vel cõsigna tio. 8. cõiunctionũ maximarũ super illa fundamenta cõtinet veritatẽ: sed hoc postea manifestius declarabo.

Caplm. 14.

SUper. 16. & super verbo. 17. vbi narraui varias opiniones de pn cipio anni & de loco celi sub quo fuit iniciũ mundi. Hic ad illoz declarationẽ aliqua notãda subiungam. Sciendũ est igitᷣ q; licz varie gentes aut nationes diuersimode inceperint annũ suuz: ta men nõ omnes ideo posuerũt initiũ mundi vbi fecerunt inicium anni verbi gratia: licet romani inceperint annũ suum in solstitio hyemali nõ tamẽ hoc fecerũt quia ponerent ibi fuisse iniciũ mũdi: sed quia vt dicit magister historiarũ in principio ianuarij tunc vel pauloante incipit sol no bis apparere: licet aũt hebrei incipiant annũ in equinoxio vernali: nõ tamen est concors hebreoz opinio q; ibi mundi fuerit iniciũ. Pro cuius declaratione notãdum est q; vt quidam dicũt aliqui doctores hebrei quos cõmuniter mo derni iudei insequunᷣ posuerũt q; anno dñice incarnationis. 1204. ꝟm diony siũ fuit. 22. septembris feria quarta fere vltimus dies. 266. reuolutionis a prin cipio mũdi & illũ annũ primũ reuolutionis prime ponũt solum fuisse in imagi natione exceptis. 6. diebus vltimis ideo istum annũ vocãt annũ vanitatis seu imaginatũ. Et vltimũ diem illius dicũt fuisse diem sexte ferie & ibi fuisse crea tum Adam & in eadem fuisse primam cõiunctionẽ mundi realem post horas 14. Ita q; adam in ipso die creationis sue in vespere vidit primã nouam lunã & ī sequẽti sabbato & in crastino incepit. 29. prime reuolutionis; siue primi cicli lunaris. Hoc aũt q; pro sex diebus vltimis totũ vnũ annũ imaginanᷣ notabile est quoniã pro regula habent q; in computando annos quos semper a certo mense incipiunt pro vno tantũ die alterius anni totuz annũ ponũt; in numero vt si quis regnauerit die alicuius anni sequenti anno dicaᷣ duobus annis re gnasse. Isti ergo ponũt quod luna fuit creata soli cõiuncta & q; prima mundi creatio fuit in septembri videlz. 21. die huius mensis vbi scribimus; festũ sancti Mathei: sed etiam Vincentius in speculo, parte prima in principio dicit q; arabes & egyptij incipiunt annum a septembri quia in creatione mũdi legunᷣ arbores fructũ habuisse. Alij aũt ponunt mũdum incepisse in octobri. Et hoc

probare nititur Bacon in epistola ad clementē papam vbi loquitur de princi-
pio mūdi inducēs textum scripture Exodi. 23. et. 24. capitulo vnde concludit
ꝙ non est dubium quin fm ordinem temporū naturalē principium mūdi fue-
rit in lunatione octobris. Et hoc vt dicūt astronomi oriētales egyptij greci ⁊
persi: ⁊ quasi omnes considerāt qui a patriarchis ⁊ prophetis habuerūt astro
nomiā. Et licet moyses cōstituerit anni principium in aprili quantum ad initia
solēnitatū vt dicit Josephus tamē in alijs obseruauit principiū mundi ⁊ anni
in octobri. Alij aūt dicunt principiū mundi fuisse in aprili videlicet in equino-
ctio vernali ⁊ hec est cōmunior opinio vt statim dicet. Cap. 15.

NOtandū ergo ꝙ cōmuniter astronomi docent resoluere annos
ab origine mundi ab introitu solis in arietem. Et in hoc concor
dant antiqui astrologi vt Albumasar vt allegaui verbo. 19. tra
ctatus predicti. Similiter Hali abenragel libro octauo capitu-
lo. 35. dicit ꝙ inuētum est in libro cronicarum mundi ꝙ signum
mundi est aries ⁊ planeta eius sol in ascendente eius est cancer
⁊ iupiter in eo. Et concordat maior pars theologorum ⁊ compotistarū ꝙ mū
dus fuit creatus in vernali equinoxio ⁊ vsus ecclesie tenet principiuz seculi tūc
fuisse. Concordant in hoc Isidorus ethymologiaꝝ Rabanus magister histo
riarū Seruius super georgica Vincentius in speculo historiali: Johannes de
sacrobusco linconien. ⁊ plures alij. Unde patet quod apud ecclesiam catholi-
cam hec opinio cōmunior est ⁊ probabilior estimat. Si vero querat cur anti-
qui astrologi reuoluebant annos mundi ab introitu arietis ⁊ quare iniciuz si-
gnoꝝ ibi esse voluerūt cum in circulo nullum principiū esse videat. Respondet
ꝙ fm ꝙ dicunt Julius firmicus libro tercio in principio ⁊ Macrobius super
somnio scipionis circa medium vbi agit de principio mūdi ꝙ incipiens die isto
qui primus omniū luxit. Inuenimus mediū celi in ariete esse positum quia su
per medium celi in omnibus genituris possidet principatum. Et quia mediuz
celi quasi vertex esse dicit. Et quasi mundi caput in exordio lucis apparuit. Et
quia ex hoc loco totius geniture fūdamēta colligimus oportune ex hoc signo
iniciū o ib⁹ signis datum est presertī cū maxia ps stellaꝝ ⁊ ambo luminaria ra
dios su os in hoc signū miserūt. Et i hoc cōcordat Albumasar tercio maioris
introductorij differētia gnta i prīcipio. Licet aūt hec opinio alijs ꝓbabilioz vi
deat tñ nō est certa sed apud multos sapiētes sub dubio relinquit. Et huic sñie
nō discordāt ea q̄ dixi verbo. 18. tractatus supradicti. Cap. 16.

SUper verbo. 19. eiusdē tractatus vbi fm vnam opinionē tem-
ptaui describere figurā seu faciē celi in principio mundi hic aliq̄
volo tangere dubia cōsideratione digna. Primuz est ꝙ sicut in
eodē tractatu notaui fm varias opiniones de principio mūdi
varie essent describēde huiusmodi figure. Secūdum dubiū est
quia etiam ꝓsuppositā cōmuniori opinione ꝙ mundus creatus

ſit in equinoctio vernali illi qui hoc ponũt nõ cõcordant in figura celi. Et hoc patet multipliciter primo qꝛ ſm aliquos aſtronomos aliqui ſunt gradus in ſignis zodiaci qui dicunt̃ domus planetarũ: quia ſub illis planete dicunt̃ fuiſſe creati. Et ſequẽdo hanc opinionẽ in dicta figura poſiti ſunt planete in domibus ſuis ꝑter ſolem ⁊ lunã. Sed ſm alios videt̃ ꝙ eadẽ rõne omnes deberẽt poni in domibus ſuis. Cur enim tam uarie ꝙ ſic ponant̃ aliqui ⁊ nõ alij. Secũdo qꝛ ibi nõ ponit̃ mercurius ſicut planete alij in domo ſua principali videlicet in virgine quia nõ põt tantũ diſtare a ſole ſed ſm aliquos cõſimili ratione: nõ debet ibi poni in geminis quia mercurius nõ poteſt diſtare a ſole vltra 23: gradus. Et ideo deberet ibi poni in tauro vel in piſcibus. Et remanet dubiũ in quo illoꝝ ſignoꝝ ⁊ in quoto gradu Tercio iupiter ponit̃ ibi in ſagittario vel ſm aliquos debet poni in piſcibus. Sed vt in precedenti capitulo dictum eſt Haly ponit ꝙ aſcendẽs mũdi eſt cancer ⁊ iupiter in eo. Et in hoc Albumaſar videt̃ cõcordare ⁊ ideo premiſſa figura nõ eſt totaliter ſm eum quantũ ad ſituationẽ planetarum. Quarto aliqui recitant ⁊ hoc dicit doctor anglicus ꝙ iſmaelite ⁊ caldei dicunt ſolem in prima parte arietis eſſe creatum: ſaturnũ in prima parte capricorni remotum a ſole. 90. partibus: iouem in prima parte ſagittarij remotũ a ſole. 120. partibus: martem in prima parte ſcorpionis remotum a ſole. 150. partibus: mercuriũ in prima geminoꝝ remotũ a ſole. 60. partibus. lunã in prima cancri remotam a ſole. 90. partibus. Et ſm hanc opinionẽ deſcribenda eſt figura celi longe aliter ꝙ ibi poſui: vnde ex predictis patet ꝙ in dicto tractatu merito dixi quia valde difficile eſt huiuſmodi figuram certitudinaliter deſcribere ⁊ in fine eiuſdem concluſi ꝙ de hoc ⁊ alijs concernentibus ſcripſeram ibi non diffinitiue determinando ſed diſputatiue inquirẽdo iſta reſeruans examini peritoꝝ

Cap̃. 17.

SUper verbo. 20. ⁊ vltimo tractatus predicti hic ſignanter notandũ eſt ꝙ ſicut iam ſupra tetigi falſa eſt opinio quã ibidem recitaui que ex premiſſa figura celi nitit̃ primam cõiunctionẽ maximã a priori concludere ⁊ cõſequenter alias coniũctiones maximas conſignare. Et hoc patet multipliciter primo quidem quia falſa eſt deductio qua ibi concludit̃ ꝙ prima coniunctio maxima fuit anno ab origine mũdi. 320. vel circiter. Nam ſi hoc eſſet verũ tunc ſicut ibidez cõcludit̃ fuiſſet vna maxima cõiunctio ante diluuiũ per duos annos vel circiter. Hoc aũt eſſe non potuit ſicut in primo capitulo preſentis tractatus ſufficiẽter probatum eſt. Similiter vt ex deductione eiuſdem opinionis patet fuiſſet vna cõiunctio maxima ante xp̃i incarnationẽ annis circiter. 225. Et vna alia poſt incarnationẽ annis. 735. vel prope ſicut ibidẽ dicit̃ ſed hoc non videt̃ poſſibile quia ſicut in duodecimo capitulo preſentis tractatus dictũ eſt poſt incarnationẽ anno. 53. fuit vera cõiunctio maxima ⁊ hec nõ potuit diſtare a con-

iũctione media sibi correspõdẽte per tot annos sicut vni vel alteri illarũ duaꝝ assignant. Ex quibus patet qꝫ loquendo de cõiũctionibus medijs que dicunt fieri in .960. annis: ille .8. cõiũctiones maxime que ibidẽ cõsignate sunt t etiaꝫ in tractatu de cõcordia astronomie t narrationis hystorice nõ habẽt veritatẽ vbi aũt huiusmodi cõiũctiones medie veraciter debeãt cõsignari propono in ferius declarare si deus mihi cõcedere voluerit. Cap. 18.

SEd prius aliqua notare volui super tractatu predicto de cõcordia astronomie t hystorice veritatis videlz super primo capitulo vbi leuiter tetigi de reuolutionibus saturnalibus que fiũt in .30. annis fm Albumasar t de reuolutionibus magni orbis qui fm alios astronomos fiũt in .360. annis. Et dicaz etiã aliqua super 47. capitulo t alijs sequẽtibus vsqꝫ ad .60. In quibus de dictis reuolutionibus saturnalibꝫ satis diffuse tractaui. Super his igiꝫ notãdũ est qꝫ de predictis reuolutionibꝫ saturnalibꝫ pauci astronomi preter Albumasar cõ siderãt aut per eas iudicãt. Et vnde illã cõsiderationẽ habuit vel vbi has reuolutiones computare inceperit causam inuenire nõ potui nisi qꝫ sicut aliqui dicunt si sciret aliqs magnꝫ effectus saturninꝫ ab illo tũc posset incipi huiusmodi saturnina reuolutio sed istud est debile fundamẽtũ. Et ideo astronomi cõmunius t verius iudicãt qꝫ reuolutiones orbis magni que propinque sunt i numero annoꝝ ad dictas reuolutiones. Quare de illis hic aliquid dicere expediens iudicaui. Cap. 19.

SCiẽdũ est ergo qꝫ antiqui philosophi dixerũt t experiẽtia docuit qꝫ signa t planete dominant orbibus successiue id est vnũ signuꝫ t vnus planeta regũt mũdũ vniuersaliter per .360. annos t hoc temporis spaciũ vocãt orbem magnũ vnde Leupoldus tractatu .5. sũme sue vbi breuiter enumerat ea qꝫ que sciunt generales t maiores mũdi alteratiões. Inter illa ponit qꝫ sciunt per duos orbes cõtinẽtes .360. annos t qꝫ signa dominãtia in cõiũctione diluuiũ significante. Oẽs aũt astronomi cõiter dicũt qꝫ in cõiũctione significãte diluuiũ que ipm precessit per .279. annos incipiebat nouus orbis. Et hoc ponit Aomar in fine libri sui de natiuitatibus allegãs ad hoc Arofaxat. Et dicit qꝫ illi orbi prefuit saturnus cũ signo cancri. Et cõcordat in hoc Albumasar primo de cõiunctionibꝫ magnis differẽtia prima. Nota qꝫ ibi dicit Henricus de machlinia qꝫ albumasar magnã facit vim de signis orbium t dominijs eoꝝ necnõ de consequẽtibus ad hoc. Et quia huiusmodi rei fundamentũ cõsistit in verificatione numeri annoꝝ cõiũctionis significãtis super diluuiũ: ideo diligẽter cõsiderat per tabulas ad meridiẽ mechlinie cõpositas quas ipsemet correxerat vtrũ eue nerit illa cõiũctio per .3958. annos ante annũ cõiunctionis significãtis supꝫ secta arabũ t reperit in illo anno saturnũ a ioue distare q̃ꝫ qꝫ .4. signa: quapropt

corruptū esse iudicauit numerū quē ibi ponit Albumasar ideo approbādo nu
merū quē ponit Aomar libro de natiuitatib⁹ dicit q̄ respexit ad annos.3951.
ante cōiūctionē significantē sectā arabū ⁊ inuenit quesitū ⁊ ibi mirabilē modū
cōiūctionis ad illud tēporis inuenit de quo supra circa primū capitulū. Nisi q̄
ipse ponit dictā cōiūctionē precessisse diluuiū p.287.annos: sed opinio Aomar
est cōmunior vt in capitulo primo huius tractatus dictū est. Si ergo illi.279.
anni ab illa cōiūctione vsq̄ ad diluuiū addant annis a diluuio vsq̄ ad xp̄m q̄
sunt anni.3101.dies.3 18: fm Alfonsum resultant a dicta cōiūctione significā
te diluuiū vsq̄ ad xp̄i natiuitatē anni.3380.9.dies ex predictis. Quos annos
si diuiserim⁹ p.360.annos qui sunt quātitas vnius orbis fit numerus quotiēs
9.⁊ remanēt anni. 140. indiuisi. Cum ergo in cōiunctione significāte diluuiuz
inceperit nouus orbis cui p̄fuit saturnus cum signo cancri vt dictū est. Ex hoc
manifeste sequit̄ q̄ orbi in quo xp̄s fuit natus prefuit mars cum signo arietis.
Et q̄ annus natiuitatis xp̄i fuit. 141.annus. 10.orbis a cōiunctione significā/
te diluuiū sicut patet legittime calculāti distribuēdo planetas ⁊ signa illis. 10.
orbibus.

Cap̄.20.

EX predictis quidam inferūt q̄ falsa est opinio quam composuit
Odinton videlicet q̄ primo orbi a principio mūdi dñabat̄ aries
tāq̄ circuli p̄cipiū. Et sol pre alijs planet; eo q̄ oēs alij planete
nitunt̄ motu solis hoc fundamēto presuppositō dicit vltra q̄ ad
talem reuolutionē signoz cuilibet distribuēdo annos.360. pro
vno orbe magno necessario requirunt̄ anni solares equati.4320
Et tot esse debuerūt vt ipse ait ad hoc q̄ incarnatio xp̄i correspōdet primi ho/
minis creationi. Si igit̄ diuidam⁹.4320.p.12.nihil remanebit ⁊ per cōsequēs
p̄ficient̄ seu dñabunt̄ orbi incarnationis ⁊ similiter passionis xp̄i signū arietis
⁊ iupiter fidei prelatus si p.7.planetas distribuerim⁹. Si aūt his.4320.annis
vsq̄ ad incarnationē addam⁹.33.annos quibus fuit xp̄s in carne fient.4153.
vsq̄ ad passionē quos si diuidam⁹ per.19.remanēt.2.⁊ sic erit annus passio/
nis.29.annus cicli decēnouenalis sed hec opinio est cōtraria cōiori opinioni
de annis ab origine mūdi vt patet ex supradictis: similiter ei⁹ fundamētuz est
cōtra cōem opinionē astronomoz de magnis orbib⁹ de quibus in precedenti
capitulo dictū est ideo aliqui eam reprobāt dicētes cōi opinioui astronomoz
esse credendum.

Cap̄.21.

SEd quātū ad istud fundamētū magis occurrit dubietas. Nam
huic opinioni cōcordare videt̄ dictū Haly ⁊ etiā Albumasar vbi
supra allegatū est qz dicūt q̄ signū mūdi est aries ⁊ planeta eius
sol ⁊ in ascēdēte eius est cācer ⁊ iupiter in eo. Similiter Albuma
sar ponit vt supra dictū est q̄ ab Adam vsq̄ ad diluuiū fuerūt an
ni integri.2228. A quibus si subtraham⁹ annos qui fuerūt a cō/

iũctione diluuij vſq; ad ipm diluuiũ remanẽt anni. 1947. ab adã vſq; ad coniũctionẽ ꝑdictã. Jn hoc aũt ânoꝝ ſpacio nõ fuerũt niſi ꝙnq; magni orbes cuꝫ aliquibus annis ꝙ nõ cõplẽt ꝙntũ orbẽ quod ſic patet. Nã ſi. 1947. diuidam⁹ ꝑ. 360. erit numer⁹ quotiẽs. 5. ⁊ remanẽt anni indiuiſi. 147. Ex quib⁹ ſequit ꝙ ſm illã cõem aſtronomoꝝ opinionẽ in principio mũdi non incepiſſet magnus orbis ꝙ videt incõueniẽs. Et hoc tñ nõ ſequeret ſm aliaꝫ opinionẽ ꝑdictã vñ ꝓz ꝙ magna eſt in his aſtronomoꝝ opinionib⁹ dubietas ⁊ modica certitudo Et hoc auget iterũ difficultatẽ in deſcriptione figure celi a principio mũdi. Ex quo vlteri⁹ ſequit ꝙ valde difficile eſt vel forte impoſſibile ex prima figura celi ânos ab origine mũdi ꝑ viã a priori veraciter calculare. Nã ſi hoc fieri potuiſſet nõ ẽ verifiſ ꝙ periti aſtronomi iſtud facere neglexiſſent. Cap. 22.

Remiſſis dieb⁹ nõ obſtãtib⁹ expediẽs videt ſequendo cõem opinionẽ aſtronomoꝝ orbẽ magnũ in quo nũc anno xp̃i. 1414. ſumus ingrere. Notandũ ergo ꝙ anno xp̃i. 1345. quo fuit illa tercia planetarũ cõiũctio de qua ſupra dictũ eſt vſq; ad annũ imperfectũ adiũctis annis. 279. ꝙ fuerũt a cõiũctione ſignificãte diluuiũ vſq; ad diluuiũ ⁊ deinde adiunctis annis ꝙ fuerũt a diluuio vſq; ad annũ ꝑdictũ ꝑfecti fuerũt in toto ãni. 4725. ſicut ꝓz ex ſnĩa aucap libro ſuo de magnis reuolutiõib⁹. Nã ſm eũ ãni a diluuio vſq; ad xp̃m fuerũt. 3102 ⁊ hoc idẽ dicit Odinton. Cũ tñ ſm Alfonſuꝫ fuerũt anni. 3102. ⁊ dies. 3 18. vñ videt ꝙ cõputãdo iſtos dies ⁊ oẽs alias fractiones que reſultãt in illo tpe cõuenient ſupaddi põt vnus integer ann⁹ ſup duos annos poſitos ab Alfonſo. Si ergo illis. 3102. annis addant. 279. anni a cõiunctione diluuij vſq; ad diluuiũ ipm ⁊ ſimiliter. 1344. anni a xp̃o vſq; ad predictũ annum. 1345. imperfectũ erunt in toto anni predicti. 4725. Ex quibus patet ſm Aucap ⁊ Aomar ꝙ predicto anno xp̃i. 1345. imperfecto peruenit ſignũ magnũ orbis ad leonem ⁊ dñs eius orbis de planetis fuit luna. Et gradus aũt ad quẽ puenit directio vl diuiſio fuit. 16. tauri ⁊ eiuſdẽ diuiſor fuit ſaturn⁹ ſicut patet deducẽti ſm aſtronomoꝝ doctrinã. Et dominabit iſtud ſignũ leonis ⁊ iſte planeta ſcz luna vſq; ad ãnos dñi ꝑfectos. 1679. Et tũc erũt. 18. reuolutiones magni orbis ꝑfecte. Et incipiet. 19. reuolutio cui dñabit ſaturn⁹ cũ ſigno virginis ⁊ ꝓportionabilit diuidi poſſunt orbes magni a principio mũdi vt patebit Cap. 23.

Alia ergo aſtronomi in ſuis iudicijs multũ conſiderãt ad orbes magnos: iõ oẽs hic diſtinguere volui qr ad eos aptari poterunt multi magni ⁊ notabiles effectus ⁊ mirabiles mutationes de quibus ſcripſi i tractatu de cõcordia aſtronomie ⁊ narratiõis hiſtorice. Ex ꝑdict⁊ igit colligere poſſum⁹ ꝙ a pricipio mũdi non fuerũt niſi. 18. orbes magis cõpleti videlz. 5. ante illã cõiunctionem

que significauit diluuiū. Et post eā. 13. vsq; ad orbem magnū sub quo sum⁹ de presenti. Primus itaq; orbis cōpletus incepit anno a principio mūdi. 148. fm cōputationē Albumasar de qua supradictū est: sed fm cōputationē Eusebij q̄ cōmunior est fm quā hic annos vsq; ad diluuiū prosequar incepit anno. 164. quia Eusebius ponit. 16. annos plusq; Albumasar a principio mundi vsq; ad diluuiū. Et quia nullus preter Josephum ponit tot annos ante principiuz dicti primi orbis qui possent facere vnum orbem completū: ideo ille ponit prim⁹ quia nullus precessit qui habuerit principiū in re sed solum in imaginatione sicut supra dictū est de anno primo reuolutionis lunaris quē hebrei ponunt solum fuisse in imaginatione exceptis. 6. diebus vltimis. Similiter ergo assignari posset vnus magnus orbis qui nō fuisset in re sed solum in imaginatione exceptis. 163. annis vltimis: sed illum nō pono primum quia nō habuit realiter principiū nec integraliter complementū illis tamen annis. 163. predictis prefuit signū capricorni: z de planetis iupiter. Et cōsequenter primo orbe completo prefuit signum aquarij z de planetis mars z sic successiue distribuendo signa z planetas fm ordinem. Unde secundus orbis magnus incepit āno a p̄n cipio mundi. 524. cui prefuit signū pisciū z de planetis sol. Terci⁹ incepit anno 884. cui prefuit aries z venus. Quartus anno. 1244. cui prefuit taurus z mercurius. Quintus anno. 1604. cui gemini z luna. Sext⁹ anno. 1964. vbi fuit cōiunctio que significauit diluuiū cui orbi prefuit cancer z saturnus: Septimus anno. 2324. cui leo z iupiter. Octauus anno. 2684. cui virgo z mars. Nonus anno. 3044. cui libra z sol. Decimus anno. 3404. cui scorpio z venus. Undecimus anno. 3764. cui sagittarius z mercurius. Duodecimus anno. 4124. cui capricornus z luna. Decimustercius anno. 4434. cui aquarius z saturnus. Decimusquartus anno. 4844. cui pisces z iupiter. Decimusquintus āno. 5204. que fuit. 10. orbis a cōiūctione diluuij sub quo natus est x̄p̄s anno eiusdem orbis 141. cui orbi prefuit aries z mars vt supra dictū est. Decimussextus orbis incepit anno. 5564. cui taurus z sol. Decimusseptimus anno. 5924. cui gemini z venus. Decimusoctau⁹ anno. 5284. cui cancer z mercurius. Decimusnonus que nūc currit anno x̄p̄i. 1414. z nōdū est completus incepit anno. 6644. cui preest leo z luna. Uicesimus incipiet anno. 7004. cui preerit saturnus z virgo: z hoc erit anno x̄p̄i. 1659. vt dictū est. Ex predicta magnoz orbiū calculatione manifeste cōcludit verificatio computationis Eusebij z suoz sequatium de annis mundi vsq; ad diluuiū sed non de annis a diluuio vsq; ad christum: z cum ipse ponit a principio creationis mundi vsq; ad christum annos. 5199. subtractis 2242. quos ponit ante diluuium remanēt fm eum a diluuio vsq; ad x̄p̄m āni 2957. sed fm predictam orbium calculationē a principio mundi vsq; ad x̄p̄m sunt anni. 5344. A quibus deductis annis. 2242. vsq; ad diluuium remanent a diluuio vsq; ad x̄p̄m anni. 3102. fm Alfonsum ut supra dictum est. Et ista

calculatio que verior reperit excedit computationem Eusebij de annis: 145. Et in hoc corrigenda est computatio Eusebij ꝛ Bede quam cõmuniter sequtur ecclesia sicut concluſi in dicto tractatu de concordia theologie ꝛ astronomie: ꝛ de his hec sufficiant.

Capitulum.24

SEd iam ad coniunctiones maximas redeamus: ꝛ primo aliqua de eorũ significatiõe dicamus. Sciendum itaq; q̃ philosophi ꝛ oés astronomi ꝯcordant q̃ per tres planetas supiores saturnũ iouem ꝛ martem ꝛ eorum coniunctiones ꝛ oppositiones ꝛ aspectus significanꝫ ꝛ fiunt magni et vniuersales effectus in mundo Mali quidaz effectus per saturnũ ꝛ martem. Boni aũt per iouẽ Per saturnũ aũt propter nimiam sui frigiditatem ꝛ tarditatem motus sui atq; sui elongationẽ a nobis effectus mali ꝛ diu valde durabiles. Per martẽ vero propter sui nimiam siccitatem ꝛ velocitatez sui motus effectus mali ꝛ venenosi ac pungentes ꝛ cito recedentes. Complexio aũt iouis ex calido ꝛ humido conueniens omni vegetabili effectus bonos ꝛ ꝯuenientes medio modo durabiles habet influere. Unde a coniunctionibus magnis istorũ planetarum ꝛ eorum applicationibus procedendũ est ad scientiaz magnoꝝ accidentium in mundo ſm sententiã Ptolomei in centiloquio verbo. lxiiij. ꝛ hec est intentio Haly pte octaua ca. j. ꝛ oĩm alioꝝ: ꝛ ibidem dicit Haly q̃ pro sciendis rebus generalibꝫ oĩm generũ ꝛ mundo hoc scitur ab ascendentibꝫ cõiunctionũ vel preuentionũ que fiunt ante introitum solis in arietem ꝛ ab ascendente reuolutionis eiusdẽ ꝛ ab ascendente propioris coniunctionis planetarum antecedentis ipsaz reuolutionem: ꝛ a loco lune in reuolutione ꝛ in coniunctione planetarum ac etiam in ꝯiunctione ꝛ oppositione predictoꝝ: ꝛ a locis oppositionis ꝛ coniunctiõis ꝛ ab ascendentibꝫ ꝛ ãnis ꝯiunctionũ maiorũ. Que si oĩa salua fuerint significãt saluationẽ: ꝛ si impedita significant damnationẽ: ꝛ ſm Haly ibidẽ accidentia terremotuũ ꝛ diluuiorũ habentur a significationibus saturni: vt qñ eius radij fuerint in signis aqueis vel terreis ꝛ ipse habuerit dominiũ in reuolutione ꝛ in radice vel luna infortunata ab eo: q̃re in talibus iudicijs necesse est ad radicẽ deuenire: quia teste Ptholomeo in centiloquio verbo. 64. qñ quis loquitur de coniunctione minori radicem scire debet a qua procedit videlicet ꝯiunctionez mediam ꝛ consequenter maiorem ꝛ deinde maximaz. Maior enim cõiunctio dat significationes coniunctas ꝛ alie minores diuidunt illas: ꝛ hec est intentio Haly vbi supra qñ de radice scienda loquitur. Sic ergo primo scire oportet radices et consequenter ad magis particularia descendere. Ex quibus patet q̃ absq; ꝯsideratione magnarũ coniunctionũ non debet fieri iudicium magnoꝝ effectuum futurorum mundum vniuersalem mutantium ꝛ diu dominabilium vnde signata reuolutionum ãnualium non sunt fortia sed transitoria et ãnum suum non excedentia nec mundũ vniuersalez imutantia: quia in eis alie ꝛ alie

sunt figure ꝛ dispositiones celestes planetarũ ꝛ stellarũ in diuersis climatibus ꝛ regionibus. Considerandum est etiaꝫ ꝙ teste Ptaly parte octaua ca. vj. aliqñ oppositio quorundam planetarum etiam superioꝝ deterioris est significatiõis cũ eorum coniunctio ac magis durabiles ꝛ firmiores effectus significat Consi derãdũ insuꝑ ꝙ effectꝰ magnarũ cõiũctionũ sepe multũ diu postea subsequunt sicut supra pz de ɔiũctione diluuiũ signte ꝛ de ɔiũctiõe significãte legeꝫ macho meti. Cõsiderandũ preterea ꝙ alique coniunctiones maxime propter ɔcursuꝫ quorundã particularium non sunt tante significationis sicut alie quedam con iunctiones que non sunt de maximis sicut patet de duabus coniunctionibus predictis ꝛ alijs quibusdam supra notatum. Considerandũ deniqꝫ ꝙ coniun/ ctiones maxime que sunt ſm veros motus planetarũ regulariter sunt maioris significationis cũ coniunctiones medie vt supra dictum est. Unde propter hoc dicunt aliqui ꝙ Albumasar in pluribus errauit ꝙ indicia sua super motus me dios fundauit sicut ꝛ plurimi antiquorũ. Et ex hoc sequitur ſm eos error ipsi⁹ de fine legis machometi: ꝛ de destructione legis christi: ꝛ de iudaice legis exal tatione quorum descriptiones tempoꝝ preterierunt vt experientia docet. Nec igitur ideo premisi vt cum loquimur de cõiunctionibus maximis nullus ꝓpter considerationem vnius huiusmodi coniunctionis leuiter presumat precipitare iudicium de maximis effectibus inde proxime secuturis. nam in iudicando de talibus oportet omnia predicta ꝛ alia multa particularia diligenter attendere vnde qui aliter faciunt sepe venerandam astronomie scientiaꝫ quantum in eis est infamem reddunt contemptibilem ꝛ suspectam.

Capitulum. 25.

Iam vero de maximarum coniunctionum ſm medios motus legittima calculatione loquamur vt ille qui in fine predicti tra/ ctatus de concordia theologie ꝛ astronomie ꝛ in pluribus ca. alterius tractatus de concordantia astronomie ꝛ narrationis hystorice ſm falsam quandam opinionem configurate fuit ve/ raciter corrigantur. Pro quo sciendum ꝙ sicut supra dictum est post xpi natiuitatem anno. 53. fuit vna vera ɔiunctio maxima: ideo scita coniunctione media eidem propinquiore que fuit in principio arieti facile erit alias priores ꝛ posteriores ɔsignare presupponãdo ꝙ quelibet talis ɔiunctio media saturni ꝛ iouis fiat in. 960. annis vel circiter. Et notanter dixi vel circiter: qꝛ illa coniunctio minor est que ſm Alkabicium ꝛ alios cõmuniter dicitur fieri in. 20. annis: ex qua plures replicata fiunt alie ɔiunctiones saturni ꝛ iouis magna maior ꝛ maxima sicut in alijs tractatibus dictum est nõ precise ɔtinet illos. 20. annos: nam sicut dicit quidã Abrahaꝫ iudeus dictus aueneſre in quodam tractatu de magnis ɔiunctionibus dicta cõiunctio saturni ꝛ iouis non contingit nisi semel in. 20. annis octaua parte vnius anni minus: ꝛ vt ideꝫ

ait. Cõmerguntur de triplicitate in triplicitatem hoc modo ſicut qñ incipiunt coniungi in triplicitate ignea que dicitur aries leo ſagittarius:ita ſcz ꝙ coniungantur in principio arietis. Poſtea in.20.anno in ſagittario quod eſt nonum ſignum ab ariete ⁊ ibi coniungũtur in medietate tercie partis ſagittarij.poſtea in.40.anno iunguntur in leone quod eſt.9.ſignũ a ſagittario.deinde in anno 60.iungũtur in ariete:⁊ hec ↄiunctio vadit in hunc modũ duodecies. Poſtea 13.coniunctio mutatur de predicta triplicitate in ſuccedentem triplicitatem:et aliquando tres huiuſmodi coniunctiones perficiuntur in.58.ãnis cum tribus partibus vnius anni incomplete vt ipſe dicit:ſed moderni aſtronomi ſequẽtes radices motuum planetarum ſm Alfonſum poſitas dicunt preciſius videlicet ꝙ dicta minor coniunctio ſaturni ⁊ iouis fit in.20.annis minus.52.dieb⁹ fere ⁊ hoc nunq̃ fallit in eorum medijs ↄiunctionibus:ſed in eorum cõiunctionib⁹ veris ſicut ſupra tactum eſt nulla certa dari poteſt regula quantum vna diſtat ab alia:nam aliquando media precedit veram:aliquando vera mediaz:⁊ hoc valde multipliciter variando: quia aliquando vna ſequitur vel precedit aliam in multo tempore:aliquando in modico. Et aliquando vera cum media concordat in tempore:ſed hoc ↄtingit rariſſime videlicet quando ipſi planete ſunt in auge vel oppoſito augis ecentrici vel epicicli His itaq̃ preſuppoſitis dico ꝙ predicta coniunctio maxima que fuit anno.53. poſt chriſtum non cõcordauit in tempore cum media coniunctione ſibi correſpondẽte:nam illa media ſequebatur eam ⁊ fuit.12.die ſeptembris in.11.gradu ⁊.6.minuto arietis: ⁊ ita non fuit maxima coniunctio media:quia licet fuerit in ariete non tamẽ fuit in principio arietis id eſt infra.6. gradus illius ſigni: ſed aliam his preſuppoſitis pro radice calculant aliqui quam ponunt illis eſſe propinquiorem ⁊ dicunt ꝙ ante natiuitatem chriſti per.5.annos ⁊.320.dies videlicet.14.die februarij fuit illa media cõiunctio ſaturni ⁊ iouis in.3.gradu ⁊ in.11.minuto arietis. Premiſſis igitur pro fundamento ſuppoſitis conſequenter ad illam ↄiunctionem mediaz ſimpliciter maximaz poſſunt alie tam priores q̃ poſteriores preciſe ⁊ veraciter calculari.

Capitulum.26.

Sed hec preciſa calculatio non eſt neceſſaria ad propoſituz: naz hic ſufficit breuitatis gratia coniunctiones maximas cõſignare ſm computationez veritati propinquam preſupponendo etiam computationem annorum ab origine mundi ſuperius poſitam ca.23.vbi de magnoꝝ orbium ↄſignatione dictum eſt videlicet ꝙ mundus inceperit.5343.annis ante chriſtum. His itaq̃ ꝑſuppoſitis capiendo pro radice illam coniunctionez predictam que fuit ante xp̃m 5.annis ⁊.320.diebus:⁊ computando inter duas tales.960.ãnos ſicut ponũt Alkabicius ⁊ conſequenter alij:⁊ numerando illos ãnos integros dimittendo dies predictos ⁊ alios qui in huiuſmodi coniunctionibus eſſent numerandi cũ

alijs minutis ꝛ fractionibus ſi velimus preciſe computare:his inquam omiſſis propter faciliorem cõputationem:ꝛ cauſa breuitatis dico ꝙ a principio mundi poſſumus octo tales coniunctiones hoc modo conſignare.

Prima anno	538	Secunda anno	1498
Tercia anno	2458	Quarta anno	3418
Quinta anno	4378	Sexta anno	5338
Septima anno chriſti	955	Octaua anno chriſti	1915

¶ Hec autem conſignatio intelligenda eſt fieri circiter prope veritatez: quia vt patet ex dictis iſta cõputatio non eſt preciſa tam propter omiſſionez predictoꝝ dierum ꝛ aliarum fractionum cũ etiam propter aliam rationem ſupra tactam videlicet quia quelibet media ↄiunctio ſaturni ꝛ iouis a proxima media imediate p̃cedente vel ſequente ſemper diſtat per ãnos.20.non integros ſed minꝰ 52.diebus fere. Unde ſequitur primo ꝙ quelibet talis minor coniunctio que cõmuniter dicitur fieri in.20.annis completur in: 19.annis ꝛ.313.diebus fere Secundo ꝙ magna ſeu media coniunctio dictorum planetarum quaz aliqui dicunt fieri in.60.ãnis fit in.59.ãnis ꝛ.209.diebus fere. Tercio ꝙ maior eorũ coniunctio que fit de vna triplicitate in aliam ꝛ cõmuniter dicitur fieri in.240. annis completur in.238.annis ꝛ.215.diebus fere.Quarto maxima cõiunctio que dicitur fieri in.960.ãnis completur in.953.annis ꝛ.91.diebus fere:ꝛ ſic in qualibet.8.predictarũ eſſet differentia de.7.annis vel circiter qui.7.ãni eſſent a qualibet huiuſmodi coniunctione ſubtrahendi. Et forte hanc impreciſionez voluit deꝰ vt ſecreta celi abſconderet ab indignis ne eis ex nimia familiaritate vileſcerent. Ex predictis etiam patet ꝙ ante diluuiũ non fuerunt tres maxime ↄiunctiones medie ſicut in p̃allegatis tractatibus fm vnam opinionẽ poſui ex cuius errore dicte.8.cõiunctiones male fuerũt cõſignate:ſed ſolum fuerũt due medie:ꝛ fuerunt tres maxime coniunctiões vere:quia cum vna fuerit.22.ãnis fere ante diluuium vt ſtatim dicetur:veriſimile eſt ꝙ in.2020.ãnis p̃cedentibꝰ fuerunt due medie:quarũ prima fuit forte in principio mundi vel prope:ꝛ hec verifiꝫ eſt illa notabilis cõiunctio ſuperioꝝ planetarum ad quam Albumaſar ꝛ Alfonſus habuerũt reſpectũ circa principium mundi ſicut inferius tangitur. Cuius rei verificatio hic ſub dubio ponitur:qa dependet ex verificatiõe prime figure celi que fuit in creatione mundi que valde nobis dubia eſt ꝛ difficilis vt manifeſte patet ex ſupradictis ꝛ infra dicendis.

Capitulum.27.

EX predictis patet clare ꝙ duobus annis ante diluuium non fuit aliqua coniunctio maxima in capite arietis: ſed etiam non fuit aliqua coniunctio ſaturni ꝛ iouis tunc in ariete ſicut dictum fuit in principio huius tractatus. Ueruntamen circa finez primi tractatus de concordia aſtronomie et theolgie contrarium etiam allegatur dixiſſe Arabs aſtronomus: ſed huius allegationis

falsitas ostenditur. Nam sequendo in his radices motuū planetarum fm Al
fonsum positas licet iam aliquantulū superaddāt: inuenitur ꝙ ante diluuium
duobus annis cum .21. diebus fuit ɔiunctio media iouis cum saturno in .19.
gradu sagittarij: sed vera coniunctio eorum huic medie correspondens p̄cessit
predictam mediam in .14. diebus; ita illa vera coniunctio fuit ante diluuium
duobus ānis ⁊ .35. diebus ⁊ fuit in .15. gradu sagittarij. Et sic patet ɔtra illud
dictum ꝙ vtraq; coniunctio tam vera q̄ media imediate precedens diluuium
fuit in sagittario ⁊ non in ariete: sed tamē verum est ꝙ ante diluuium .21. ānis
complet cum .337. diebus fuit iouis ⁊ saturni media coniunctio in .18. gradu
arietis: ⁊ vera eorum coniunctio illi medie correspondens precessit eam in .53.
diebus fere ⁊ fuit in .6. gradu arietis videlicet ante diluuium .22. ānis cum .25
diebus. Et hec dici potest prima in triplicitate ignea ⁊ vna de maioribus: quia
circa principium arietis: nec alia vera eorū coniunctio in principio ariet hanc
precessit vel etiam sequebatur circa illa tempora: ⁊ ideo illa est valde notabilis
coniunctio: et quam Arabs astronomus notasse credendus est; vnde in eius
allegatione predicta reputo v icium scriptoris fuisse cum scripsit duobus annis
ante diluuium: quia scribere debuisset .22. annis ⁊ supple .25. diebus. Insuper
verū est ꝙ .8. annis fere ante predictam veram ɔiunctionem dictoꝝ planetarū
fuit vna media eorum coniunctio circa principium arietis scz in .7. gradu eius
sed vera ɔiunctio ei correspondens sequebat mediam in .170. diebꝰ fere: ⁊ fuit
ipsa vera ɔiunctio in .28. gradu piscium. Quantū aūt predicte tres ɔiunctiones
satni ⁊ iouis de ꝓpinquo diluuium p̄cedentes pro eius fortificatione naturalr
operate fuerint iudicio astronomorū relinquo: sed ꝙ he ⁊ alie constellationes
ad hoc iuuerint non reputo theologice veritati contrarium sicut in predictis
tractatibus satis notaui.

Capitulum .28.

SEd de figura pro inicio mundi quam fm opinionem vnā posui
in primo tractatu predicto restat dubium: vtrum illa stare possit
in veritate cū superius .xvj. ca. multa contra eam dubia obiecta
sint: hic dico propter dictas obiectiōes ꝙ alia danda est non mī
multum distans ab illa: in qua fm aliquos ponitur cancer ascen
dens: sed iupiter in eodē ascendente vt in sua exaltatione: mars
etiaz in septima domo: sed in .28. capricornꝰ vt in sua exaltatione: ⁊ in hoc etiā
concord at Albumasar in introductorio tractatu .v. ca. vij. allegans circa hoc
antiquitatem: veruntamen idem Albumasar et Alfonsus ponunt etiam circa
inicia mundi fm certum numerū annoꝝ non multum distantium. Et vt videt
posse intelligi ex eorum consideratione ꝙ ipsi non habuerūt in hꝰmodi inicio
respectum ad situs planetarum in signis: sed ad certam magnam ⁊ notabilem
coniunctionem superiorum planetarum circa tempora per eos descripta sicut
hoc ex calculationibus deprehendi posset. Et forte deus voluit habere iniciū

mundi in huiusmodi coniunctione maxima notabili:sed tñ in hoc non concor dat cõmunis opinio cum tamen inuenire planetas in locis suis aptis vt cõmu niter omnes pretendunt:licet diuersimode hinc z inde est multum laborioſum vnde talem primam figuram celi veraciter describere:et consequenter ad eam veras coniunctiones minores magnas maiores z maximas precise calculare esset opus vtile:sed difficile z quod specialem requireret tractatum. Hoc autẽ non est presentis negocij:sed maiori eget inquisitiõe ad sublimitatem astrono mice scientie pertinentẽ . Dic tñ fm aliquos pitos astronomos figurã celi sat probabiliter calculatã subscribere vtile iudicaui:in qua omnes planete sunt in exaltationibus suis preter mercurium qui est in termino suo z facie.

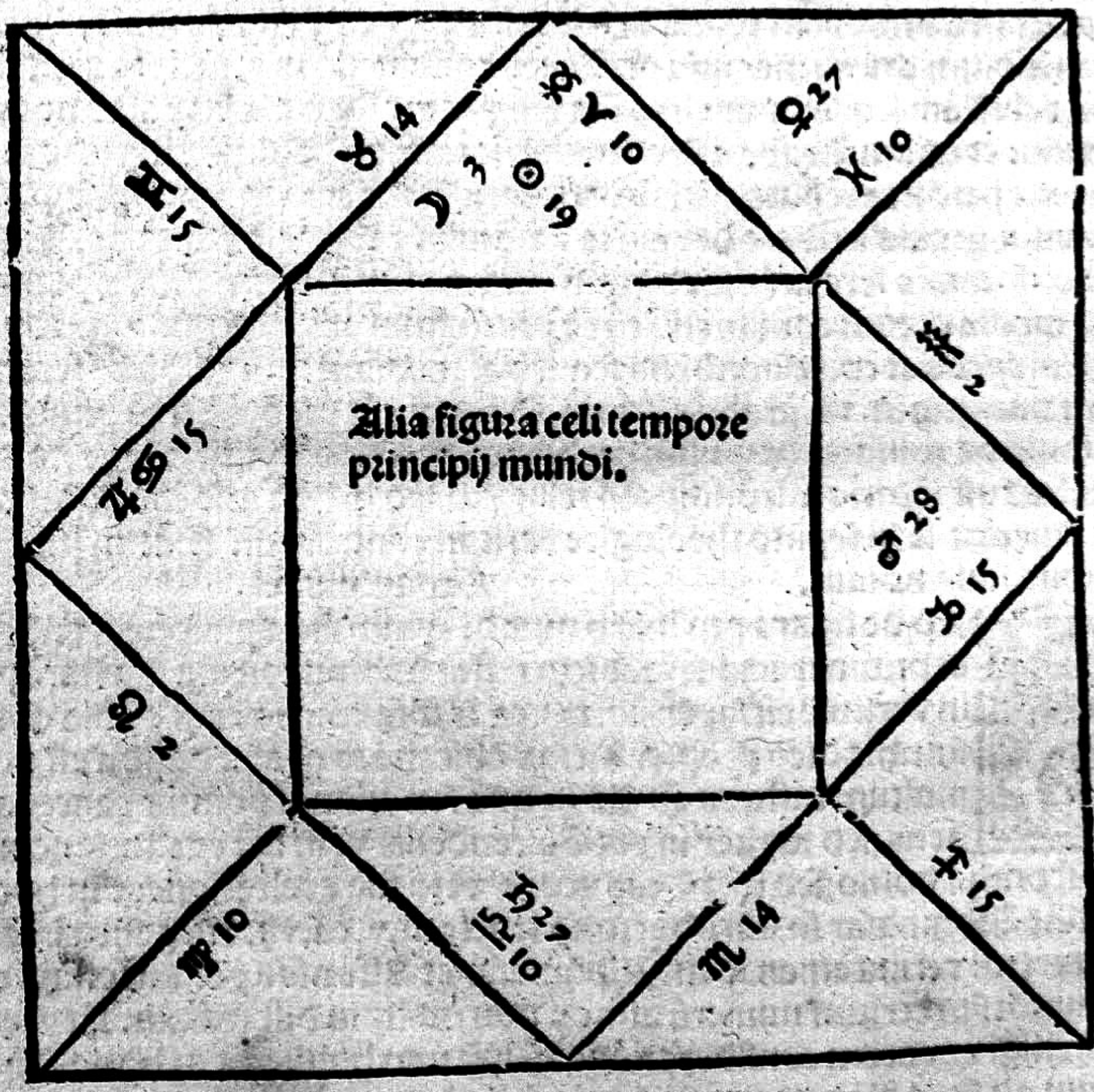

¶ Scõm ponentes istam figuram inceptionis mundi: mundus incepisset ante
christũ. 5492. annis t. 223. diebus t fuisset aux solis illo tempore in. 19. gradu
arietis ita ꝙ verus solis t medius motus fuissent idem: t sic medius motꝰ au-
gium t stellaruz fixarum signatus in tabulis deficeret qualibet die in. 37. q̃rtis
51. quintꝭ. 14. sextis que deberent cuilibet diei addi: ita ꝙ sequens esset mediꝰ
motus augium stellarum fixarum in vna die. 0. signa. 0. gradus. 0. minuta. 0.
secunda. 4. tercia. 48. quarta. 32. quinta. 31. sexta: ſm etiam eosdem medius
motus lune in vna die signatus in tabulis Alfonsi excederet qualibet die in. 3
quartis. 32. quintis. 7. sextis. 7. septimis. 35. octauis. Ita ꝙ sequẽs esset mediꝰ
motus lune in vna die. 0. signa. 13. gradus. 10. minuta. 35. secũda. 1. tercia. 11
quarta. 38. quinta. 37. sexta. 37. septima. 25. octaua: ſm etiam eosdem medius
motus solis in vna die signatus in tabulis Alfonsi deficeret qualibet die in. 58
quinta. 34. sexta. 18. septima. 21. octaua. Ita ꝙ sequens medius motus solis
esset in die. 0. signa. 0. gradus. 59. minuta. 8. secunda. 19. tercia. 38. quarta. 15
quinta. 38. sexta. 14. septima. 21. octaua: et ſm eosdem medius motus saturni
excederet qualibet die in tabulis Alfonsi. 54. quartis. 2. quintis. 7. sextis. 56. se
ptimis. 15. octauis. Ita ꝙ motus sequens esset motꝰ saturni in vna die mediꝰ
0. signa. 0. gradus. 2. minuta. 0. secunda. 34. tercia. 23. quarta. 38. quinta. 13.
sexta. 3. septima. 45. octaua: et ſm eosdem medius motus iouis in tabulis Al-
fonsi qualibet die excederet in. 2. tercijs. 29. quartis. 8. quintis. 47. sextis. 3. se-
ptimis. 55. octauis. Ita ꝙ motus seq̃ns esset medius iouis in vna die. 0. signa
0. gradus. 4. minuta. 59. secunda. 12. tercia. 57. quarta. 58. quinta. 36. sexta. 46
septima. 5. octaua: t ſm eosdem medius motus martis excederet qualibet die
in tabulis Alfonsi in. 2. tercijs. 14. quartis. 58. quintis. 20. sextis. 50. septimis.
53. octauis. Ita ꝙ motus sequens esset medius martis in vna die. 0. signa. 0.
gradus. 31. minuta. 26. secunda. 36. tercia. 29. quarta. 6. quinta. 39. sexta. 9. se
ptima. 17. octaua: et ſm eosdem medius motus argumenti veneris excederet
qualibet die in. 5. tercijs. 59. quartis. 30. quintis. 1. sextis. 21. septimis. 25. octa
uis. Ita ꝙ motus sequens esset medius argumenti veneris in vna die. 0. signa
0. gradus. 36. minuta. 59. secũda. 21. tercia. 24. quarta. 29. quinta. 29. sexta. 36
septima. 45. octaua: t ſm eosdẽ medius motus argumentĩ mercurij excederet
qualibet die in. 1. tercijs. 30. quartis. 15. quintis. 10. sextis. 6. septimis. 41. octa
uis. Ita ꝙ motus sequens esset medius motus argumenti mercurij in vna die
0. signa. 0. gradus. 6. minuta. 24. secunda. 6. tercia. 12. quarta. 25. quinta. 41.
sexta. 53. septima. 19. octaua.

Capitulum. 29.

EX premissis etiã clare patet qꝫ sicut vera figura celi ponenda est alia ꝯ illa q̃ in dicto tractatu posita est: sic etiam ille octo medie coniunctiones maxime que in .xxvj. ca. superius cõsignate sunt multum distant a locis sub quibus consignate fuerant in duob⁹ precedentibus tractatibus: ꝛ ideo ciunctiones huiusmodi aliter applicande sunt maxime ꝛ alterationes ꝛ mutationes rerum ꝯ notate fuerunt in toto processu de cordantia astronomie ꝛ hystorice veritat(Ueruntamen applicationes notabilium rerum gestarum ibidẽ consignate nõ sunt propter hoc ctemnende: quia multipliciter saluari potuerunt. Primo per csiderationem ad ciunctiones veras non solum maximas: sed etiam ad alias de quibus alique valde notabiles superius recitate sunt. Secundo potuerunt huiusmodi applicationes saluari per csiderationem ad reuolutiões magnoꝝ orbium ꝛ signoꝝ ac planetarũ eis dñantium de quibus supra dictũ est. Tercio per csiderationem ad ciunctiones medias que fiunt in mutationibus de vna triplicitate in aliã in .240. annis vel circiter: ꝛ hanc applicationẽ valde particu lariter ꝛ diffuse pfecutus est ille abrahã predictus in suo ꝓallegato tractatu de quo hic aliqua breuiter notare decreui.

Capitulum. 30.

SCiendum est igitur qꝫ ille actor incipit a ciunctione magna que testificat super regnũ israhel: que habuit exordium in triplicitate aquea in medio cursu sole intrante in primũ minutuz arietis: in tercia pte. 8. hore. 25. die mensis adar hebrei. 2365. anno a crea tione mundi hic fuit. 474. ãnis. 205. diebus post diluuium ꝛ fuit vna ciunctio saturni ꝛ iouis ĩmediate ꝓcedens illã ciunctionem que infra ponitur sub anno. 2736. ꝛ die. 189. ꝛ tunc inceperũt saturn⁹ ꝛ iupiter coniungi in medio cursu q̃si in medio primi gradus piscium: sed fuerũt ciuncti in vero cursu eorũ in principio ꝓdicti anni in .24. gradu aq̃rij que est triplicitas aerea ꝛ fuit .2. gradus leonis ascendens super clima egipti vbi tũc erat israhel: ꝛ aries in medio celi: ꝛ dñs hore erat sol qui est dñs ascendẽtis: ꝛ erat in decia domo ꝼm gradus signorum: ꝛ ꝼm equationes domoꝝ erat in nona domo: et saturno ꝛ ioui apparuit vis solis in nona domo que est domus gaudij solis: et mars dñs domus solis erat cum eo in ariete ꝛ respiciebat saturnuz ꝛ iouem in septima domo cum luna amicabilli aspectu. Hec ergo coniunctio vt ipse dicit signauit magnum genus orituruz in hoc seculo: ꝛ qꝫ renouaretur noua lex que audiretur vsqꝫ ad extremum terre: quia fulgor solis in media reuolutione ãni fuit in medio celi; ꝛ quia ascendens est signum forte: ꝛ similiter signũ in quo est ciunctio signauit qꝫ illius gentis regnum erat stabile ꝛ dñabile multũ videlicet tantum quantũ sunt anni maximi solis qui sunt. 1461. deinde applicat ista ad natiuitatem moysi ꝛ aaron ꝛ ad subiectionem filioꝝ israhel per pharaonem: et ad miracula in egipto facta: ꝛ ad exitum iudeorũ de egipto: et ad legem moysi

datã quãdo pruenit sol in puncto augis sui in geminis ꝛ ad prelia ꝛ victorias filioꝝ isrl ꝛ ad mortẽ moysi. Et ad ingressum Josue in terrã promissionis. Et ad mortẽ senioꝝ qui vixerũt post Josue ꝛ cõcludit ꝙ quotiẽscũqꝫ cadit cõiunctio in piscibus vbi fuit in illa prima cõiũctione renouat semp super isrl aliqua tribulatio: ꝛ hec de illa cõiunctione sufficiant. Cap. 31.

POst illã prosequit aliã sequentẽ cõiũctionẽ magnã in triplicitate ignea q̃ fm mediũ cursuꝫ fuit in ariete que testificabat super regnũ isrl tribulationes ꝛ mala quoꝝ maxima pars debebat venire ex parte orientis. Et in diebus illis incepit regnũ ethiopie. Et surrexerũt multi reges cõtra isrl ꝛ reges israhel qui fuerũt tpe illius cõiũctionis parũ durauerũt. Post illã sequit alia cõiũctio in triplicitate terrea que incepit in tauro ꝛ in hac detecta fuit prophetia i israhel ꝛ regnũ eius habuit principiũ. Et sub hac natus fuit rex Dauid in anno. 13. a cõiũctione ꝛ tunc palam apparuit samuel ꝓpheta in israhel. Et hec signauit ꝙ rex saul qui tunc regnabat debuit parũ viuere ꝛ super fortitudine ꝛ stabilitate regni dauid signauit sed tamẽ super diuisione regni ꝛ ꝙ in eo surgerent prodi tores cõtra regnũ salomonis. Et durauit postea regnũ isrl tot annis quot sũt maximi anni martis qui sunt. 264. Sequẽs cõiũctio triplicitatis aeree incepit in geminis ꝛ signauit abscisionẽ regni israhel ꝛ in anno hoc illius cõiunctionis quãdo peruenit reuolutio ad arietẽ quod est signũ martis salmanasar rex assiriorũ captiuauit iudeos. Alia coniũctio de triplicitate aquea incepit in cancro. Et hec significauit damuũ super israhel ꝛ euasionẽ a captiuitate in breui. Et nabuchodonosor rex babilonie captiuauit ieconiã regem iuda. Et in hac cõiũctione cepit rex babylonie totã terrã egypti ꝛ fuit deserta isrl. 40. annoꝫ postea euaserũt iudei a captiuitate. Et nõ durauit regnũ nabuchodonosor sibi ꝛ filijs suis nisi. 70. annis. Et venit regnũ persarũ ꝛ medoꝝ qui regnauerũt. 54. annis. Et hoc fuit. 20. annis antequã reedificaret Jerusalẽ ꝛ postea venit regnũ alexandri macedonis qui regnauit. 12. annis ꝛ post diuisum fuit regnum babylonie in quatuor partes ꝛ alique illarũ partiuꝫ nõ durauerũt nisi parum. Et hoc iterũ euenit qꝛ signũ cõiũctionis fuit mobile sed regnũ israhel durauit ꝛ cõfortatũ fuit quia deus dedit eis plusq̃ ꝓmittebãt planete. Sequẽs cõiunctio de triplicitate ignea incepit in leone ꝛ signauit anxietates ꝛ penas ꝛ tribulationes sup sapiẽtes ꝛ scribas qui fuerũt tũc in isrl ꝛ remanserũt in illo regno quã diu durauerũt cõiũctiones in hac triplicitate. Post quaꝫ sequit cõiunctio in triplicitate terrea q̃ fuit in virgine ꝛ signauit finẽ dierũ regni qꝛ significationes oẽs cões reuolutionis fuerũt signa aspicientia se preter hãc. Et nomen ꝛ fama isrl erat tũc sup terrã sicut fulgor solis quãdo est i medio celi vsq̃ ad hãc cõiũctionẽ. Et in primis cõiũctionibus fuerũt planete ꝛ luminaria ꝛ cõiũctiones significãtes exaltationẽ israhel hic signauerũt ecõtra videlꝫ occultationeꝫ

legis ꝛ defectū regni isrl'. Et tūc euenit captiuitas per manū Titi post. 20. annos ab hac cōiunctione. Et hoc apparet ꝙ xp̄s fuit sub cōiunctione p̄cedente quia eius natiuitas p̄cessit plurib⁹ annis Titū ꝛ illaz captiuitatē iudeoꝝ. Et in hoc fuerūt p̄fecti anni a natiuitate Moysi. 1440. Post illaz sequit coniunctio magna in triplicitate aerea sed illā vt credo industrioſe omisit ille abrahā iudeus nec ante istā vel post aliud specialiter loquit de xp̄o aut lege ipsi⁹ sed p:o sequit de cōiunctione magna que incepit in triplicitate aquea in scorpione que signauit nouā sectā ꝛ falsum ꝛ mendacem prophetā nasciturū de vilibus gentibus videlicet machometū de quo ꝛ eius regno ac lege diffuse loquit. Hec coniunctio fuit post incarnationē xp̄i anno. 570. vel circiter. Et dicit ꝙ regnum illarū gentiū duraret tot annis quot sunt maximi anni veneris videlicet. 1051. Et finaliter concludit ꝙ ille vilis propheta surrexit in. 4. mense arabū ꝛ nō regnauit donec peruenit ad etatez. 51. anni ꝛ regnauit. 11. annis ꝛ obijt viliter. Alia cōiunctio sequens incepit in triplicitate ignea ꝛ fuit in sagittario ꝛ signauit super regnū saracenoꝝ ita ꝙ maxima pars eoꝝ fugit in hispaniam. Ultima cōiunctio quā iste ponit in suo tempore in triplicitate terrea que incepit in capricorno. Et hec signauit bella ꝛ tribulationes magnas ex parte occidētis. Et in hac cōiunctione cepit debilitari regnū sarracenoꝝ ꝛ in cōiunctione. 6. illius triplicitatis surrexerūt gentes xp̄ianoꝝ ad recuperandū regnum hierusalez de saracenis. Et fuerunt p̄elia in hispania in omnib⁹ regionibus in quibus sagittarius habet potestatē per xp̄ianos qui tunc fecerūt passagiū vltra marinū versus hierusalē ad expugnandū sarracenos. Et quia ista coniunctio redibat ad virginē ꝛ fuerunt iupiter ꝛ saturnus cōiuncti in fine virginis vbi fuit ascendēs reuolutionis anni ideo signauit ꝙ bella ꝛ tribulationes deberent venire in terrā hierusalē quia cōiunctio redibat ad virginē quia hec est cōsuetudo eius ꝙ semper eueniunt p̄elia in hac triplicitate ꝛ concludit ꝙ in hac cōiunctione debet incipere redemptio israhel. Et ita ibunt leuando ꝛ cadendo donec veniat coniunctio ad aquariū ad locum vbi fuit primitus sed in hac redemptione isrl' deceptus fuit istē sicut ꝛ ceteri iudei in eius expectatione ꝛ sic ceca obstinatione fallunt verūtamen vt ipse dicit. 8: coniunctio illius triplicitatis terree ostendit multas tribulationes in terra babylonie ꝛ israhel. Et. 12. cōiunctio eiusdē triplicitatis que erat a capricorno ostendit multas tribulationes ꝛ p̄elia ī terris christianoꝝ ꝛ sarracenoꝝ per totum tempus istius cōiunctionis absq; quiete Sed post hanc venit coniunctio ad virginez in anno. 4946. ꝛ hec significat mala ꝛ guerras per totum mundu3. Et dicit ꝙ hec significat iniciū destructionis sarracenoꝝ ꝛ eoꝝ scete nec possent narrari mala futura in hac cōiunctione sed quicquid fit de alijs malis de bona ꝛ vtili destructione illius secte nondum apparuit.

Cap̄. 32.

Hec autē ex abrahe illius dictis breuiter recitaui vt ex his capiat exēplū applicādi has ⁊ similes cōiūctiones medias ad magnos ⁊ mirabiles euētus rerū quales multos notaui in ꝓallegato tractatu de concordia astronomie ⁊ hystorice veritatis. Et poterit sumi radix ad cōsignandū tales cōiunctiones ex illa quā dictus abrahā notauit primā que signauit super regnū isrl: sed quia dicit illā fuisse. 2365. anno a creatione mūdi sciēdū est ꝙ in hoc sequit̄ computationē hebraicā sed sequēdo cōputationē alfonsi multo plures annos ponim⁹ vt supra ostensum est ideo dicim⁹ ꝙ illa cōiunctio fuit. 474. annis ⁊. 205. dieb⁹ post diluuiū. Et inde ante ⁊ post possent alie hmōi cōiūctiones cōputari. Verū tamē pro maiori cōcordātia harū cōiunctionū mediarū que fiunt in triplicitatib⁹ cū illis. 8. maximis supradictis expedit ab eadē radice sumere cōputationis exordiū videlz ab illa coniunctione que fuit circiter ꝙ. 5. annos ante xp̄m ⁊ fuit secūda cōiūctio in triplicitate illa ignea sicut aliqui probāt ex hoc ꝙ ꝙ. 25. annos ⁊. 268. dies ante natiuitatē xp̄i fuit vna media cōiunctio saturni ⁊ iouis in. 30. gra. cācri vel primo leonis. Et fm eos hec fuit illa cōiūctio quā bachon doctor anglicus notare voluit que signauit sup lege xp̄i vt recitaui in tractatu de legibus ⁊ sectis quarto capitulo sed ipse doctor vel eius scriptor defecit i numeratione annoꝝ ⁊ etiā quia illa nō potuit esse in tauro sed debuit scribere in cancro et numerando. 42. annos inter xp̄um et cesarem debuit scribere ꝙ illa coniunctio fuit in. 16. anno a cesare ⁊ in. 26. anno ante christuz. Et sic patet ꝙ cū illa cōiūctio fuerit in fine cancri erit attribuenda principio leonis vbi incepit triplicitas ignea. Et per cōsequēs illa cōiunctio sequēs fuit secunda in illa triplicitate ignea. Et licet ista secūda fuerit cōiunctio maxima tamē precedēs merito notāda fuit tāq̄ vna de maiorib⁹ quia in ea incepit illa triplicitas vnde cōcludo ꝙ a qualibet istarū cōiunctionū pōt capi radix cōputationis aliarum cōiunctionū precedentiū ⁊ sequentiū tamen p̄cisius ab illa prima in qua incepit triplicitas ignea. Hoc igit̄ ꝓsuppositō ⁊ computādo annos a creatione mūdi prout supra dico ꝙ huiusmodi coniunctiones maiores que procedunt per triplicitates possumus consignare hoc modo inferius in tabulis descriptas.

Capitulū. 33.

Sciendū est igit̄ ꝙ prima cōiūctio maior fuit fm aliq̄s anno a creatione mūdi. 134. die. 353. eiusdē anni incōpleti ⁊ fuit in triplicitate aerea ī. 30. gra. geminoꝝ Vñ ex hoc ꝓz cuilibet legittime calculāti ꝙ prima cōiūctio minor fuit āno a creatiōe mūdi. 15. die. 300 eiusdē anni incōpleti. Post quā aliquib⁹ cōiunctionib⁹ minorib⁹ interpositis sequebat̄ predicta cōiunctio maior vel precisius calculando. Hec fuit minor coniunctio sequens illam que inferius prima ponit. Et post eā alie cōsequentes prout subscripta tabula docet. Et notanduz est ꝙ

in prima tabula signant hmõi cõiũctiones p annos a creatione mũdi vsq ad xp̃m in secũda vero p annos a natiuitate xp̃i vsq deinceps . Et sunt iste cõiunctiones p̃scisi⁹ calculate quã ille. 8. cõiũctiones maxime de quibus superi⁹ dictũ est supponẽdo mũdũ incepisse p. 7343. annos cõpletos ante xp̃m fm tabularũ Alfonsi t Meridiani pfensi calculationẽ. Prima minor cõiũctio saturni t iouis fuisset anno. 15. die. 300. incompletis t fuisset in. 15. gra. tauri. 29. mi. 34. secũda cõpletis: verũ eadẽ cõiunctio saturni t iouis fm calculationem que supra calculata est fuisset in. 14. gra. 57. mi. cõpletis ipsius tauri per. 228. dies ante tempus cõiũctionis prescripte. 8. anno die. 12. incõpletis . Sed quia ista cõiũctio nõ fuit prima istius triplicitat(fm illos qui mũdũ ante p̃dictũ temp⁹ dixerũt incepisse iõ nõ cepi illã p prima maiore sed primã que sequit post illam p mutationẽ triplicitatis que hic prima ponit. Nota q̃ iste cõiũctiones calculate sunt fm medios motus supponẽdo radicẽ hic notatã t sequẽdo cõmunẽ regulã q̃ inter duas cõiũctiones tales sint. 240. anni vel circiter sed pauce sunt i principio triplicitatũ ideo proprie nõ debẽt dici cõiũctiones maiores.

Anno a principio mundi. 115. die. 41. fuit cõiunctio i triplicitate aerea in. 22. minuto libre.

Anno. 353. die. 155. fuit coniunctio saturni t iouis in triplicitate aquea in. 7. gradu scorpionis.

Anno. 591. die. 271. fuit cõiũctio i triplicitate ignea i. 12. gradu sagittarij.

Anno. 830. die. 20. fuit cõiũctio in triplicitate terrea in. 18. gradu capricorni.

Anno. 1068. die. 135. fuit cõiũctio in triplicitate aerea in. 24. gradu aquarij.

Anno. 1036. die. 250. fuit cõiunctio in triplicitate aquea in. 29. gradu piscium post hanc sequit triplicitas ignea.

Anno. 1546. die. 0. fuit cõiũctio in triplicitate terrea in. 5. gra. tauri.

Anno. 1783. die. 115. fuit cõiunctio in triplicitate aerea in. 11. gra. geminor.

Anno. 2021. die. 230. fuit cõiũctio in triplicitate aquea in. 13. gra. cancri.

Anno. 2259. die. 324. fuit cõiũctio in triplicitate ignea in. 22. gra. leonis

Anno. 2498. die. 75. fuit cõiunctio in triplicitate terrea in. 28. gradu virginis post hãc sequitur triplicitas aerea.

Nota q̃ coniunctio illa saturni t iouis immediate precedens illam coniunctionem que ponitur infra anno. 2736. fuit illa quam Abraham Aueneſre posuit primam significantem super regnum t legem israhel de qua supra. Et hec fuit. 474. annis. 205. diebus post diluuiũ. Et ita dicta prima coniunctio quam signauit abraham cum. 20. fere annis precessit dictam coniunctionem que hic 12. ponitur inter maiores que a principio mundi fuerunt secũdum Alfonsum consonum. Videt vt omnis maior coniunctio sequens quã ponit idem Abraham precederet suam per equalem differentiam temporis sicut per. 20. annos vel circiter prope illum numerum verbi gratia sicut prima Abrahe precedit

duodecimã illarũ per.20.annos fere. Ira ſecunda precederet decimãterciaz
z tercia decimãquartã per.20.annos vel circiter. Et hec intellige ſm medios
motus.
Anno.2736.die.189.fuit cõiunctio in triplicitate aquea in.3.gra.ſcorpionis.
Anno.2974.die.305.fuit cõiũctio in triplicitate ignea in.9.gra.ſagittarij.
Anno.3213.die.54.fuit cõiunctio in triplicitate terrea in.15.gra.capricorni.
Anno.3451.die.169.fuit coniunctio in triplicitate aerea in.20.gra.aquarij.
Anno.3689.die.284.fuit cõiunctio in triplicitate aquea in.26.gradu piſcium
poſt quam ſequitur triplicitas ignea.
Anno.3928.die.34.fuit cõiũctio in triplicitate terrea in.2.gra.tauri.
Anno.4166.die.149.fuit cõiũctio in triplicitate aerea in.7.gradu geminorũ.
Anno.4404.die.264.fuit cõiũctio in triplicitate aquea in.13.gra cancri.
Anno.4643.die.13.fuit cõiũctio in triplicitate ignea in.19.gra.leonis.
Anno.4881.die.129.fuit cõiũctio in triplicitate terrea in.24.virginis.
Anno.5119.die.243.fuit cõiunctio in triplicitate aerea in.30.gra.libre. Poſt
hanc imediate facta eſt mutatio triplicitatis huiꝰ in aqueã.
Anno.5357.die.359.fuit cõiũctio in triplicitate ignea in.6.gra.ſagittarij.
Et fuit iſta cõiũctio vltima anno xp̃i.14.die.359. Et ante iſtã in eadẽ triplici-
tate fuit prima media cõiũctio ante xp̃m p.5.annos z.320.dies videlz.14.die
februarij in.3.gra.z.11.minuto arietis. Et in eadẽ triplicitate fuit tercia con-
iunctio media anno poſt xp̃m.53.die.12.ſeptembris in.11.gra.et.6.minuto
anteq̃ preceſſit cõiũctio vera eidem correſpondẽs eodem anno completo.91
diebus videlz ſecũda die mẽſis aprilis z fuit in capite arietis videlz pertrãſitis
1 gradu z.17.minutis de qua ſupra.12.capitulo. Et iſte cõiũctiones in triplici
tate ignea ante z poſt xp̃i natiuitatẽ ſunt valde notande.
Anno xp̃i.213.die.212.fuit cõiũctio in triplicitate terrea in.5.gra.virginis.
Anno xp̃i.451.die.327.fuit cõiũctio triplicitatis aeree in.11.gra.libre.
Anno xp̃i.690.die.77.fuit cõiũctio triplicitatis aquee in.16.gra.ſcorpionis.
Nota q̃ hec cõiũctio eſt tercia in ſigno ſcorpionis z prima in eodẽ ſigno fuit il
la que ſignificauit ſectã machometi que anno ab incarnatione dñi fuit:5.70.p
mutationẽ triplicitatis in principio ſcorpionis.
Anno xp̃i.928.die.192.fuit cõiũctio triplicitatis ignee in.21.gra.ſagittarij.
Anno xp̃i.1032.in ſigno virginis fuit mutatio triplicitatis ignee in terreã.
Anno xp̃i.1166.die.307.fuit ciiũctio triplicitatis terree in.27.gra.capricorni.

Hic ſequit̃ triplicitas aerea.

Nota q̃ anno ab incarnatione dñi.1225.in eius mẽſe vltimo fuit cõiũctio io-
vis cum ſaturno per mutationẽ triplicitatis in.20.gradu aquarij vt dicit Hen
ricus de machlinia.
Item nota ſm Johãnem de muris in epiſtola ad clementem.vj.q̃ anno xp̃i

tūc futuro. 1365. die. 30. octobris in. 8. gra. scorpionis fuit vnā de maiorib⁹ cō
iunctionib⁹ planetarū saturni videlz ꝛ iouis cū ꝓmutatione triplicitatis aeree ī
aquaticā mars etiā in eodē anno ꝛ ī eodē signo cōiūctionalit applicauit fuitq;
supradicta cōiūctio prima ab illa ɔiūctione famosissima q̄ ꝑm autores ꝛ pho's
signauit legē sarracenoꝝ ꝛ sublimationē seu legē ꝙfidi machometi fuit eni illa
ī signo scorpionis mutata triplicitate sicut ꝛ ista ꝙ annos. 52. añ apparitionez
legis p̄dicte. Nec a tpe illo vsq; tūc reuersa fuit aliqua ɔiūctio oīno sīlis nisi ista
vnde merito ꝑm pho's ista signauit maximas tribulationes ꝛ mutationes in se
cta illa: fuitq; anno. 1357. die. 8. iunij ɔtūctio magna saturni ꝛ martis ī signo
cancri qō est casus vni⁹ eoꝝ ꝛ detrimētū alteri⁹ fuitq; ipsa cōiunctio in terminis
iouis videlz in. 21. gra. cancri in quo iupiter suā exaltationē habet vnde cū ve
raciter sit cōpertū ꝙ saturn⁹ in anglia: mars in alemania ꝛ iupiter in frācia do
minant: cōcludit ꝙ inter maximas guerras ꝛ destructiones ac trāslationes re
gnoꝝ p̄supponēdū erat ꝙ rex ꝛ regnū frācie erant in magno periculo pericli-
tationis ꝛ subuersionis. Nā iupiter nō aspicit cōiūctionē ideo nō pōt repellere
maliciā cōiunctoꝝ imo ꝙ motū retrogradū recedit a domo sua piscīū fugiens
a cōspectu eoꝝ in aquariū domū saturni qō fugā regis francie innuit p̄sertim
quia id signū cancer illud regnū significat hec ille.

Nota ꝙ cōiūctiones hic notate signate sunt ꝑm veros motus

Anno xp̄i. 1404. die. 57. fuit cōiūctio triplicitatis aquee in. 20. gra. piscīū.
Anno xp̄i. 1642. die. 172. erit cōiūctio triplicitatis ignee in. 8. gra. arietis.
Anno xp̄i. 1880. die. 287. erit cōiūctio triplicitatis terree in. 13. gra. tauri.
Anno xp̄i. 2129. die. 37. erit cōiūctio triplicitatis aeree in. 19. gra. geminoꝝ
Anno xp̄i. 1357. die. 152. erit cōiūctio triplicitatis aquee in. 24. gra. cancri.
Anno xp̄i. 2595. die. 267. erit cōiūctio triplicitatis ignee. 30. gra. leonis.
Anno xp̄i. 2834. die. 17. erit cōiunctio triplicitatis terree in. 5. gra. virginis.
Anno xp̄i. 3072. die. 132. erit cōiūctio triplicitatis aeree in. 11. gra. libre.

Cap. 34.

Alia vero circa finē tractatus de cōcordia astrono-
mie ꝛ hist̄orice veritatis aliqua scripsi de antixp̄o ꝛ signis ac pre
ambulis aduētus eius hic etiā notare volui quādā p̄nosticatio-
nē ex imaginaria cōiectura magis q̄ ex rōne certa ab aliquibus
posita. Quidā eni dixerūt ꝙ in cognitione etatis ꝛ finis hui⁹mū
di talis ꝙ macrocosm⁹ dicit deueniēdū est ꝙ etatē microcosmi
id est hois qui est minor mūdus ꝛ in se gerit imaginē maioris mūdi tēporalis
ex parte corporalis ꝛ mortalis nature sicut ex pte aie īmortalis gerit imaginē
mūdi architypi id est īmortalis sapie dei ideo sicut etas humana quadriptita
est in adolescētiā iuuētutē senectutē ꝛ senīū sīlr ꝛ etas macrocosmi ꝛ de dura-
tione. 4. etatū mūdi dicūt ꝙ de numero. 12. signoꝝ sunt. 4. ceteris mobiliora

ꝛ quasi cardinalia quoꝝ duo sunt equinoxialia videlz aries ꝛ libra: ꝛ duo sol-
sticialia cancer ꝛ capricornus. Et in his quatuor sūt magni signatores seu pla
nete. 4. regales habentes dignitates que dicunt exaltationes. Sol enim exal
tat in. 19. gra. arietis. Jupiter in. 15. cancri. Saturnus in. 27. libre. Mars in
28. capricorni. Et sub his attendūt quatuor mūdi tēpora vel etates ꝛ ꝙ adam
primus homo factus fuit ascendente ariete in gloria solis in domo martis.
Unde quia solest origo virtutis vitalis fuit adam naturaliter longeuus ꝛ qui
dam alij sui propinqui successores. Et ꝙpter domū martis remâsit naturaliter
super primū hominē ꝛ suam progeniē voluntas peccandi ducens ad mortem
quia mars dicitur quasi mors. Unde primus homo habuit duos filios vnum
sub sole natum scilicet Abel iustum. Aliū sub marte scilicet Laym. ¶ Moyses
aūt natus fuit ascendente cancro in gloria iouis ꝛ domo lune. Jupiter autem
naturaliter preest pōtificibus ꝛ prelatis sicut fuit moyses. Et quia cancer signū
est aquaticum ꝛ est mansio lune que habet significationē super aquas ipse per
tempus miraculose mansit in aqua vnde ꝛ nomē ex hoc accepit a moys quod
est aqua quia vero cancer retrocedens est ꝛ lex moysaica iam retrocessit.
Dñs aūt ihesus xp̄s natus fuit ascendente libra in gloria saturni ꝛ domo vene
ris. Saturnus uero vt ait Messahali signationem habet super gentem iudai-
cam seu fidem eius ꝛ ipsius est gloria super regnū. Unde dñs ihesus inquantū
homo ex fortitudine siue natiuitatis dictus est rex iudeorum ꝛ sibi tāquā sum-
mo liberatori ꝛ iudici datum est omne iudicium. Ex libra vero inquantum est
domus veneris nihil videt xp̄s participare inquātum homo nisi ꝙ in laudem
eius extollunt cantica musicalia: ipsa nāq; super musice organa significationē
habet: hec aūt dicta sunt de christo quantum ad eius humanitatē quia verus
ꝛ naturalis homo fuit sed super eius diuinitate est extra ꝛ supra propositum
presens aliquid commemorari. ¶ Antixp̄s vero nascetur ascendente capri-
corno in gloria martis ꝛ domo saturni hoꝝ nāq; naturas pessimas cōiunctim
possidebit ꝛ proprietates a marte in malicijs gloriabit in discordia inuidia ꝛ
falsitate ꝛ in elatione maxima. A saturno autem ꝛ mâsione eius habebit aua
riciam odium ꝛ detractionē seditionē ꝛ omnia occulta mala sicut a marte ma
nifesta mala vt testat Albumasar in floribus suis his autem correspondebunt
quatuor tempora. Primū tempus ante legem ab inicio mūdi vsq; ad moysen
Secundū tempus legis a moyse vsq; ad xp̄m. Terciuz temp' gratie a xp̄o vsq;
ad antixp̄m. Quartū tempus perfidie ꝛ malicie ab antixp̄o oīno vel fere vsq;
ad finē mūdi. Et his quatuor tpibus vel etatibus mūdi correspōdēt quatuor
etates hois ꝛ quatuor quarte celestis circuli. Nā prima q̄ est ab ariete ad can
crū ꝛ est calida ꝛ humida vernalis ꝛ est q̄rta adolescentie. Secūda a cācro ad
libram calida ꝛ sicca estiualis est quarta iuuentutis. Tercia est a libra vsq; ad

capricornū frigida ⁊ ſicca autūnalis ⁊ eſt quarta ſenectutiſ. Quarta a capricor
no ad arietē frigida ⁊ humida hyemalis ⁊ eſt quarta ſenij ⁊ decrepite etatis.
Ex p̄miſſis ergo ꝯcludūt iſti ꝙ ſicut ſpaciū celeſtis circuli qđ eſt ab ariete ad li
brā eſt medietas illius circuli equalis altius medietati a libra vſq; ad arietem
ſic quātū eſt ſpaciū temporis lapſi ab adam ſiue a p̄ncipio mūdi vſq; ad xp̄m
tm̄ naturaliter debet eē a xp̄o vſq; ad finē mūdi. Sicut aūt ꝙ ſaturnū ⁊ martez
ſeneſcit homo quia ipſi ſunt corruptiui caloris ⁊ humoris naturalis ⁊ vitalis.
Sic ꝙ illos planetas ſeneſcit hic mūdus corruptibilis ⁊ vltimo finiet ꝙ moduz
circuli apud ſignū ariet(qđ eſt ſignū igneū. Jn quo due planēte ignei videlicz
ſol ⁊ mars habēt ſuas ptātes ut dictū eſt. Et ideo nutu dei finiet ꝙ ignē putre-
dines ſeculi cōſumētē ſicut teſtat̄ ſcriptura. Ulterius attēdēdū eſt ꝙ inter qua
tuor tempora ⁊ ſigna p̄dicta tempus ⁊ ſignū natiuitatis xp̄i atteſtat̄ diſcretioni
⁊ ſpūalitati legis ſue. Nā libra eſt ſignū humanū videlz liberatoris hominis vt
pote hoīs diſcreti ⁊ iuſti ac ſpūalis. Temp⁹etiā ⁊ etas ſenectut(eſt temp⁹ ⁊ etas
diſcretionis ⁊ ſpūalitatis: reliqua vo ſigna ſūt irrationabiliū ſeu brutoꝝ aīaliū
quaſi ſigna indiſcretionis ⁊ brutalitatis cuiuſmodi etiā ſunt reliqua tria tpa ⁊
etates mūdi. Signū quoq; ariet(quod opponit libre ⁊ temp⁹ qđ p̄ceſſit añ tem
pus legis perfecte maxime corporalia fuerūt ſed ſignuz libre ⁊ tempus gratie
potius ſunt ſpiritualia de his ergo iſta dicta ſint nō certitudinaliter affirmādo
ſed probabiliter cōiecturādo.

Cap̄. 35.

Jcet aūt hic poſſem huic tractatui finē imponere qz tm̄ nō ſoluz
in his trib⁹ vltimis tractatib⁹ ſed etiā in aliſs qbuſdā prioꝛib⁹ ali
qua ſcripſi de mc tib⁹ corpoꝝ celeſtiū iō ad eoꝝ maiorē elucida
tionē hic aliqua ſupplere ꝓpoſui. Et primo qz ī tractatu de ima
gine mūdi cap̄o tercio dixi de curſu ſolis ⁊ ei⁹ anno ⁊ diebus ⁊
ſpeciali⁹ in tractatu de legibus ⁊ ſectis cap̄o vltimo de quātita
te anni ſolaris ⁊ de equinoxiſs ⁊ de his etiā i tractatu de correctione kalēdariſ
hic ad illoꝝ ſupplemētū. Notandū eſt ſm campanū capitulo primo ſui cōputi
ꝙ annus ſolaris uere loquēdo eſt ſpaciū tp̄is quo ſol mouet̄ ab aliquo quoli-
bet p̄ncto ſui circuli quouſq; ꝓpꝛio motu p̄ciſe redeat ad eundē: hoc aūt ſpaciū
ſm ꝙ poſuit Ptholome⁹ eſt temp⁹ quo ſol mouet̄ ab alterutro duoꝝ ſolſticio-
rū quouſq; redeat ad idem ſolſticium vel ab alterutro duorum equinoxiorum
quouſq; redeat ad idem equinoxium. Et continet ſm ipſum .365. dies et .6.
horas minus triceſima parte vnius diei. Et ſcōm hanc opinionem' ſolſticium
preceſſit diem natiuitatis chriſti .6. diebus ⁊ fuit .19. decembꝛis: ſed Abbate-
gni licet cum Ptholomeo in predicta diffinitione anni ſolaris conueniat: ta-
men ab ipſo diſcrepat in temporis quantitate: quia ponit illud tempus eſſe
365. dies ⁊ ſex horas minus centeſima parte vnius diei. Et ſm hāc opinionē

solsticium fuit anno natiuitatis xpi. 17. die decembris sed fm predictam anni
diffinitionez necesse est vt fm predictas positiones Ptolomei z Abbategni sp
idem punctus circuli solis sit in loco solsticij: et semper idem in loco equinorij.
Sic ergo circulus solis non mutat situm respectu punctorum solsticialium vel
equinorialium: sed semper manet respectu eorum tam in auge q̄ in omnibus
alijs punctis suis fm habitudinem vnam. Quia ergo stelle fixe mouen̄ ab oc
cidente in orientem continue. 100. annis vno gradu sicut posuit Ptolomeus:
maius erit tps quo sol mouetur ab aliqua stella fixa quousq; redeat ad eandē
q̄ fit ille annus solaris fm positiones predictas. Verum est tamen q̄ si aux
solis z cetera puncta sui circuli essent fixa semper comparata ad puncta solsti-
cialia z equinorialia verū esset illud in quo ꝯueniunt dicti philosophi videlicet
q̄ annus solaris esset reditus a solsticio ad idem solsticium: sic etiam reditus a
solsticio ad idem solsticiū esset equalis reditui eius a quolibet pūcto sui circuli
ad eundem punctū z similiter etiam de equinorio: sed posteriores philosophi
non inuenerunt ita esse: imo augem solis z cetera puncta sui circuli inuenerunt
moueri fm motum stellarum fixarum z adherere eis semper fm habitudinez
vnam. Ita q̄ aux solis stelle fixe cui nunc coniunguntur si qua sit vel puncto
firmamenti si fixa non sit ibi semper fuerit coniuncta z semper erit. Nec habet
aliquem motū sibi proprium nisi ratione firmamenti Et similiter est de augib⁹
reliquox planetarum z eorum circulis. Quia ergo annus solis est reditus eius
in suo circulo ab aliquo quolibet pūcto ipsius circuli ad eundez: necesse est fm
istam positionez q̄ annus solis sit reditus eius a qualibet stella fixa ad eandē
siue ab aliquo puncto firmamenti ad eundem: z fit iste reditus fm eos in. 365
diebus z. 6. horis z. 9. minutis z. 24. secundis vnius hore equalis que valēt. 23
secunda. 30. tercia vnius diei. Et in hoc excedit ānus solaris fm istā positionē
tempus. 365. dierum z. 6. horaruz quo tempore vtitur ecclesia romana z greca
Ideoq; vt probat Campanus si singulis. 153. annis romanorum z grecorum
adderemus diem vnum esset vere verificatus annorum vsualium circul⁹ ipsox
sed per hoc non erit firma: a habitudo solsticiorum et equinoxiorū: imo si vera
sit opinio Ptolomei de motu stellarum fixarum solsticia et equinoxia semper
ꝓuenirent habitudines suas. et accideret vt annus sic verificatus deflueret per
singulas habitudines temporis: z q̄ inciperet in solsticijs z equinorijs z in qui
busdam distantius ab eis: posteriores autem modum istum motus stellarum
fixarum non inuenerunt: sed eas inuenerunt moueri ab occidente ad orientez
vsq; ad aliquid deinde non procedere vltra sed redire iterū ad occidentez vsq;
ad aliquid: z ideo dixerunt eas moueri motu accessionis z recessionis: z istum
motum affirmauit Thebith z posuit principia per que motum predictū faceret
esse circularem: z saluaret ea que apparent z accidunt motui stellarū fixarum.

Capitulum. 36.

Hanc autem positionē Thebith de qua tetigi in fine tractatus de legibus ⁊ sectis: ⁊ alibi pulcre explanauit Lampan⁹ vbi supra: et dixit q̄ fm illā duplex est orbis signox: vnus fixus: ⁊ alius mobil' ⁊ fixus quidez intelligitur esse descriptus in spera nona: mobilis vero in octaua: ⁊ vterq̄ ipsox diuiditur in. 12. signa: sed īmobilis continet ista denoiatiue tm̄: mobilis vero illa signa continet fm veritatem: vnde ipse c̄ distinctor imaginū signox predictox zodyacum componendum: ⁊ capita arietis ⁊ libre mobilis semp distant equalr a capitib⁹ arietis ⁊ libre fixi describentia in supficie spere none duos paruos circulos circa ipsa quox capita arietis ⁊ libre īmobilis sunt poli ⁊ q̄si centra ⁊ arcus orbis magni ab ipsis polis in eox circūferentias descendens qui quasi semidyameter eorū est. 4. gradus. 18. minuta ⁊. 43. scda: formam aūt ⁊ modū huius motus diffuse prosequitur Lampan⁹ finalr cōcludens q̄ ex eorum motu accidit vt stelle fixe videant̄ moueri versus orientē aut occidentem: qñq̄ motu tardo: qñq̄ motu veloci. Cum enim caput arietis mobilis fuerit distās ab eq̄tore ī circulo paruo predicto per quartā ipsius parui circuli aut prope hoc qđ erit in duobus circuli parui sitibus oppositis tunc videbunt̄ stelle moueri ad eam partem ad quam mouent̄ motu tardo: in vno quidez eox ad partem orientis: ⁊ in eius opposito ad partē occidentis. Cum vero caput arietis mobilis fuerit in alterutra duarū sectionū equatoris ⁊ circuli parui aut prope eas videbunt̄ tunc moueri ad eas partē ad quam mouent̄ motu veloci: vna quidē earum ad partez orientis: ⁊ in eius opposito ad partē occidentis. Quappter inuenta est diuersitas manifesta in motu eox. Ptolomeus autē qñ ipsa comparauit loca eorum inuenta in tpe suo ad loca eox inuenta ab abrachis ⁊ ab alijs antiquis pbis inuenit eas moueri motu tardo videlicet in. 100. ānis vno gradu: nā tunc caput arietis mobil' erat meridionale separatū a puncto q̄rte meridionalr ⁊ accedens ad equatorē Posteriores aūt capite arietis adhuc magis accedente ad equatorē inuenert stellas fixas moueri in. 66. annis vno gradu: ⁊ hoc fuit propter accessū capitis arietis ad equatorē propter quez motus stellarū fixarū fuit velocior. Tpe vero Lampani factū erat caput arietis septētrionale distans a cōmuni sectione pui circuli ⁊ equatoris de partib⁹ ipsius parui circuli versus septentrionē. 58. gra. ⁊. 57. minutis fere: ⁊ propter hoc caput arietis distabat a cōmuni sectione orbis signorum mobilis ⁊ equatoris versus septentrionem de partibus ipsius orbis signox. 9. grad. 11. min. ⁊. 45. scdis fere. Erat ergo tpe illo locus interfectionis predicti orbis signox mobilis ⁊ equatoris super. 20. gra. 48. mi. ⁊. 15. secundis signi piscium: ⁊ alia sectio opposita super consil'em partem virgis. Postea vero multiplr variatus est motus iste sicut Lampanus diffuse declarat. Ex his oclu dendo q̄ stelle fixe in tpe Ptolomei ⁊ suox predecessox quox cōsiderationes ipse assumit mouebantur ad occidentē ⁊ non ad orientem quemadmodū ipse putauit. Tunc enim erat caput arietis mobilis meridionale ab eq̄tore: ⁊ caput

libre ſeptentrionale:in quo ſitu eſt motus eoꝝ ad occidentē Cauſa aũt erroris
eius non fuit propter debilitatez ſcientie: ſed fuit paruitas tpis predeceſſorum
ꝯſiderantium loca ſtellarum fixarum in ſuis tpibus:ꝛ ea per ſcripturam ſuam
cõmendantium:vnde non fuit ei poſſibile vt cognoſceret iſtũ motũ propter eiꝰ
tarditatez ꝛ predicti tpis paruitatẽ:ꝛ iſtum errorem Ptolomei et motũ octaue
ſpere quẽ ponit Thebith:ꝛ formã eius:ꝛ ea q̃ accidũt ex eo diffuſius ꝓſequitur
Campanꝰ q̃ꝫ huius tractatus breuitas explicare ſufficiat quẽ motũ vt ipſe dicit
ſequunt oẽs ſpere inferiores que ſunt.7.planetaꝝ ꝛ auges earũ ſicut Thebith
poſuit: vnde finaliꝛ ꝯcludit qꝫ orbis ſignoꝝ fixus non eſt circulus quẽ deſcribit
ſol motu proprio quemadmodũ ſcripſit in computo ſuo Robertꝰ linconienſis
ſed eſt vnus circulus maiꝛ in nona ſpera declinãs ab equatore ad duas ptes
ſeptentrionis ꝛ meridiei quantitate.23.gra.33.mi.ꝛ.30.ſecundoꝝ.Circa huiꝰ
interſectionẽ cum equatore mouent capita arietis ꝛ libre: ꝛ in eius differentia
mouentur capita cancri ꝛ capricorni q̃ꝫ cooperiens circulum ſolis qui eſt ſꝫ
in ſupficie vnacum orbe ſignoꝝ mobili:q̃ꝫ ſecans ipſuz. Ad quoꝝ omnium
intelligentiã fecit Campanus figuram ſenſibilẽ rebus predictis conuenientẽ.

Capitulum.37.

Siendum eſt autem qꝫ predictum motum ſtellarũ fixarum ꝛ ſm
eandez predictam quantitatẽ anni ſolaris ſicut dicit Campanꝰ
Aſtronomi ſui tpis ſupponebant eo qꝫ magiſ ꝯueniant cum his
que de ſuperiorum motibus apparent q̃ꝫ ea que a prioribꝰ dicta
ſunt. Et hoc quoq̃ diuine ſcripture magis conſonum inuenitur
que xp̃m natum aſſerit cum dies incipiunt creſcere:nam ſm iſtũ
motum ſtellarũ fixarum ꝛ predictam anni quantitatem inuenies diem annun
ciationis ſeu conceptionis xp̃i fuiſſe proximũ qui ſecutus eſt inſtans equinoxij
vernalis:ꝛ diem natiuitatis eius fuiſſe proximũ qui ſecutus eſt inſtans ſolſticij
hyemalis: ſed his nõ obſtantibꝰ Alfonſus quezcõmuniter aſtronomi ſequunt
non ponit predictam anni quantitatẽ quam ponit Thebith:ſed minorem vide
licet.365.dies.5.horas.49.minuta.16.ſecunda. Quidam mi tabulas Alfonſi
redarguunt ꝛ licet in multis alijs: tamen in hoc ſpecialiter qꝫ ſupponunt annũ
ſolarem eſſe tempus ſemper equale ꝛ ipſum inuariabile permanere:ꝛ allegant
qꝫ in hoc ſunt contrarie illis que ab obſeruatoribus diuerſorum temporꝝ ſenſi-
biliter ſunt percepta. Et primo quidez qꝫ antiquiſſimi obſeruatores babilonici
poſuerunt quantitatem anni.365.dies cum quarta die et vna.76. deinde alij
illam quartam preciſe poſuerunt ſicut Abrachis quem in hoc ſequitur eccleſia
ꝛ ſimiliter inuenit quidam Abraham fere:ſed modicũ minus:ſed Ptolomeus
ꝛ Abbategni ſuis temporibus poſuerunt vt ſupra dictum eſt ꝛ in alijs ſuperio-
ribus tractatibus recitatum:ꝛ tabule Alfonſi ponunt vt ſtatim tetigi:et in hoc
rationabiliter reprehenduntur ſi illam quantitatem conſtituant inuariabilem

Et ad ostendendū in hoc discrepantiam tabularum harum cum antiquis ob/
seruatoribus declarant isti per differentiā eoꝝ cū alijs de introitu solis in signa
que magna reperitur. Similiter in tpe nostro differentia ab aliquibus inuenta
est de introitu solis in arietem. Nam anno dñi. 1290. die. 13. mensis marcij in
uentus est sol intrare arietē post. 16. horas qō multū discrepat ab his tabulis
z anno. 1346. inuentꝰ est ingredi arietē non in hora que inuenitur per tabulas
Alfonsi: z ideo concludunt periti astronomi ꝙ quantitas anni solaris non est
ꝯstituenda semper equalis sed variabilis de maiori in minus z ecōuerso: sicut
etiam motus stellarum fixarum nunc velocior nunc tardior esse comperitur vt
supra patet: vnde sicut dicit Johānes de muris necessarium est propter motū
octaui circuli z varium motū augis solis mutationem eqtionis annos ponere
singulos in equales. Et sicut ipse probat anni quantitas quam ponunt tabule
Alfonsi nō est precisa videlicet. 365. dies. 5. hore. 49. minuta. 15. scōa. 59. tercia
34. quarta. 3. quinta: sed debet esse. 58. tercia. 49. quarta. 48. quinta. Nec tamē
quantitas ista semper manet equalis propter causas predictas. Cap. 38.

COnstat igitur ex p̄dictis q̄ diuersa z q̄si aduersa diuersi senserūt
de quantitate anni solaris vt p̄allegatis tractatibus satis exp̄ssi
sed hic clarius explicaui. Ceruntñ de huius anni inicio vsuali z
de eius q̄ntitate varie gentes z nationes non minꝰ diuersimode
senserunt sicut in superioribus declaratū est. Hic tñ mihi sufficit
de inicio anni ꝼm catholicos loqui id est ꝼm romanos z grecos
vnde licet antiquitus aliqñ annorum suorum greci ab alexandro sumpserunt
inicium vt dicit Campanus: tñ vt dicit Beda aliqñ greci temporum ordinem a
dyocleciani principis annis obseruabant. Tñ post fidem susceptam catholicā
annos computare inceperunt ab anno domini ihesu christi: z vt recitat Beda
computationez ab incarnatione x̄pi Dyonisius abbas romane vrbis instituit
A quo principio gallicana z anglicana ecclesia alijq; plures nō absurde ānos
suos cōputant: licet gens ytalica multiq; alij antiqui romanoꝝ morem sequen
tes a prima die ianuarij quē mensem romani fecerunt āni principium incipiāt
Unde hic oritur dubitatio quam incidenter z breuiter tetigi in. iiij. ca. tractatꝰ
de correctione kalendarij videlicet cum ecclesia gallicana quo ad inceptionez
annoꝝ dñi preueniat ecclesiam ytalicam z alemanicam eo ꝙ gallici inchoant
annos christi ab incarnatione seu ānunciatione dñica. Ytalici vero z alemani
a precedente natiuitate christi annos domini incipiunt. Econuerso tñ ytalici z
alemani gallicos preueniunt in maioratione annorū id est in maioris numeri
computatione eo ꝙ singulis annis saltem inter festum circumcisionis z annun
ciationis excedunt gallicos de vno anno in computatione annoꝝ christi verbi
gratia. Cum ytalici hoc anno in festo circumcisionis numerabant annos x̄pi
1414. adhuc gallici cōputabant. 1413. vno anno minꝰ q̄s ytalici. Qualiter ergo

ſine errore ſſ aluabitur iſta diuerſitas. Reſpondi breuiter in tractatu predicto: ſed hic reſpo nſionem clarius explicabo per diſtinctionem de duplici anno ſeu modo duplici quotationis annoꝝ. Annorum enim vnus dicitur vſualis: alius emergens. Vſualis dicitur ſpacium tpis quo ſol complet vnam reuolutionem motu ꝓprio: ⁊ hoc inchoando a kal ianuarij more romano. Annus vero emergens dicitur ſpacium tpis indifferenter a quolibet momento inchoatis donec ſol circulū ſuum motu ꝓprio compleuerit. Dico igitur q; ytalici ⁊ alemani vtuntur annis vſualibus in computatione annoꝝ mundi. Gallici vero ⁊ anglici emergentibus incipientes a die ānunciationis dñice. Ex quo ſatis patet q; circūciſio dñi facta fuit anno natiuitatis ipſius ſcdo loquendo de annis vſualibus: licet eius anno primo emergenti. Vnde etiam patet q; xp̃s de primo anno ſue natiuitatis ſcz vſuali non habuit niſi septē dies etatis. Ex quibus ſequitur q; in ytalia ⁊ alemania q̃uis annos natiuitatis computent non debent tñ in inſtrumentis publicis aut literis annos natiuitatis dñi renouare ipſo die natiuitatis dñi: ſed in prima ianuarij. Ratio eſt quia ibidem annos dñi vſuales quibus vtuntur incipiunt ⁊ terminant excluſiue. Nam de primo anno dñi ipſo die natiuitatis ſue fluxerūt. 358. dies ⁊ reſtabant pro cōplemento ipſius ſolū ſeptem dies: ⁊ per conſequens ille annus primus dñi non incepit a die natiuitatis: ſed ante a prima die ianuarij precedente diem natiuitatis xp̃i.

Capitulum. 39.

ADhuc autez quia in tractatu de vero ciclo lunari: ⁊ in tractatu de correctiōe kalendarij plura ſcripſi de anno lunari ⁊ eius menſib⁹ hic addam vtilem diſtinctionem de multiplici menſis lunaris acceptione. Sciendum itaq; q; quadruplex eſt diſtinctio menſis lunaris: quia vnus dicitur menſis medie cōiunctionis videlicet ſolis ⁊ lune de quo ⁊ eius quantitate ſatis in dictis tractatib⁹ dictum eſt. Alius dicitur menſis pagrationis qui habet. 27. dies ⁊. 8. horas ſicut tetigi in primo cap̄. tractatus de imagine mundi. Alius eſt menſis manifeſte apparitionis ⁊ hic fm Galienum tercio de creticis dieb⁹ habet. 26. cum dimidio. Alius dicitur menſis medicinalis qui componitur ex menſe manifeſte apparitiōis ⁊ medietate exceſſus quo menſis pagrationis excedit menſem manifeſte apparitionis: ⁊ iſtud trahitur ab Auicēna in quarto canonis fen ſcda tractatu ſcdo cap̄. ſcdo. ⁊ a Galieno vbi ſupra: vnde relinquitur q; menſis medicinalis ſit. 26 dierum ⁊. 22. horarum: ⁊ diuiditur per quatuor ſeptimanas quarū quelibet nō cōtinet. 7. dies completos ſed ſolum. 6. dies ⁊. 17. horas cum dimidia. Qd̄ ſic patet quia medientur. 26. dies ⁊. 22. hore ⁊ erūt. 13. dies ⁊. 11. hore pro duab⁹ ſeptimanis illius menſis ⁊ totidem pro alijs duab⁹: qui dies ⁊ hore ſi diuidant̄ erunt. 6. dies ⁊. 17. hore cum dimidia pro qualibet ſeptimana. Et ad hanc cōputationem debet continuare medicus in indicando de creticis diebus: vnde

patet ꝙ in hoc ſicut ꝛ in pluribuſ alijs medicus hr̃e debet aſtronomice ſcientie aliquam noticiam ſicut ꝛ quilibet phũs. Dec igitur de elucidatione tractatuũ noſtrorum dicta ſufficiant. Capitulum.40.

Hic aũt operi finem imponentes:deo gratias agimus quia tres tractat⁹ de ɔcordia vere aſtronomie cum theologia ꝛ hyſtorica veritate ſatis vtiles ex ſapientuꝫ dictis ipſo donante collegimus Scimus aũt quoſdam nobis obieciſſe ꝙ profeſſionem noſtram et ſil'r etatẽ magis decuiſſet circa theologica q̃ꝫ circa illa mathematica ſtudia occupari. Quib⁹ pro nr̃a excuſatione rñdemus ꝙ ill' nõ ſic intrate vacauim⁹ quin etiã plura de materia pñtis ſciſinat(ꝛ vnionis ac reformationis eccleſie multoſq; tractatus vtiliores theologicos ſcriberem⁹ Nec illa tamen a theologico ſtudio prorſus credim⁹ aliena:ſed potius ſi abſq; varia curioſitate aut curioſa oſtentatione ſciantur ad fidei ꝛ theologie decorẽ ac vtilitatem eccleſie ptinere. Nec decens eſtimam⁹ eſſe vel vtile policie xp̃iane theologice ſcientie profeſſores ea que in dictis tractatibus ſcripta ſunt penitus ignorare. Dec itaq; ad dei laudẽ ꝛ gloriam finiant̃ qui ſine fine viuit ꝛ regnat in ſecula ſeculorum Amen.

Opus concordantie aſtronomie cum theologia necnon hyſtorice veritat(narratione explicit feliciter. Magiſtri Joannis angeli viri peritiſſimi diligẽti correctione. Erhardiq; Ratdolt mira impꝛimendi arte:qua nuper Uenetiis nũc Auguſte vindelicorum excellit nominatiſſimus.4.nonas Januarij. 1490.

Erhardi Ratdolt foelicia conſpice ſigna.
Teſtata artificem qua valet ipſe manum.